

A black and white photograph of a man with a beard and mustache. He is resting his chin on his hand, looking slightly to the side with a thoughtful expression. The background is dark and out of focus.

JAK

JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

Sample
translation

MARKO SOSIĆ

From Earth and Dreams
Short stories

Marko Sosič – From Earth and Dreams

Short stories

Sample translation

Uredili / Edited by

Tanja Petrič, Katja Stergar

Prevodi v angleščino / English translations by

Jason Blake

**Založila in izdala Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, Tržaška 2, 1000 Ljubljana
Zanjo Aleš Novak, direktor**

Issued and published by Slovenian Book Agency, Tržaška 2, 1000 Ljubljana

Aleš Novak, Director

Grafično oblikovanje in prelom / Technical editing and layout

Nenad Cizl

Tisk / Print

Tiskarna Petrič

Naklada / Print run

300 izvodov / 300 copies

Darilna publikacija / Gift edition

© Nosilci avtorskih pravic so avtorji/prevajalci sami, če ni navedeno drugače.

© The authors/translators are the copyright holders of the text unless stated otherwise.

Ljubljana, 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(048.4)

SOSIČ, Marko

From earth and dreams : short stories : sample translation / Marko Sosič. - Ljubljana :
Javna agencija za knjigo Republike Slovenije = Slovenian Book Agency, 2014

ISBN 978-961-93270-4-3

272403200

TABLE OF CONTENTS

Marko Sosič: About the author and his work <i>Do zadnjega imena</i> (in Slovenian)	2 4
Translations	
Bosnian (Translated by Ahmed Burić)	8
Croatian (Translated by Božidar Brezinščak Bagola and Ariana Klier)	12
Czech (Translated by Aleš Kozár and Eliška Papcunová)	20
French (Translated by Stéphane Baldeck)	28
German (Translated by Daniela Kocmut and Sebastian Walcher)	33
Hungarian (Translated by György Lukács)	43
Italian (Translated by Sabina Tržan)	47
Lithuanian (Translated by Laima Masytė)	52
Romanian (Translated by Eva Georgeta Catrinescu)	57
Serbian (Translated by Jelena Budimirović)	62
Spanish (Translated by María Florencia Ferre)	66
List of translators	71
Co-financing publications of Slovenian authors in foreign languages	75

Marko Sosič

Born in 1958 in Trieste, Marko Sosič is a writer and a director. In 1984 he graduated with a degree in directing from the Academy for Theatre and Film Arts in Zagreb. He has directed in various Slovenian and Italian theatres as well as for television. At the end of the 1980s he began publishing short fiction in the journals *Sodobnost* and *Mladje*. He was artistic director of the Slovenian National Theatre in Nova Gorica and the artistic director and manager of the Slovenian Permanent Theatre in Trieste. To date he has published the collection of novellas *Rosa na steklu* (Dew on the Glass, 1990), the autobiographical theatre chronicle *Tisoč dni, dvesto noći* (A Thousand Days, Two Hundred Nights, 1996), and the short novel *Balerina, balerina* (1997), which won the Trieste "Vstajenje" and "Umberta Saba" awards as well as the first prize of the Città di Salò, while ranking among

the finalists for the Kresnik Award for the best Slovenian novel of the year. The novel *Balerina, balerina* was likewise nominated for the Premio Strega International and also selected within the European project 100 Slavic novels as being among the ten best Slovenian novels published after 1989. In 2005 he published the novel *Tito, amor mijo*, which was among the nominees for the award of the Prešeren Fund and also among the finalists for the Kresnik Award. In 2011 Litera Maribor published his collection of short stories *Iz zemlje in sanj* (From Earth and Dreams), which literary critics nominated for the "Kritičko sító" award as one of the top five books of the year, while in 2012 Študentska založba published his third novel, *Ki od daleč prihajaš v mojo bližino* (You who Come from Far Away into my Vicinity), which was also among the finalists for the Kresnik and "Kritičko sító" awards.

Marko Sosič: Marko.Sosic@libero.it

From Earth and Dreams,
book cover

Iz zemlje in sanj (From Earth and Dreams; short stories)

From Earth and Dreams is a collection of stories with extremely expressive strength which can safely bear its precious, fragile load. In the eleven anxious, minimalist pictures, the author subtly writes out the laws of the dialect of the guardian and ward.

We are publishing “To the Last Name” as a sample translation from the story collection *From Earth and Dreams*.

On Sosič's work

“*From Earth and Dreams* is a collection with great expressive strength and it safely bears its precious, fragile load.”

PETRA VIDALI, from the afterword

“The short stories of *From Earth and Dreams* are a communal duality; into the realistic, grounded narrative memories, dreams and hallucinations crawl. Sosič skilfully builds a menacing atmosphere by inserting foreign objects into the seemingly harmonious (natural) environment. These disturbing elements are not only violent irruptions of the external, but primarily an embodiment of the heroes’ inner conflicts. Their foreignness is, as a rule, internal, but sometimes also real, because the story in many ways addresses the question of borders, refugees, and (economic) migration.”

MAŠA OGRIZEK, Bukla

Do zadnjega imena

Odpahne vrata in jih zagleda, kako spijo v svojih posteljah. Otroci v sirotišnici verjamejo, da čuva njihove sanje, če jim ponoči pobegnejo iz sna. Verjamejo, da jih ujame v svojo dlan, ker je visoke postave in še ni tako star, da bi ne mogel stegniti svoje dlani do neba, da jih ujame ali izpusti. Če so njihove sanje svetle, jih vrne v njihov sen, če so žalostne in temne, pa razpre svojo veliko dlan in jih spusti, da se izgubijo v temi, ki prebiva med zvezdami, da se nikoli več ne vrnejo. Lepe sanje pa ujame v svojo dlan in jih znova spusti skozi njihova majhna ušesa, da spolzijo v njihov sen in živijo v njih vse do jutra. On je njihov najboljši priatelj. V njihovi bližini je od ranega jutra do poznega večera, vse dokler ne zaspijo. Ponoči pa sedi v svojem velikem tapisiranem stolu sredi spalnice in čuva njihov sen.

Zdaj potihoma stopi skozi vrata v veliko spalnico. Z mehkimi koraki, da se skoraj ne dotika tal, stopi po svoji običajni poti, ki se vije med posteljami, na katerih ležijo mala telesca. Zato, da popazi njihov sen, da jim podviha rjuho, da jih pokrije, če so odkriti, da podloži z blazino malo glavico, ki je zdrsela z nje, da prišepne pravljico tistim, ki ne morejo zaspati, da potolaži tiste, ki so se prebudili iz hudih sanj, da nalije vode v kozarec tistim, ki so jo popili in so še vedno žejni, da pospremi lulat tiste, ki jih tišči, in zamenja rjuhe tistim, ki niso zdržali in potem tiho jočejo, od mokrote in sramu.

Otroci v sirotišnici so od vsepovsod, prihajajo od vzhoda in zahoda, in vsakdo izmed njih ima za seboj svoj mali košček življenja, v katerem ni svetlega spomina. On pozna tiste koščke njihovih življenj in o vsakomer ve, kje je v njem ostal še prostor, da ga napolni z veseljem. Če ga v njem ne vidi, ga ustvari. Otroci vedo, da je tako, ker so njegove oči prav tako velike, kakor je on sam, in vidijo globoko v njihove želje in misli. Otroci verjamejo, da je tako, in ko je v njihovi bližini, so njihove misli svetle in mirne, kakor v toplem zavetju. Tudi ponoči je tako, ker on ne zaspi povsem, ampak zatisne samo eno od svojih očes in le poredkoma se zgodi, da bi mu sen zatisnil obe naenkrat. Otroci so v to prepričani, ker vedo, da jih ima vedno pred svojimi očmi, tudi ponoči. Upravnik sirotišnice se vedno posvetuje z njim, ko pridejo ljudje, da bi izbrali enega izmed njih in ga vzeli s seboj. Ker on pozna ljudi in s svojimi velikimi očmi vidi globoko v misli tistih ljudi in ve, ali bo otrok imel z njimi srečno življenje. Če reče, da so ljudje pravi, potem otroci zapustijo sirotišnico pomirjeni, tudi zato, ker vedo, da bo ostal z njimi v mislih še naprej, vse do tedaj, ko odrastejo, ker taka je njegova moč, da ostane z njimi še dolgo potem, ko odidejo, in jih varuje pred hudimi sanjami, dokler ne odrastejo. Pred njegovimi velikimi očmi se je zvrstilo že na desetine otrok, ker je sirotišnica velika, morda največja med zahodom in vzhodom, na meji med tem in onim svetom, kakor reče včasih otrokom in jim razлага, da misli na kraj, od koder vzhaja sonce, ter na tistega, kamor zahaja. Sam pri sebi pa v resnici misli na tisti prostor, ki je med zvezdami, teman in globok, ter od koder ni povratka, kakor za hude sanje, ki se v njem izgubijo.

Nocoj se počuti bolj utrujenega kakor običajno. Tudi otroke je danes pobral spanec veliko bolj zgodaj. Za njimi je dolg dan, poln smeha, veselja in brezskrnosti, pomisli, ko mehko stopa med njihovimi posteljami in se mu zazdi, kakor da se njihove drobne glave svetijo od lepega dne, ki je za njimi. S svojo veliko dlanjo se ob vsaki postelji dotakne otroka, ki spi v njej, in vsakega posebej tiho imenuje: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara,*

Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož in še in še, vse do zadnjega imena.

Utrjeni so, pomisli, ko se jih dotika in jih vidi v svojih mislih, kako zjutraj, v dolgi vrsti, po dva in dva, stopajo za njim, med polji, ki ležijo široko okrog sirotišnice, proti bližnjemu naselju, kamor je pred dnevi prispeval cirkus. Obljubil jim je, da jih bo pospremil tja, da vidijo živali in zveri, akrobate in klovne, čarodeje in muzikante. Vidi jih v svojih mislih, kako stopajo zjutraj za njim, medtem ko pojde poskočno pesem in ima na glavi širok klobuk, da je v njihovih očeh videti še bolj visok in smešen. Poje in se ozira za seboj v dolgo vrsto svojih varovancev, ki se v parih držijo za roke, se smejo in pojde poskočno pesem ter s svojimi drobnimi koraki stopajo po potki ob zelenih travnikih, ki pelje proti bližnjemu naselju. Sliši njihov radostni vzklik, ko pred sabo zagledajo v daljavi naselje in cirkuški šotor in se ustavijo na jasi, ki v rahli strmini leži pod bukovim gozdom, da pomalico. Vidi jih, kako posedejo v zeleno travo in iz svojih košaric potegnejo malico. Takrat jim on iz velikih termosov, ki jih nosi v svojem nahrbtniku, nalije toplega čaja. Otroci ževečijo kruh s sirom in molijo plastične lončke predse, da so v njegovih očeh videti kot velika armada malih prosjakov, ki jim z neomajnim veseljem postreže. Sliši jih, kako se glasno zasmijejo, ko se potem, v vsej svoji velikosti, prevali čez jaso, zakotali do ceste in zakliče: Zdaj pa še vi! in zagleda drobna telesca, kako se tedaj zakotalijo čez jaso, vse do ceste, da so videti kakor mravlje, ki naglo lezejo iz svojega temnega mravljišča proti soncu. Vidi jih, kako so potem umazani od trave in veseli, da gredo v cirkus, ki ga še nikdar niso obiskali.

Mehko stopa zdaj med posteljami, ob vsaki zastane trenutek, položi roko na pokrito otroško telo, da začuti njegovo dihanje, in potem tiho spregovori ime, ki mu pripada. Imena se kopijoči eno čez drugo in misli mu znova spolzijo proti svetlemu jutru.

Takrat stojijo pred cirkuškim šotorom, pod katerim bo cirkuška predstava, izjemoma zjutraj, za njih iz sirotišnice in otroke iz bližnjih šol. Vidi njihove obraze, kako strmijo v cirkuški šotor, ki se ogromen dviga pred njihovimi očmi in v katerega bodo danes stopili z vero, da jim pričara veselje in začudenje, ki ju ne poznajo ne v svojem resničnem svetu, še manj pa v svojem spominu. Platnena vrata na šotoru se razprejo in armada malih obrazov se zgrne v njegovo notranjost. Na desni strani arene so sedeži, na katerih piše: za otroke iz sirotišnice. On pohiti do tistega papirja, ga potrga in povabi svoje varovance, da posedejo. Vriskanje. Smeš. Luči ugasnejo. Kričanje v temi. Glasba: bobni in tolkala.

In prične se veličasten dogodek. On zagleda njihove oči, ki široko razprte in svetle od luči in začudenja nepremično zrejo v bele konje z jahalcji, ki poplesujejo na njihovih hrbtih in se z rokami držijo njihovih griv, v akrobate, ki letijo visoko v zrak, se prevračajo in padajo na noge, v akrobate, ki se mečejo in prevračajo v zraku nad visečo mrežo in se lovijo za roke, da ne odfrčijo navzdol, v žonglerje, ki žonglirajo s predmeti, da krožijo iz roke v roko pred njihovimi očmi kakor roj čebel okrog panja, v sive in ogromne slone, ki se dvigujejo na zadnje noge, v tigre, ki renčijo v bič, ki frči pred njihovimi steklenimi očmi, v pse na biciklu in klovne, ki s svojimi velikimi rdečimi nosovi in širokimi ustimi govorijo nerazumljive in smešne besede, se brcajo v rit, se spotikajo in padajo na glavo, da od smeha otroci skoraj ne morejo do sape.

Zdaj počivajo v svojih posteljah in njihove glave se bleščijo od radostnega dne. Tudi sam si bo odpočil, pomisli, potem ko je pregledal vse postelje in gre proti svojemu velikemu tapisiranemu stolu, ki stoji sredi spalnice. Ob njem se še enkrat ozre. V svoj pogled zajame vse tiste koščke malih življenj, ki ležijo okrog njega. Ta so mirna in tiha. Usede se v svoj stol, čuti svoje telo, kako se poleže vanj, in zdi se mu, kakor da začuti

svojo kri, ki se pretaka po žilah, počasi, počasi. Potem si sezuje čevlje in pomiga s prsti na nogah, da jih razgiba od dolgega dne. Potem posluša. Zdaj sliši, kako nekdo izmed otrok na dnu spalnice pokašlja, zdaj zavcili železna mreža pod žimnico, zdaj sliši mehko in drobno smrčanje. Odpočil si bo, pomisli, nagne glavo ob vzglavje starega stola in zatisne oko, drugega samo pripre, da skozi veke še vedno vidi postelje otrok.

Nenadoma ga zdrami dekliški jok. Lejla, pomisli na svetlolaso deklico, se sunkovito dvigne s stola, vzame žepno svetilko, ki je vedno ob njem, in bos stopi proti postelji, na kateri spi mala Lejla. Zagleda jo, kako sedi na robu postelje in joče. Z robom rjuhe, ki ga stiska med prsti, si zakriva usta, da bi ublažila glasnost svojega joka, ker ve, da ne sme zbuditi ostalih, ki se jih hude sanje ali žalostne misli niso dotaknile. On posveti v belino rjuhe, da bi je svetilka ne zaslepila, in jo poboža po potnih svetlih laseh. Zakaj jočeš, mala, jo potihoma vpraša. Si imela hude sanje? Lejla si z robom rjuhe briše solze in komaj slišno hlipa. Ja, reče čez čas. Ne skrbi, reče, zdaj jih ujamem, vidiš, reče in dvigne svojo dolgo roko proti stropu. Ja, reče deklica in se ozre navzgor. Ujamem jih in jih odnesem ven, da se bodo izgubile v temi in se ne bodo vrnille, reče. Ja, reče Lejla. Mi želiš povedati, kaj se ti je sanjalo? jo vpraša potem in še vedno drži roko dvignjeno visoko proti stropu, da se ga skoraj dotika. Ne vem, reče deklica. Te je strah? jo vpraša. Ja, reče Lejla. Potem pa nič, samo ujel jih bom in odnesel ven, v temo, da ne pridejo več nazaj, prav?! Sem sanjala mamo, spregovori naposled Lejla, potem ko se je on že odpravljala, da bo odšel v temo z njenimi hudimi sanjami. Res? jo vpraša in se usede na njeni posteljo. Kaj pa je bilo tako hudega? še vpraša in posveti z žepno svetilko v svoj obraz, da bi Lejla lahko videla njegov nasmeh. Deklica se obotavlja, a naposled vendarle spregovori. Sem sanjala, da me je mama držala za roko in da je z drugo roko držala Ano, mojo starejšo sestrico. In potem? jo vpraša. Potem smo hodili ob reki, reče Lejla, in reka je bila polna vode. Ja, in potem? jo vpraša mirno. Potem smo se ustavile ob reki in mama je rekla, naj se usedemo v travo. In potem smo se usedle v travo. Bile smo lačne, ker mama že nekaj dni ni našla ničesar, kar bi lahko pojedli. Tudi noge so nas bolele, ker smo že tri dni hodili. In potem? jo vpraša. Lejla zagrabi rob na rjuhi, si ga stisne na usta in znova prične tiko jokati. Med solzami govorji, zlomljeno in pridušeno. Potem ko smo sedele ob vodi, se je zgodilo nekaj grdega, reče. Mi hočeš povedati? jo vpraša. Ne vem, reče deklica skozi pridušen jok. Kar povej, Lejla, kar povej, ji naposled reče, ker ve, da ji bo lažje, če se bo znebila spomina svojih sanj. Kar povej, potem bom vse spravil sem notri, reče in razpre svojo veliko dlan, in odnesel bom v temo twoje hude sanje, reče in gleda deklico, ki je vsa mokra od potu, da se ji lasje lepijo na čelo. Kar počasi, reče in ji z roko posuši rosno in hladno čelo. Potem se je zgodilo, reče deklica, da me je mama nenadoma vzela v naročje, me objela in me začela poljubljati, stiskala me je k sebi, poljubljala in jokala, komaj slišno spregovori deklica. Poljubljala me je in hodila z menoj v naročju proti reki, ki je bila polna vode. Jaz sem se oklepala njenega vratu. Mama je še naprej hodila proti reki, dokler ni z nogama stopila vanjo in me spet poljubljala. Potem me je prijela za roki, da bi spustila njen vrat, da bi se odlepila od njenega telesa. Jaz je nisem hotela spustiti, držala sem se je še bolj trdnog okrog vratu. Všeč mi je bil njen vonj, všeč mi je bil vonj njene kože na obrazu in na vratu, moja mama je vedno lepo dišala, tudi zdaj, v sanjah, je dišala, reče. Potem me je še bolj povlekla za roki, da bi jih iztrgala iz primeža okrog vratu, vse dokler se me ni rešila, me obrnila in me zgrabilo z roko okrog pasu, z drugo pa je zgrabilo mojo glavo. Oprosti, moja mala, oprosti, moja mala, je kričala in jokala, in mi nenadoma potisnila glavo pod vodo, potem še telo in spet glavo, ki sem jo dvignila, da zajamem zrak, in spet telo in glavo in vse, dokler nisem mogla več ven. Pod ledeno vodo nisem več dihala, ampak sem videla svojo

mamo, ki je jokala zunaj ob reki, in kričala, oprosti, moja mala, oprosti, moja mala, in videla sem tudi sestrico, ki je gledala v reko in kričala, Lejla, Lejla. In potem sem bila mrtva.

O, Bog! On zajame zrak, široko odpre svoje oči in se v trenutku ove, da sedi v svojem starem tapisiranem stolu. Cela spalnica je pred njim. Nihče ni jokal, pomisli, nihče ga v resnici ni klical, do nikogar ni stopil, da bi ga tolažil. Vse je tiho in mirno in otroci spijo. Zaspal sem, si reče in se zdrzne ob misli, da je Lejla, ki je v resnici ni nikoli videl, prišla danes v njegove sanje s svojo strašno zgodbo. Vstane in se s hitrimi koraki, bos, napot k Lejlini sestri, Ani, ki je resnično v sirotišnici in leži v postelji na drugi strani spalnice. Bos pohiti k njeni postelji. Išče Anino posteljo. Ne najde je. Ozre se v drugo smer. Imena, postelje in obrazi se zdaj pletejo v njegovih mislih, kakor še nikdar.

Naposled jo zagleda in stopi do nje. Anin drobni obraz mirno leži na blazini. Ista je kakor njena dvojčica Lejla, ki je v resničnosti ni nikoli videl, pomisli. Lejla, Anina sestra, ki jo je njuna mama leta 1993 utopila v reki. Tako je zapisano v Anini kartoteki, spravljeni v arhivu sirotišnice.

V njej natančno piše. Ime: Ana Mustafić. Kraj in datum rojstva: Tuzla, 4. april 1985. Ime matere: Azra Tanović (trenutno na zdravljenju na psihiatrični kliniki v Münchnu). Ime očeta: Izet Mustafić (ubit v Tuzli). Bratje ali sestre: Lejla Mustafić (utopljena v reki). Ostalo sorodstvo: (daljno sorodstvo v Sloveniji). In potem sta v kartoteki priloženi še dve fotografiji, ki ju je Ana imela s seboj, ko so jo pred dvema letoma pripeljali v sirotišnico. Lejla in Ana, nasmejani na cvetočem češnjevem drevesu, in njuna mama in oče, objeta ob reki.

Zdaj čuti močan utrip svojega srca. Za trenutek se zdrzne ob misli, da bi njegovo srce lahko prebudio malo Ano, ki trdno spi od lepega dne, ki je za njo.

Hej, zasliši glas dečka, ki ga potihoma pokliče za njegovim hrbtom. Ozre se proti postelji, ki je za njim. Luka, rojen v Trstu pred šestimi leti, najden še dojenček v smetnjaku ob avtobusni postaji. Si imel hude sanje? ga vpraša Luka potihem, da ne prebudi ostalih. Ne, ne, mu odgovori in ga poboža po glavi, kar zaspi, zaspi, reče in se napoti proti svojemu staremu stolu. Hej, ga spet pokliče deček. On se obrne v njegovo smer. Veš, kaj bom, ko bom velik? reče deček. Ne, povej! Ko bom velik, bom konj, reče Luka. Ne moreš, Luka, ti si človek, nisi žival. Ne, postal bom velik bel konj, kakor tisti danes v cirkusu, reče z resnim obrazom. Boš jahal konja, mu odgovori, boš jezdec, hočeš reči. Ne, jaz bom konj, reče mali Luka, velik bel konj, kakor tisti danes v cirkusu, reče in ga gleda s svojimi rjavimi očmi, v katerih kakor da nenadoma ni več prostora za sanje, pomisli. Zdaj zaspi, zaspi, mu reče napisled in se znova napoti po svoji poti ob posteljah, da še enkrat preveri njihov sen. Vsakega otroka se dotakne in ga potihoma imenuje: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David* in še in še, vse do zadnjega imena: Liam, ki ne ve, kdo mu je izbral ime, in gre proti svojemu tapisiranemu stolu. Zdaj ga spremlja slutnja, ki hladno odzvanja v njem, ali se ni sonce morda izgubilo?

Do zadnjeg imena

Translated by Ahmed Buric

Contact of the translator: ahmedburic@gmail.com

Odškrine vrata i gleda kako spavaju u svojim posteljama. Djeca u sirotištu vjeruju da čuva njihove snove ako im po noći pobjegnu dok spavaju. Vjeruju da ih može uhvatiti u svoj dlan, jer je visokog rasta i još uvijek nije tako star da ne bi mogao pružiti svoje dlanove do neba, da ih uhvati ili pusti. Ako su njihovi snovi svjetli vratit će im ih, ako su tužni ili mračni raširit će svoj veliki dlan i pustiti ih da se izgube u tami sto počiva među zvijezdama, da se nikada više ne vrate. Lijepe snove će uzeti u svoj dlan i nanovo ih spustiti u njihove malene uši da skliznu u njihov počinak i žive u njima sve do jutra. On je njihov najbolji prijatelj. U njihovoj blizini je od ranoga jutra do kasne večeri sve dok ne zaspu. Preko noći sjedi u svojoj velikoj tapaciranoj stolici usred spavaonice i čuva njihov san.

Sada potiho ulazi kroz vrata u veliku spavaonicu. Mekim koracima, skoro ne dodirujući tlo, ide svojim ubičajenim putem koji vodi između postelja na kojima leže mala tijela. Zato, da pripazi njihov san, da im zategne čaršaf, da ih pokrije ako se otkriju, da jastukom podupre malu glavu koja je skliznula s njega, da prišapne bajku onima što ne mogu zaspati, da utješi one sto su se probudili iz ružnih snova, da nalije vode u času onima koji su je popili i još su uvijek žedni, da odvede piškiti one kojima je potreba, i zamjeni čaršave onima koji nisu izdržali i koji od mokrine i srama tiho plaču.

Djeca u sirotištu su odasvud. Dolaze s Istoka i sa Zapada i svako od njihiza sebe ima svoj mali komad života u kojem nema lijepih uspomena. On pozna te dijelove njihovih života I o svakom zna gdje je u njemu ostalo još prostora da ga ispunи radošću. Ako ga u njemu ne vidi, onda ga napravi. Djeca znaju da je tako, jer su njegove oči baš toliko velike koliki je i on sam i vide duboko njihove želje i misli. Djeca vjeruju da je tako i kad je on u njihovoj blizini njihove su misli svijetle i mirne, kao u toploj zavjetrini. i preko noći je tako, jer on ne spava potpuno, nego zatvori samo jedno svoje oko i samo se rijetko događa da mu san sklopi oba oka istovremeno. Djeca su uvjereni u to jer znaju da uvijek pred njegovim očima, i po noći. Upravnik sirotišta se s njim uvijek posavjetuje, kad dodju ljudi kako bi izabrali jednog od njih i uzeli ga sebi. Jer on pozna ljude i svojim velikim očima vidi duboko misli tih ljudi, i zna hoće li dijete biti sretno s njima. Ako kaže da su ljudi pravi, onda će djeca sirotište napustiti smirena zato što znaju da će i dalje ostati s njima u mislima, sve dotle dok ne budu odrasli, jer takva je njegova moć, da ostane s njima još dugo nakon što odu i čuva ih od ružnih snova, sve dok ne odrastu. Pred njegovim velikim očima u redu su već stajali deseci djece, jer je sirotište veliko, možda najveće između Istoka i Zapada, na granici između ovog i onog svijeta, kako ponekad kaže djeci, objašnjavajući im da misli na stranu svijeta odakle sunce izlazi, i na onu gdje zalazi. A uistinu, sam za sebe, misli na onaj prostor što je medju zvijezdama, taman i dubok, i iz kojeg nema povratka ni za ružne snove što se gube u njemu.

Večeras se osjeća umorniji nego obično. I djecu je san uhvatilo puno ranije. Iza njih je dugi dan i pun smijeha, veselja i bezbrižnosti, pomisli dok mekano korača između njihovih postelja, pa mu se učini kao da njihove sitne glave svijetle od lijepoga dana koji je za njima. Svojom velikom rukom svakoj postelji dotakne dijete koje spava u njoj i svako posebno, tiho, nazove imenom. *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina,*

Umorni su, pomisli, dok ih dodiruje i vidi ih u svojim mislima kako ujutro u dugom redu po dva idu za njim između polja što leže široko oko sirotišta, prema obližnjem naselju gdje je prije nekoliko dana stigao cirkus. Obećao im je da će ih odvesti tamo da vide životinje i zvijeri, akrobate i klovbove, čarobnjake i muzikante. Vidi ih u svojim mislima kako ujutro idu za njim dok im pjeva poskočicu i na glavi ima široki šešir, pa u njihovim očima izgleda još viši i smješniji. Pjeva i osvrće se iza sebe na dugi red svojih štićenika što se u parovima dođe za ruke, smiju se i pjevaju poskočicu, i svojim sitnim koracima koračaju puteljkom kroz zelenu travnjak što vrluda prema obližnjem naselju. Čuje njihov radostan usklik kad pred sobom ugledaju u daljini naselje i cirkuski šator i stanu na proplanku što na blagoj strmini leži pod bukovom šumom, da užinaju. Vidi ih kako zasjednu na travu i iz svojih malih ruksaka vade užinu. Tada im on iz velikih termosa što ih nosi u svom ruksaku, nalije toplog čaja. Djeca žvaću kruh sa sirom i stave plastične šolje pred se, tako da u njegovim očima izgledaju kao velika vojska malih prosjaka, koje poslužuje s beskrajnim veseljem. Čuje ih kako se glasno smiju kad se poslije, sav onako velik, skotrlja niz proplanak, stane na cestu, i pozove: A sada vi! I vidi ta mala tijela kako se onda kotraju niz proplanak sve do ceste i izgledaju kao mravi što naglo laze iz svog mračnog mravinjaka prema suncu. Potom ih vidi uprljane od trave i sretne što idu u cirkus u kojem nikad do sada nisu bili.

Lagano hoda između postelja, pored svake zastane za trenutak, položi ruku na pokrivemo dječe tijelo da osjeti njegovo disanjem i onda tiho, izgovori ime koje mu pripada. Imena se nižu jedno iza drugog i misli mu ponovno skliznu prema bijelom jutru.

Ovoga puta stoje pred cirkuskim šatorom pod kojim će biti cirkuska predstava sutra samo za njih iz sirotišta i djecu iz obližnjih škola. Vidi njihova lica kako bulje u cirkuski šator koji se velik diže pred njihovim očima i u kojega će danas ući s vjerom, da im dočara radost i začudnost koju ne poznaju u svom stvarnom svijetu, još manje u svojim uspomenama. Platnena vrata na šatoru se rastvore i vojska malih lica nahrupi u njenovu unutrašnjost. Na desnoj strane arene su sjedišta na kojima piše : za djecu sirotišta. On požuri do tog papira i strgne ga, i pozove svoje štićenike da sjednu. Vriska. Smijeh. Svjetla se ugase. Krici u tami. Muzika: bubnjevi i udaraljke.

Započinje veličanstveni događaj. On vidi njihove oči koje širom otvorene svijetle od baklji i čuđenja netremice zure u bijele konje s jahačima koji plešu na njihovim ledima i rukama se drže za njihove grive, u akrobate koji lete visoko u zrak, preokreću se i padaju na noge, u akrobate koji se bacaju i preokreću u zraku nad visećom mrežom, i hvataju se za ruke da ne odlete niz brdo medju žonglere koji žongliraju predmetima da kruđe iz ruke u ruku pred njihovim očima kao roj pčela oko panja, u sive i ogromne slonove koji se dižu na zadnje noge, u tigrove što reže u bič koji frca pred njihovim staklenim očima, u pse na biciklu i klovbove koji svojim velikim crvenim nosevima i širokim ustima govore nerazumljive i smiješne riječi, udaraju se nogom u dupe, spotiču se i padaju na glavu, da od smijeha djeca skoro ne mogu doći do daha.

Sada miruju u svojim posteljama, njihove glave blistaju od radosnog dana. I sam će se odmoriti, pomisli nakon što je pregledao sve postelje i odlazi prema svojoj velikoj tapacirnoj stolici koja стоји usred spavaonica. Sjedne i okrene se još jednom. Pogledom obuhvati sve te komade malih života koji leže oko njega. Oni su mirni i tihi, sjedne na svoju stolicu, osjeti svoje tijelo kako uliježe u nju i čini mu se kao da je osjetio svoju krv kako se pretače u venama, polako, polako. Onda izuze cipele i pomakne prste na

nogama da ih razgiba od dugoga dana. Onda sluša. Sad čuje kako se neko od djece u dnu spavaonice zakašljao, sada zacvili željesna mreža pod dušekom, sad čuje blago i malo šmrkanje. Odmorit će se, pomisli, spusti glavu na uzglavlje stare stolice i zatvori oko, drugo samo pritvori, da kroz vjeđe još uvijek vidi dječe postelje.

Odjednom ga prekine plač djevojčice. Lejla, pomisli na svjetlokosu djevojčicu, naglo se digne sa stolice, uzme džepmu svjetiljku koja je uvijek uz njega, I bos krene prema postelji na kojoj spava mala Lejla. Vidi je kako sjedi na rubu postelje i plače. Pokriva si usta krajem čaršafa da bi zatomila svoj glasni plač jer zna da ne smije probuditi ostale koje ružni snovi i tužne misli nisu dotakle. On posvijetli bjelinu čaršafa da je svjetiljka ne zaslijepi i pomiluje je po znojnoj, svijetloj kosi. Zašto plaćeš, mala, tiho je upita. Jesi li imala ružne snove? Lejla rubom čaršafa briše suze i jedva čujno šmrče. Da, reče potom. Ne brini, reče, sad ču ih uhvatiti, vidiš i diže svoju dugu ruku prema stropu. Da, reče djevojčica i pogleda nagore. Uhvatim ih i odnesem van da se izgube u tami i više se ne vrate, kaže. Da, reče Lejla. Želiš li mi reći što si sanjala?, upita je i još uvijek drži ruku dignutu visoko prema stropu da ga skoro dotiče. Ne znam, reče djevojčica: jel' te strah?, pita je. Da, reče Lejla. Onda ništa samo ču ih uhvatiti i odnijeti u tamu da više ne vrate, u redu?! Sanjala sam mamu, najzad progovori Lejla nakon što je on već krenuo u tamu s njenim ružnim snovima. Stvarno, upita je I sjedne na njenu postelju. Šta je to bilo tako grozno?, još je upita i osvijetli džepnom svjetiljkom svoje lice, kako bi Lejla mogla vidjeti njegov osmijeh: djevojčica je dolazila k sebi, i na kraju ipak progovorila. Sanjala sam da me je mama držala za ruku I da je drugom rukom držala Anu, moju stariju sestricu. I onda?, upita je. Onda smo šetali pored rijeke, reče Lejla, i rijeka je bila puna vode. Da, i onda?, mirno je upita. Onda smo se zaustavile pored rijeke I mama je rekla da sjednemo na travu. I onda smo sjele na travu. Bile smo gladne, jer mama već nekoliko dana nije našla ništa što bismo mogle pojести. I noge su nas boljele jer smo već tri dana hodale. I onda?, pita je. Lejla zgrabi rub čaršafa, pritisne ga na usta i ponovno počne tiho plakati. Govori kroz suze, isprekidano i zagušeno. Tada, dok smo sjedile kraj vode, dogodilo se nešto grozno, kaže. Hoćeš li mi reći?, upita je. Ne znam, reče djevojčica kroz prigušen plač. Samo reci, Lejla, samo reci, na kraju joj kaže jer zna da će joj biti lakše ako se osloboди sjećanja na svoje snove. Samo reci, i onda ču ih sve spremiti ovdje, reče i otvori svoj veliki da, i odnijet ču u tamu tvoje ružne snove, reče i gleda djevojčicu, svu mokru od znoja tako da joj se kosa lijepi na čelu. Samo polako, reče, i rukom joj posuši rosno i hladno čelo. Onda se dogodilo da me je mama odjednom uzela u naručje, zagrlila me i počela me ljubiti, stiskala me je k sebi, ljubila i plakala, jedva čujno progovori djevojčica. Ljubila me je i išla prema rijeci sa mnom u naručju, rijeci punoj vode. Objesila sam joj se oko vrata. Mama je još uvijek išla prema rijeci, dok nogama nije ušla u nju i opet me ljubila, onda me je uzela za ruke da pustum njen vrat, da se odlijepim od njena tijela. Ja je nisam htjela pustiti, još jače sam je držala oko vrata. Voljela sam njen miris, voljela sam miris njene kože na licu i na vratu, moja mama je uvijek lijepo mirisala, pa i sada, u snovima, je mirisala, kaže. Onda me je još jače povukla za ruke da razveže čvor oko vrata, sve dok me se nije oslobođila, okrenula me I zgrabila rukom oko struka, dok je drugom zgrabila moju glavu. Oprosti, mala moja, oprosti mala moja, plakala je i vrištala i onda mi nenadano gurnula glavu ispod vode, onda opet tijelo, pa glavu koju sam digla da uhvatim zraka, i opet tijelo i glavu, i sve dok više nisam mogla van. Ispod ledene vode više nisam disala nego sam vidjela svoju mamu koja je plakala u rijeci i vrištala, oprosti mala moja, i vidjela sam I sestricu kpoja je gledala u rijeku I vrištala, Lejla, Lejla. I onda sam bila mrtva.

O, Bože, on uzme zraka, široko otvori svoje oči i u trenutku shvati da sjedi u svojoj staroj tapaciranoj stolici. Cijela spavaonica je bila pred njim. Niko nije plakao, pomisli, niko ga uistinu nije zvao, ni do koga nije otišao da ga utješi. Sve je tiho i mirno i djeca spavaju. Zaspao sam, kaže sam sebi i sklizne u misli kako je Lejla koju stvarno nikad nije video danas došla u njegove snove sa svojom strašnom pričom. Ustane i brzim se koracima, bos, uputi Lejlinoj sestri Ani, koja je stvarno u sirotištu i leži u krevetu na drugoj strani spavaonice. Požuri bos k njenoj postelji, traži Aninu postelju. Ne nalazi je. Okrene se u drugom pravcu. Imena, kreveti i lica pletu se u njegovim mislima kao nikad do sada.

Naposljeku je ugleda i dođe do nje. Anino sitno lice mirno leži na jastuku. Ista je kao njena bliznakinja Lejla koju u stvarnosti nikad nije video, pomisli. Lejla, Anina sestra koju je njezina mama 1993. godine utopila u rijeci. Tako stoji zapisano u Aninom kartonu ostavljenom u arhivu sirotišta. U njemu tačno piše ime: Ana Mustafić. Datum i mjesto rođenja: Tuzla, 4.april 1985. Ime majke: Azra Tanović, trenutno na liječenju u psihiatrijskoj klinici u Munchenu. Ime oca: Izet Mustafić (ubijen u Tuzli). Braća ili sestre: Lejla Mustafić (utopljena u rijeci). Ostala rodbina: (daljnja rodbina u Sloveniji). I onda su uz karton priložene još dije fotografije koje je Ana imala sa sobom, kad su je prije dvije godine doveli u sirotište. Lejla i Ana, nasmijane na rascvjetanom drvetu trešnje i njihovi majka i otac, zagrljeni pored rijeke. Sad osjeća jako lupanje svog srca. Za trenutak sklizne u misao da bi njegovo srce moglo probuditi malu Anu koja čvrsto spava nakon lijepoga dana što je za njom ostao.

Hej, začuje glas dječaka, koji ga tiho pozove iza njegovih leđa. Okrene se prema postelji iza sebe. Luka, rođen u Trstu prije šest godina, nađen kao nedonošće u kontejneru na autobusnoj stanici. Jesi li imao ružne snove, pita ga Luka tiho, da ne probudi ostale. Ne, ne, odgovori mu i pomiluje ga po glavi, samo ti spavaj, spavaj, reče i krenu prema svojoj staroj stolici. Hej, opet ga pozove dječak. On se okrene prema njemu. Znaš sta će biti kad budem veliki, reče dječak. Ne, reci! Kad porastem bit će konj. Ne možeš Luka, ti si čovjek, nisi životinja. Ne, postat će veliki bijeli konj kao onaj danas u cirkusu, reče ozbiljnog lica. Jahat ćeš konja, bit ćeš jahač, odgovori mu, hoćeš da kažeš. Ne, ja će biti konj, reče mali Luka, veliki bijeli konj kao onaj danas u cirkusu, reče i gleda ga svijim smeđim očima u kojima kao da odjednom više nema prostora za snove, pomisli. Sad spavaj, spavaj, konačno mu reče, i ponovno se uputi svojim putem prema posteljama da još jednom provjeri njihov san. Dotakne svako dijete dotakne i tiho ga imenuje: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David*, i još, još, sve do zadnjeg imena: Liam koji ne zna tko mu je izabrao ime, i ide prema svojoj tapaciranoj stolici. Sada ga prati slutnja koja hladno odzvanja u njemu, da se sunce možda nije izgubilo?

Do zadnjeg imena

Translated by Božidar Brezinščak Bagola

Contact of the translator: bozidar.brezinscak.bagola@kr.t-com.hr

Gurnuvši otvori vrata i ugleda ih kako spavaju u svojim krevetima. Djeca u sirotištu vjeruju da on čuva njihove snove ako im noću pobjegnu iz glave. Vjeruju da ih hvata svojim dlanom, jer je visoka stasa, a nije ni tako star da ne bi mogao svoje dlanove pružiti do neba, te sve njihove snove pohvatati ili ih pustiti. Ako su njihovi snovi svijetli, vraća ih u njihov san, ako su pak žalosni i tamni, onda rastvori svoj velik dlan i pusti ih da nestanu u tami koja prevladava među zvijezdama, odakle se nikad više ne vrate. Lijepe snove hvata svojim dlanom i pušta ih kroz njihove male uši da otkliznu u njihov san i žive u njima sve do jutra. On je njihov najbolji prijatelj. U njihovoj je blizini od ranog jutra do kasne večeri, sve dok ne utonu u san. A noću sjedi na svojoj velikoj tapiciranoj stolici nasred spavaonice i čuva njihov san.

Sada sasvim tiho ulazi kroz vrata u veliku spavaonicu. Mekanim korakom, kao da se ne dotiče poda, ide svojim uobičajenim putem koji vrluda između kreveta na kojima leže mala tjelešca. Ide da pripazi na njihov san, da ih zaogrne dekom, da ih pokrije, ako su otkriveni, da namjesti malu glavicu koja je skliznula s jastučića, da prišapne bajku onima koji ne mogu zaspasti, da utješi one koji se probudiše iz groznih snova, da nalije čašu vode onima koji su je ispili i još su uvijek žedni, da otprati na pišanje one kojima se pripiskilo, da zamjeni plahte onima koji nisu izdržali te sada tiho plaču zbog vlage i srama.

Djeca u sirotištu dolaze odsvakle, dolaze s istoka i zapada, i svako dijete nosi sa sobom dijelić života koji mu nije ostao u lijepoj uspomeni. On poznaje te djelićeke njihovih života i za svakoga zna ima li u njegovom djeliću još prostora kojeg bi mogao ispuniti radošću. Ako taj prostor ne vidi, on će ga stvoriti. Djeca znaju da je tako, jer su njegove oči krupne kao on sam i vide duboko u njihove želje i misli. Djeca vjeruju da je tako, i dok je u njihovoj blizini, njihove su misli svijetle i mirne, kao u topлом utočištu. I tijekom noći nije ništa drukčije, jer on ne spava na oba oka, sklopi samo jedno, i tek bi se rijetko znalo dogoditi da mu san sklopi oba oka odjedanput. Djeca su uvjerenja u to, jer znaju da ih drži uvijek na oku, pa i tijekom noći. Upravitelj sirotišta uvijek se posavjetuje s njim, kad dolaze ljudi da izaberu koje dijete i uzmu ga sa sobom. Jer on poznaje ljude i svojim krupnim očima vidi duboko u misli tih ljudi i dobro zna hoće li dijete imati s njima sretan život. Ako kaže da su ljudi u redu, onda djeca napuštaju sirotište smirena, uostalom i zato jer znaju da će on i dalje ostati s njima u mislima, sve do onog dana kad budu odrasli, jer takva je njegova moć, on ostaje s njima još dugo vremena nakon što odu, i štiti ih od groznih snova sve dok ne postanu odrasli. Ispred njegovih krupnih očiju izredalo se već na desetine djece, jer je sirotište veliko, možda najveće između zapada i istoka, na granici između ovog i onog svijeta, kako zna ponekad kazati djeci i obrazložiti da misli na svijet u kojem sunce izlazi i onaj u kojem zalazi. Mada u sebi zapravo misli na onaj prostor koji se nalazi među zvijezdama, taman i dubok, odakle nema povratka, pa tako ni za grozne snove koji se u njemu izgube.

Noćas se osjeća umornije nego obično. I djecu je danas mnogo ranije svladao san. Iza njih je dug dan, pun smijeha, radosti i bezbrižnosti, pomisli dok lagano korača između njihovih kreveta te mu se učini kao da se njihove sitne glavice sjaje od lijepog dana kojeg su proživjeli. Svojim velikim dlanom dotakne se kod svakog kreveta djeteta koje spava u njemu i svako dijete tiho naziva po imenu: *Alma, Petar, Jakob, Vladimir,*

Gabrijel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Primož, i tako dalje i tako dalje, do zadnjeg imena.

Umorni su, pomisli, dok ih se dotiče i promatra ih u svojim mislima kako ujutro, u dugom redu, dva po dva, koračaju za njim među poljima koja se prostiru na sve strane oko sirotišta, sve do obližnjeg naselja, kamo je prije nekoliko dana došao cirkus. Obećao im je da će ih otpratiti onamo, da vide životinje i zvijeri, akrobate i klaune, čarobnjake i svirače. Promatra ih u svojim mislima kako tijekom jutra koračaju za njim, dok on pjeva poskočnu pjesmu, a na glavi mu širok šešir, što ga u njihovim očima čini još višim i smješnjim. Pjeva i osvrće se za sobom na dugi red svojih štićenika koji se u parovima drže za ruke, smiju se i pjevaju poskočnu pjesmu te svojim sitnim koracima koračaju između zelenih livada puteljkom koji vodi prema obližnjem naselju. Čuje njihov radostan usklik, kad pred sobom u daljini ugledaju naselje i cirkuski šator te se zaustave na proplanku, položenom na blagoj strmini ispod bukove šume, gdje će pojesti svoj gablec. Vidi ih kako su posjedali na travu te iz svojih košarica vade hranu. Tada im on iz velikih termosica, koje nosi u svojoj naprtnjači, nalije toplog čaja. Djeca žvaču kruh sa sirom i pružaju plastične lončice, tako da u njegovim očima izgledaju poput velike armije malih prosjaka koju on poslužuje s nepokolebljivom radošću. Čuje ih kako se glasno smiju, kad se on svom svojom glomaznošću zakotrlja niz obronak prema cesti te poviče: A sada vi! i ugleda njihova sitna tijela kako se odjednom kotrljaju niz obronak, sve do ceste, te izgledaju poput mravi što se naglo razmilješe iz svog tamnog mravinjaka prema suncu. Vidi ih kako su nakon toga prljavi od trave i radosni što idu u cirkus u kojem nikad ranije nisu bili.

Laganim korakom korača sada između kreveta, kod svakog se na trenutak zaustavi, položi ruku na pokriveno dječje tijelo, osjeti njegovo disanje i potom tiho izgovori ime koje mu pripada. Imena se gomilaju jedno na drugo i misli mu ponovno kliznu prema svijetlom jutru.

Vidi ih kako stoje ispred cirkuskog šatora, ispod kojeg će biti cirkuska predstava, iznimno u jutarnjim satima, za njih iz sirotišta i djecu iz obližnjih škola. Vidi njihova lica kako bulje u cirkuski šator koji se ogroman diže ispred njihovih očiju i u kojeg će danas ući s vjerom da će im dočarati radost i čuđenje kojih nema u njihovom stvarnom svijetu, a još manje u njihovom sjećanju. Platnena vrata na šatoru odjednom se rastvore i armija sitnih obraščića navali u njegovu unutrašnjost. S desne strane arene nalaze se sjedišta na kojima piše: za djecu iz sirotišta. On pohita do tog papira, podere ga i zovne svoje štićenike da zauzmu mesta. Vriska. Smijeh. Svetla se pogase. Povici u tami. Glazba: bubenjevi i udaraljke.

I započne veličanstveni događaj. On vidi njihove oči kako široko otvorene i obasjane svjetлом i čuđenjem nepomično motre bijele konje s jahačima koji poskakuju na njihovim leđima, pridržavajući se rukama za njihove grive; motre akrobate koji se dižu visoko u zrak, u zraku se prevrću i padaju na noge; motre akrobate koji se bacaju i preokreću u zraku iznad viseće mreže i hvataju se za ruke da ne odlete dolje; motre žonglere koji žongliraju predmetima tako da kruže iz ruke u ruku ispred njihovih očiju poput roja pčela oko panja; motre sive, ogromne slonove koji se dižu na stražnje noge; motre tigrove koji reže na bić i njegovo pucketanje ispred njihovih zacakljenih očiju; motre pse na biciklu i klaunove koji svojim velikim crvenim nosevima i širokim ustima izgovaraju nerazumljive i smiješne riječi, udaraju jedni druge po guzici, spotiču se i padaju naglavačke, tako da od silnog smijeha djeca jedva uzmognu disati.

Sada se odmaraju u svojim krevetima i njihove se glave sjaje radosnim danom. I sam će se odmoriti, pomisli, pošto je pregledao sve krevete te se vraća prema svojoj

tapiciranoj stolici nasred spavaonice. Tu se još jednom osvrne. Svojim pogledom obuhvati sve sićušne dijelove života malih stvorenja koja leže oko njega. Sva su ta stvorenja sada mirna i tiha. Sjedne na stolicu, osjeti kako čitavim tijelom prianja uz nju, učini mu se kao da osjeća svoju krv kako se pretače žilama, polako, polako. Zatim skine cipele, protrlja prste na nogama, da ih malčice razgiba poslije dugog dana. Potom sluša. Sluša kako netko od djece u donjem dijelu spavaonice kašљe, kako je zacivilila mreža ispod slaminjače, sluša mekano i tanahno hrkanje. Odmorit će se, pomisli, nasloni glavu na naslonjač stare stolice i sklopi jedno oko, a drugo samo pritvori, kako bi između kapaka još uvijek imao na oku djeće krevete.

Iznenada ga probudi plač djevojčice. Lejla, pomisli na djevojčicu svijetloplave kose, naglo se podigne sa stolice, uzme džepnu svjetiljku koja se uvijek nađe kod njega, te bos krene prema krevetu na kojem spava mala Lejla. Ugleda je kako sjedi na rubu kreveta i plače. Krajičkom plahte kojeg stiše među prstima prekriva svoja usta, kako bi ublažila glasnoću svog plača, jer zna da ne smije probuditi ostale, kojih se strašni snovi ili žalosne misli nisu dotakle. On uperi svjetiljku na bjelinu plahte, kako je svjetlo ne bi zaslijepilo, te pomiluje djevojčicu po znojnoj svijetloplavoj kosi. Zašto plačeš, malena, upita je sasvim tiho. Jesi li nešto strašno sanjala? Lejla obriše krajičkom plahte suze i jedva čujno uzdahne. Da, kaže nakon nekoliko trenutaka. Ne brini se, reče on, odmah će ih uloviti, vidi ovo, reče i podigne svoju dugu ruku prema stropu. Da, rekne djevojčica i okrene se prema gore. Ulovit će ih i odnijeti napolje, tamo će se izgubiti u tamu i više se neće vratiti, reče. Da, reče Lejla. Možeš li mi kazati što si sanjala? pita je kasnije, držeći još uvijek ruku podignutu visoko do stropa, samo što ga nije dotaknuo. Ne znam, reče djevojčica. Je li te strah? pita je on. Da, reče Lejla. Onda nema druge, ulovit će ih i odnijeti napolje, u tamu, da se više ne vrate, je li u redu?! Sanjala sam mamu, progovori naposljetku Lejla, kad se on već spremao otići i u tamu odnijeti njene strašne snove. Zaista? pita je i sjedne na njen krevet. A što je bilo tako strašno? upita je i džepnom svjetiljkom obasja svoje lice, kako bi Lejla mogla vidjeti osmijeh na njemu. Djevojčica se neko vrijeme nećkala, ali naposljetku ipak progovori. Sanjala sam kako me mama drži za ruku, a drugom rukom pridržavalu je Anu, moju stariju sestricu. I zatim? pita je. Zatim smo hodali pored rijeke, reče Lejla, a rijeka je bila puna vode. Da? I onda? pita je mirno. Onda smo se zaustavili pokraj rijeke i mama je rekla da sjednemo na travu. I posjedale smo na travu. Bile smo gladne, jer mama nije već nekoliko dana našla ništa što bismo mogli pojести. I noge su nas već zaboljele, jer smo hodali tri dana zaredom. I onda? pita je. Lejla zgrabi krajičak plahte, pritisne ga na svoja usta i ponovno stane tiho plakati. Nastavila je govoriti između suza, slomljeno i prigušeno. Dok smo tako sjedjele pokraj vode, dogodilo se nešto ružno, reče. Hoćeš li mi reći što se dogodilo? pita je. Ne znam, kaže djevojčica kroz prigušen plač. Samo reci, Lejla, sve mi ispričaj, rekne joj, jer zna da će joj biti lakše ako se otarasi sjećanja na svoje snove. Ispričaj mi, a ja će potom sve pospremiti ovamo, reče i širom rastvori svoj dlan, i odnijet će u tamu tvoje strašne snove, reče i gleda u djevojčicu koja je sva mokra od znoja, tako da joj se kosa lijepi za čelo. Samo polako, reče i rukom joj obriše rosno i hladno čelo. Onda se dogodilo, reče djevojčica, to da me mama iznenada uzela u svoje naručje, zagrlila me i počela ljubiti, pripijala me uza se, ljubila me i plakala, jedva čujno progovori djevojčica. Ljubila me i pošla sa mnom u naručju prema rijeci koja je bila puna vode. Ja sam se grčevito hvatala za njen vrat. Mama se i dalje približavala rijeci, dok nije nogama zagazila u nju i opet me ljubila. Zatim me uhvatila za ruke, ne bih li oslobođila njen vrat i odlijepila se od njenog tijela. Ja to nisam htjela uraditi, držala sam je još čvršće oko vrata. Godio mi je njen miris, godio mi je miris njene kože na obrazima i vratu, moja mama je uvijek lijepo mirisala, pa i sada, u snovima, mirisala je, reče. A onda me još jače povukla za ruke, ne

bi li ih istrgnula iz zagrljaja oko vrata, sve dok se nije oslobođila, okrenula me i jednom rukom uhvatila oko pojasa, a drugom mi uhvatila glavu. Oprosti, moja malena, oprosti, moja malena, vikala je i plakala, te mi odjednom počela gurati glavu u vodu, a potom i tijelo, pa opet glavu koju sam podigla da uhvatim malo zraka, pa opet tijelo i glavu i sve skupa, dok napokon nisam mogla više do zraka. Ispod ledene vode nisam više disala, ali vidjela sam svoju mamu, koja je plakala nada mnom pokraj rijeke i vikala oprosti, moja malena, oprosti, moja malena, a vidjela sam i sestricu kako gleda u rijeku i viče Lejla, Lejla. I onda sam bila mrtva.

O Bože! On uhvati zrak, širom otvori svoje oči i u hipu postane svjestan da sjedi na svojoj tapiciranoj stolici. Pred njim je cijela spavaonica. Nitko nije plakao, pomisli, nitko ga u biti nije zvao, nikome nije prilazio da ga utješi. Sve je tiho i mirno, djeca spavaju. Zaspao sam, progovori samom sebi i trgne se kod pomisli da je Lejla, koju nikad nije video u stvarnosti, došla danas u njegove snove sa svojom strašnom pričom. Ustane i naglim se koracima, bos, uputi prema Lejlinoj sestri Ani koja se stvarno nalazi u sirotištu i leži u krevetu na drugoj strani spavaonice. Bos pohita do njenog kreveta. Traži Anin krevet. Ne pronalazi ga. Okrene se u drugom smjeru. Imena, kreveti i obrašćici isprepliću se sada u njegovim mislima, kao nikad dosad.

Naposljeku ugleda krevet i priđe mu. Anin obrašći mirno je ležao na perini. Ista je kao i njena dvojnica Lejla, koju u stvarnosti nije nikad video, pomisli. Lejla, Anina sestra, koju je njezina mama 1993. godine utopila u rijeci. Tako je zapisano u Aninoj kartoteci, pohranjenoj u arhivu sirotišta.

U njoj točno piše: Ime: Ana Mustafić. Kraj i datum rođenja: Tuzla, 4. travnja 1985. Ime majke: Azra Tanović (trenutno na liječenju u psihijatrijskoj klinici u Münchenu). Ime oca: Izet Mustafić (ubijen u Tuzli). Braća ili sestre: Lejla Mustafić (utopljena u rijeci). Ostala rodbina: (daljnji rođaci u Sloveniji). Potom su u kartoteku priložene još dvije fotografije što ih je Ana ponijela sa sobom, kad su je prije dvije godine dovezli u sirotište. Lejla i Ana, nasmijane na procvalom stablu trešnje, te njihovi mama i tata, zagrljeni pokraj rijeke.

Sada osjeti jak otkucaj svog srca. U hipu se trgne kod pomisli da bi njegovo srce moglo probuditi malu Anu koja čvrsto spava poslije lijepo proživljena dana.

Hej, začuje glas dječaka, koji ga tiho zovne iza njegovih leđa. Okrene se prema krevetu iza sebe. Luka, rođen u Trstu prije šest godina, nađen kao novorođenče na smetištu kraj autobusnog kolodvora. Jesi li nešto strašno sanjao? upita ga Luka tihim glasom, da ne probudi ostale. Ne, ne, odgovori mu i pomiluje ga po glavi, samo ti spavaj, samo spavaj, reče i krene prema svojoj staroj stolici. Hej, opet ga zovne dječak. On se okrene prema njemu. Znaš li što ćeš biti kad budem velik? reče dječak. Ne, deder reci! Kad budem velik, bit će konj, reče Luka. Ne može, Luka, ti si čovjek, nisi životinja. Ne, postat će velik bijeli konj, poput onog danas u cirkusu, reče ozbiljna lica. Jahat ćeš na konju, odgovori mu, bit ćeš jahač, želiš reći. Ne, bit će konj, reče mali Luka, velik bijeli konj, poput onog danas u cirkusu, reče i gleda u njega svojim smeđim očima u kojima kao da je iznenada ponestalo prostora za snove, pomisli. Sada spavaj, spavaj, reče mu naposljeku te iznova krene svojim putem među krevetima, da još jednom provjeri snove u njima. Svako dijete dotakne i tihim ga glasom oslovi: Alma, Petar, Jakob, Vladimir, Gabrijel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Šandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David, i tako dalje, do zadnjeg imena: Liam, imena djeteta koje ne zna tko mu je izabrao ime, te krene prema svojoj tapiciranoj stolici. Praćen slutnjom koja hladno odzvanja u njemu, nije li se sunce možda izgubilo?

Do posljednjeg imena

Translated by Ariana Klier

Contact of the translator: arianaklier@gmail.com

Lagano gurne vrata i ugleda ih kako spavaju u svojim krevetima. Djeca u sirotištu vjeruju kako čuva njihove snove ako im noću pobjegnu iz sna. Vjeruju da ih uhvati u svoju šaku jer je visokog rasta i ne tako star, a da ne bi mogao ispružiti svoje šake do neba da ih uhvati ili pusti. Ako su njihovi snovi svijetli, vrti ih u njihov san, a ako su žalosni i tamni otvori svoju veliku šaku i pusti ih da se izgube u tami koja boravi među zvijezdama, kako se više nikad ne bi vratili. Lijepe snove uhvati u svoju šaku i iznova ih pusti kroz njihova mala uha da skliznu u njihov san i žive u njima sve do jutra. On je njihov najbolji prijatelj. U njihovoј je blizini od ranog jutra do kasne večeri, sve dok ne zaspri. Noću sjedi u svom velikom tapeciranom stolcu na sredini spavaonice i čuva njihov san.

Sada tiho ulazi kroz vrata u veliku spavaonicu. Mekim koracima, gotovo ne dodirujući pod, ulazi svojim uobičajenim putem koji vrluda između kreveta na kojima leže mala tjelešca. Zato da pripazi na njihov san, da im podvrne plahtu, da ih pokrije ako su otkriveni, da jastukom podloži malu glavicu koja je skliznula s njega, da prišapne bajku onima koji ne mogu zaspati, da utješi one koji su se probudili iz noćnih mora, da ulije vodu u čašu onima koji su je popili, ali su još uvijek žedni, da otpратi piškiti one koje tjeri i zamjeni plahte onima koji nisu izdržali, a tiho plaču od mokrine i srama.

Djeca u sirotištu su odasvud, dolaze s istoka i zapada i svatko od njih iza sebe ima svoj mali komadić života u kojem nema svjetlih uspomena. On poznaje te komadiće njihovih života i o svakom zna gdje je u njemu ostalo još prostora da ga ispunи radošću. Ako ga u njemu ne vidi, stvori ga. Djeca znaju da je tako jer su njegove oči isto tako velike, kao što je i on sam, i vide duboko u njihove želje i misli. Djeca vjeruju da je tako i kada je u njihovoј blizini, njihove su misli svijetle i mirne, kao u toploj zavjetrini. I noću je tako jer on ne zaspri u potpunosti, već sklopi samo jedno svoje oko, a samo se rijetko dogodi da mu san sklopi oba istovremeno. Djeca su u to uvjerenja jer znaju da su mu uvijek pred očima, čak i noću. Upravitelj sirotišta se uvijek savjetuje s njim kada dolaze ljudi kako bi izabrali jednog od njih i poveli ga sa sobom. Budući da on poznaje ljude i sa svojim velikim očima vidi duboko u misli tih ljudi i zna hoće li dijete imati s njima sretan život. Ako kaže da su ljudi u redu, djeca tada napuštaju sirotište smirena zato jer znaju kako će ostati s njima u mislima i dalje, barem dok ne odrastu jer takva je njegova snaga, da ostane s njima još dugo nakon što odu i čuva ih od strašnih snova dok ne odrastu. Pred njegovim se velikim očima izredalo već na desetke djece jer je sirotište veliko, možda najveće između zapada i istoka, na granici između ovoga i onoga svijeta, kao što ponekad kaže djeci te im objašnjava kako misi na mjesto gdje izlazi sunce i na ono gdje zalazi. Sam u sebi zapravo misli na ono mjesto koje je među zvijezdama, tamno i duboko odakle nema povratka, kao za strašne snove koji se u njemu izgube.

Noćas se osjeća umornijim, nego obično. I djecu je danas svladao san mnogo ranije. Iza njih je dug dan, pun smijeha i bezbrižnosti, pomisli meko koračajući između njihovih kreveta te mu se učini kao da njihove sitne glave svijetle zbog lijepog dana koji je iza njih. Zastane uz svaki krevet i svojom velikom šakom dotakne dijete koje spava u njemu te svakog posebno, tiho zazove: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina,*

Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož i još i još, sve do posljednjeg imena.

Umorni su, pomisli dodirujući ih, a u svojim mislima vidi kako ujutro, u dugom redu, dva po dva stupaju iza njega među poljima koja se prostiru široko oko sirotišta prema obližnjem naselju u koje je prije nekoliko dana stigao cirkus. Obećao im je da će ih odvesti kako bi vidjeli životinje i zvijeri, akrobate i klaunove, mađioničare i glazbenike. Vidi ih u svojim mislima kako ujutro koračaju iza njega dok on pjeva koračnicu, a na glavi ima široki šešir tako da u njihovim očima izgleda još viši i smješniji. Pjeva i okreće se iza sebe gledajući dugi red svojih štićenika koji se u parovima drže za ruke, smiju i pjevaju koračnicu te svojim sitnim koracima koračaju putićem uz zelene travnjake koji vodi prema obližnjem naselju. Čuje njihov radostan usklik kada ispred sebe u daljini ugledaju naselje i cirkuski šator te se zaustave na proplanku, koji se nalazi na laganoj strmini u bukovoj šumi, da pojedu užinu. Vidi ih kako posjedaju u zelenu travu i iz svojih košarica vade užinu. Tada im on iz velikih termosica koje nosi u svom ruksaku nalije topli čaj. Djeca žvaču kruh sa sirom i pružaju plastične lončice ispred sebe, tako da u njegovim očima izgledaju kao velika vojska malih prosjaka koje poslužuje s radošću koja se ne može poljuljati. Čuje ih kako se glasno smiju kada se on, u svoj svojoj veličini, baca preko proplanaka, zakotrlja do ceste i poviće: Sada i vi! I vidi sitna tjelesca kako se kotrljavaju niz proplanak sve do cesta tako da izgledaju kao mravi koji naglo izlaze iz svog tamnog mravinjaka prema suncu. Vidi ih uprljane od trave i radosne što idu u cirkus koji do sada još nikada nisu posjetili.

Lagano korača između kreveta, uz svaki zastane na tren, položi ruku na pokriveno dječje tijelo kako bi osjetio njegovo disanje i zatim tiho izgovori ime koje mu pripada. Imena se redaju jedno za drugim, a misli mu ponovno bježe prema svjetlom jutru.

Stajali su ispred cirkuskog šatora u kojem će se održati cirkuska predstava, iznimno ujutro za njih iz sirotišta i djecu iz obližnjih škola. Vidi njihova lica kako zure u cirkuski šator koji se ogroman diže ispred njihovih očiju i u kojeg će danas ući s vjerom koja će im dočarati radost i čuđenje koje ne poznaju, ne u svom stvarnom svijetu, a još manje u svom sjećanju. Platnena vrata na šatoru se rastvore i vojska malih lica pohrli u njegovu unutrašnjost. S desne strane arene su sjedala na kojima piše: za djecu iz sirotišta. On pozuri do tog papira kako bi ga potrgao i pozove svoje štićenike da sjednu. Vriska. Smijeh. Svjetla se gase. Krikovi u tami. Glazba: bubnjevi i udaraljke.

Započinje veličanstveni događaj. Vidi njihove oči koje širom otvorene i svijetle od svjetla i čuđenja nepomično zure u bijele konje s jahačima koji plešu na njihovim leđima i rukama držeći se za njihove grive, u akrobate koji lete visoko u zrak, okreću se i dočekuju na noge, u akrobate koji se bacaju i preokreću u zraku iznad viseće mreže i love za ruke kako ne bi odletjeli dolje, u žonglere koji žongliraju predmetima tako da kruže iz ruke u ruku ispred njihovih očiju kao roj pčela oko košnice, u sive i ogromne slonove koji se dižu na stražnje noge, u tigrove koji reže na bič koji zuji ispred njihovih staklenih očiju, u pse na biciklu i klaunove koji sa svojim velikim crvenim nosovima i širokim ustima govore nerazumljive i smiješne riječi, udaraju se u stražnjicu, spotiču i padaju na glavu tako da djeca od smijeha gotovo i ne mogu doći do daha.

Sada odmaraju u svojim krevetima i njihove glave bliješte od radosnog dana. I sam će se odmoriti, pomisli, nakon što pregleda sve krevete i krene prema svom velikom tapeciranom stolcu koji stoji na sredini spavanaonice. Došavši do njega još se jednom okrene. Svojim pogledom uhvati sve one komadiće malih života koji leže oko njega. Mirni su i tiki. Sjedne u svoj stolac, osjeća svoje tijelo kako pada u njega i čini mu se da osjeća svoju krv koja se pretače po žilama, polako, polako. Zatim izuze cipele i pomiče

prstima na nogama kako bi ih razgibao od dugog dana. Osluškuje. Čuje kako netko od djece na kraju spavaće sobe zakašlje, zacvili željezna mreža ispod madraca, sada čuje meko i sitno hrkanje. Odmorit će se, pomisli i nasloni glavu uz uzglavlje starog stolca i zatvori oko, drugo samo pritvori tako da kroz vjeđe još uvijek vidi dječe krevete.

Iznenada ga prene plač djevojčice. Lejla, pomisli na svjetlokosu djevojčicu, naglo se digne iz stolca, uzme džepnu svjetiljku koja je uvijek uz njega i bos krene prema krevetu na kojem spava mala Lejla. Ugleda je kako sjedi na rubu kreveta i plače. Rubom plahte koju stiska među prstima prekriva usta kako bi ublažila glasnoću svog plača jer zna da ne smije probuditi ostale koje ružni snovi ili žalosne misli nisu dotaknule. Posvijetli u bjelinu plahte kako je svjetiljka ne bi zasljepila te ju pomiluje po znojnoj svjetlo kosi. Zašto plačeš mala, potiho je upita. Jesi li ružno sanjala? Lejla rubom plahte briše suze i jedva čujno hlipče. Da, reče nakon nekog vremena. Ne brini, reče, sada ću ih uloviti, vidiš, reče i podigne svoju dugu ruku prema stropu. Da, reče djevojčica i okrene se prema gore. Ulovit ću ih i odnijeti van kako bi se izgubili u tamni i neće se vratiti, reče. Da, reče Lejla. Želiš li mi ispričati što si sanjala? upita je još uvijek držeći ruku dignutu visoko prema stropu, gotovo ga dodirujući. Ne znam, reče djevojčica. Je li te strah? upita je. Da, reče Lejla. Onda ništa, ulovit ću ih i odnijeti van, u tamu kako se ne bi vratili, može? Sanjala sam mamu, progovori naposljetku Lejla, nakon što je već krenuo u tamu s njenim ružnim snovima. Stvarno? upita je i sjedne na njen krevet. Što je bilo tako strašno? upita i džepnom svjetiljkom posvijetli u svoje lice kako bi Lejla mogla vidjeti njegov osmijeh. Djevojčica oklijeva, no naposljetku progovori. Sanjala sam kako me mama držala za ruku, a drugom je rukom držala Anu, moju stariju sestricu. I zatim? – upita je. Zatim smo hodale uz rijeku, reče Lejla, a rijeka je bila puna vode. Da, i onda? upita je mirno. Onda smo se zaustavile uz rijeku i mama je rekla da sjednemo u travu. Zatim smo sjele u travu. Bile smo gladne jer mama već nekoliko dana nije pronašla ništa što bismo mogle pojesti. I noge su nas boljele jer smo već tri dana hodale. I zatim? upita je. Lejla zgrabi rub plahte, pritisne ga na usta i ponovno počne tiho plakati. Govori u suzama, slomljeno i prigušeno. Zatim, kad smo sjedile uz vodu dogodilo se nešto ružno, reče. Želiš li mi reći? upita je. Ne znam, reče djevojčica kroz prigušen plać. Samo reci Lejla, samo reci, naposljetku joj reče jer zna da će joj biti lakše ako se riješi uspomena svojih snova. Samo reci, zatim ću sve pospremiti ovdje unutra, reče i otvori svoju veliku šaku i odnijeti u tamu tvoje ružne snove, reče i gleda djevojčicu koja je sva mokra od znoja tako da joj se kosa lijepi na čelo. Samo polako, reče i rukom joj posuši rosno i hladno čelo. Zatim se dogodilo, reče djevojčica, da me mama iznenada uzela u naručje, zagrlila i počela ljubiti, stiskala me uz sebe, ljubila i plakala, jedva čujno progovori djevojčica. Ljubila me i hodala sa mnom u naručju prema rijeci koja je bila puna vode. Držala sam se za njen vrat. Mama je i dalje hodala prema rijeci dok s nogama nije ušla u nju i opet me ljubila. Zatim me primila za ruke kako bih pustila njen vrat, kako bih se odlijepila od njenog tijela. Nisam je htjela pustiti, držala sam se još čvršće oko vrata. Voljela sam njen miris, voljela sam miris njene kože na licu i vratu, moja mama je uvijek lijepo mirisala, i sada, u snovima je mirisala, reče. Zatim me još jače povukla za ruke kako bih istrgnula iz zagrljaja, sve dok me se nije riješila, okrenula me i zgrabila rukom oko pojasa, a s drugom je zgrabila moju glavu. Oprosti, moja mala, oprosti, moja mala, vikala je i plakala i iznenada mi gurnula glavu pod vodu, zatim i tijelo i opet glavu koju sam podigla kako bih udahnula i opet tijelo i glavu i sve dok više nisam mogla van. Ispod ledene vode nisam više disala, ali sam vidjela svoju mamu koja je plakala vani uz rijeku i vikala, oprosti, moja mala, oprosti, moja mala i vidjela sam sestricu koja je gledala u rijeku i vikala Lejla, Lejla. I tada sam bila mrtva.

O, Boželj! Uzme zraka, široko otvori svoje oči i u trenu shvati kako sjedi u svom starom tapeciranom stolcu. Cijela spavaonica je ispred njega. Nitko nije plakao, pomisli, nitko ga u stvarnosti nije zvao, do nikoga nije došao kako bi ga tješio. Sve je tiho i mirno i djeca spavaju. Zaspao sam, reče sam sebi i strese se pri pomisli kako je Lejla, koju u stvarnosti nikad nije video, danas došla u njegove snove sa svojom strašnom pričom. Ustane i brzim se koracima, bos, uputi k Lejlinoj sestri Ani koja je uistinu u sirotištu i leži u krevetu na drugoj strani spavaonice. Bos požuri do njenog kreveta. Traži Anin krevet. Ne nađe ga. Okrene se u drugom smjeru. Imena, kreveti i lica sada se pletu u njegovim mislima kao nikada do sad.

Naposljetku je ugleda i priđe do nje. Anino sitno lice mirno je ležalo na jastuku. Ista je kao i njena blizanka Lejla, koju u stvarnosti nikada nije video, pomisli. Lejla, Anina sestra koju je njihova mama 1993. godine utopila u rijeci. Tako je zapisano u Aninoj kartoteci spremljenoj u arhivu sirotišta.

U njoj točno piše. Ime: Ana Mustafić. Mjesto i datum rođenja: Tuzla, 4. travnja 1985. Ime majke: Azra Tanović (trenutno na liječenju u psihijatrijskoj bolnici u Münchenu). Ime oca: Izet Mustafić (ubijen u Tuzli). Braća ili sestra: Lejla Mustafić (utopljena u rijeci). Ostali rođaci: (daljnja rodbina u Sloveniji). U kartoteci su još priložene dvije fotografije koje je Ana imala sa sobom kada su je prije dvije godine doveli u sirotište. Lejla i Ana nasmijane na rascvjetalom stablu trešnje i njihovi mama i tata, zagrljeni uz rijeku.

Sada začuje snažno kucanje svog srca. Na tren se trgne uz misao kako bi njegovo srce moglo probuditi malu Anu koja čvrsto spava nakon lijepog dana koji je iza nje.

Hej, začuje glas dječaka koji ga tiho dozove iza njegovih leđa. Okrene se prema krevetu koji je iza njega. Luka, rođen u Trstu prije šest godina pronađen je još kao dojenče u sмеću na autobusnoj stanici. Jesi li ružno sanjao? upita ga Luka tiho kako ne bi probudio ostale. Ne, ne, odgovori mu i pomiluje ga po glavi, samo spavaj, reče i uputi se prema svom starom stolcu. Hej, dječak ga ponovno pozove. On se okrene u njegovu smjeru. Znaš što će biti kad odrastem? reče dječak. Ne, reci. Kad će biti velik, bit će konj, reče Luka. Ne možeš Luka, ti si čovjek, a ne životinja. Ne, postat će veliki bijeli konj, kao onaj danas u cirkusu, reče ozbilnjim izrazom lica. Jahat ćeš konja, odgovori mu, bit ćeš jahač, to želiš reći. Ne, ja će biti konj, reče mali Luka, veliki bijeli konj kao onaj danas u cirkusu, reče i gleda ga svojim smedim očima u kojima kao da odjednom više nema prostora za snove, pomisli. Sada spavaj, spavaj, reče mu naposljetku i ponovno se uputi svojim putem uz krevete kako bi još jednom provjerio njihov san. Svako dijete dotakne i tiho ga zazove; *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David* i još i još, sve do posljednjeg imena: Liam, koji nije znao tko mu je izabrao ime i uputi se prema svom tapeciranom stolcu. Sada ga prati slutnja koja hladno odzvanja u njemu, nije li se sunce možda izgubilo?

Až po poslední jméno

Translated by Aleš Kozár

Contact of the translator: ales.kozar@post.cz

Otevře dveře a spatří je, jak spí ve svých postýlkách. Děti v sirotčinci věří, že střeží jejich sny, když jim v noci uprchnou ze spánku. Věří, že je zachytí do své dlaně, protože je vysoký a ještě není tak starý, aby nedokázal natáhnout své ruce až do nebe, aby je chytil nebo vypustil. Jsou-li jejich sny jasné, vrátí je do jejich spánku, jsou-li smutné a temné, rozevře svou velkou dlaň a vypustí je, aby se ztratily ve tmě, která přebývá mezi hvězdami, aby se nikdy nevrátily. Hezké sny zachytí do dlaně a opět je vpustí do jejich malých oušek, aby vklouzly do jejich snění a žily v nich až do rána. On je jejich nejlepším přítellem. Od brzkého rána do pozdního večera, dokud neusnou, je v jejich blízkosti. V noci sedí ve své velké čalouněné židle uprostřed ložnice a hlídá jejich spánky.

Ted' potichu vstoupí dveřmi do velké ložnice. Měkkými kroky, jakoby se téměř nedotýkal země, se vydá na svou obvyklou cestu, která se klikatí mezi lůžky, na nichž leží drobná tělídka. Aby ohlídal jejich spánky, aby jim načebral peřinu, aby je přikryl, když jsou odkopaní, aby polštářem podložil malou hlavíčku, která z něj sklouzla, aby zašeptal pohádku těm, kteří nemohou usnout, aby utěšil ty, které probudila noční můra, aby nalil vodu do sklenic těm, kdo ji vypili a mají stále žízeň, aby doprovodil na záchod ty, kterým se chce čúrat, a vyměnil prostěradlo těm, kteří to nevydrželi a pak tiše pláčou hanbou a kvůli mokru.

Děti v sirotčinci jsou ze všech možných míst, z východu i západu, a každé z nich má za sebou svůj malý kousek života, v němž nejsou krásné vzpomínky. On zná ty kousíčky jejich životů a o každém ví, kde v něm ještě zůstalo místečko, které by mohl zaplnit radostí. Když ho v něm nevidí, vytvoří ho. Děti vědí, že je to tak, protože jeho oči jsou stejně velké jako on a vidí hluboko do jejich přání a myšlenek. Děti věří, že je to tak, a když je v jejich blízkosti, jsou jejich myšlenky jasné a klidné jako v teplém závětrí. I v noci je to tak, protože on úplně neusne, ale zamhouří jen jedno oko a jen málokdy se stane, aby mu sen zavřel obě oči najednou. Děti jsou o tom přesvědčené, protože vědí, že je má neustále před svýma očima, a to i v noci. Když přijdou lidé, aby si vybrali jedno dítě a odvedli ho s sebou, správce sirotčince se s ním vždycky radí. Neboť on se vyzná v lidech a svýma velkýma očima vidí hluboko do myslí lidí a ví, jestli s nimi bude dítě šťastné. Když řekne, že ti lidé jsou ti praví, děti opustí sirotčinec klidně, neboť vědí, že s nimi zůstane v myšlenkách i nadále až do doby, kdy dospějí, protože taková je jeho moc, aby s nimi zůstal ještě dlouho po jejich odchodu a střežil je před zlými sny, dokud nebudou dospělí. Před jeho velkýma očima už stály desítky dětí, vždyť je sirotčinec velký, možná největší mezi západem a východem, na hranici mezi tímto a oním světem, jak někdy dětem říká a vysvětluje jim, že myslí na místo, odkud vychází slunce, a na to, kam zachází. Sám pro sebe ve skutečnosti myslí na to místo, které je mezi hvězdami, temné a hluboké a odkud není návratu, jako na zlé sny, které se v něm ztratí.

Dnes se cítí unavenější než obvykle. I děti dnes přemohl spánek mnohem dřív. Když měkce našlapuje mezi jejich postýlkami, a připadá mu, že jejich drobné hlavy září krásným dnem, který prožily, napadne ho, že mají za sebou dlouhý den plný smíchu, radosti a bezstarostnosti. Svou velkou dlaní se u každé postele dotkne dítěte, které v ní spí, a každého jednotlivě tichým hlasem osloví: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris,*

Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož a další a další až po poslední jméno.

Jsou unavení, napadne ho, když se jich dotýká a vidí je ve svých myšlenkách, jak ráno v dlouhé řadě ve dvojicích kráčejí za ním mezi poli, která leží kolem sirotčince směrem k nedaleké vesnici, kam před pár dny přijel cirkus. Slíbil jim, že je tam dovede, aby viděly všelijaká zvířata a šelmy, akrobaty a klauny, čaroděje a muzikanty. Vidí je ve svých myšlenkách, jak se ubírají za ním, zatímco zpívá píseň do kroku a má na hlavě široký klobouk, takže v jejich očích vypadá ještě vyšší a legračnější. Zpívá a ohlíží se za sebe na dlouhou řadu svých chráněnců, kteří se ve dvojicích drží za ruce, smějí se a zpívají veselou písničku a svými drobnými krůčky cupitají po cestičce podél zelených luk, které vedou k blízké vesnici. Slyší jejich radostné zvolání, když před sebou v dálce spatří vesnici a cirkusový stan a zastaví se na palouku, který leží v mírném svahu pod bukovým lesem, aby se nasvačily. Vidí je, jak se usadí do zelené trávy a ze svých košíků vytáhnou svačinu. Pak jim on z velkých termosek, které nosí ve svém batohu, nalije teplý čaj. Děti ukusují chléb se sýrem a nastavují umělohmotné hrnečky, takže v jeho očích vypadají jako armáda malých prosebníčků, kterým s neochvějnou radostí poslouží. Slyší je, jak se hlasitě smějí, když se pak v celé své velikosti rozvalí na palouku, skulí se k pěšince a zvolá: A teď vy! A vidí drobná tělítka, jak se pak rozkutálí po pasece až k pěšince, takže vypadají jako mravenci, kteří rychle vylézají ze svého tmavého mraveniště ke slunci. Vidí je, jak jsou pak špinaví od trávy a veselí, že jdou do cirkusu, kde ještě nikdy v životě nebyly.

Měkce teď kráčí mezi postelemi, u každé se na okamžik zastaví, položí ruku na přikryté dětské tělo, aby ucítil jeho dech, a pak tiše vysloví jméno, které k němu patří. Jména se vrší jedno přes druhé a myšlenky mu opět sklouznou k světlému ránu.

Vidí, jak stojí před cirkusovým stanem, pod nímž začne cirkusové představení, výjimečně ráno pro ně ze sirotčince a děti z okolních škol. Vidí jejich tváře, jak hledí na ohromné cirkusové šapitó, které se klene před jejich zraky a do nějž dnes vkročí s vírou, že jim přičaruje radost a údiv, které neznají ani ze svého skutečného světa a ještě méně ve svých vzpomínkách. Plátený vchod na stanu se rozevře a armáda malých obličejků se nahrne do jeho nitra. Na pravé straně arény jsou sedadla, na nichž je napsáno: pro děti ze sirotčince. Rozběhne se k tomu papíru, roztrhá ho a vyzve své svěřence, aby se posadili. Pokřikování. Smích. Světla zhasnou. Halas ve tmě. Hudba: bubny a činely.

A začne ta ohromující událost. Zahlédne jejich oči, které jsou doširoka rozevřené a rozzářené světly a v údivu nehybně hledí na bíl koně s jezdci, kteří tančí na jejich hřbetech a rukama se drží jejich hřív, na akrobaty, kteří vyletují vysoko do vzduchu, skáčou salta a dopadají na nohy, na akrobaty, kteří metají kozelce a točí se ve vzduchu nad zavěšenou sítí a chytají se za ruce, aby nespadli dolů, na žongléry, kteří žonglují s předměty, takže putují z ruky do ruky před jejich očima jako roj včel kolem úlu, na obrovské šedé slony, kteří zvedají zadní nohy, na tygry, kteří vrčí na bič, který se mihá před jejich skleněnýma očima, na psy na bicyklu a klauny, kteří ze svých velkých červených nosů a širokých pus vypouštějí nesrozumitelná a směšná slova, nakopávají se do zadku, zakopávají a padají na hlavu, takže se děti skoro zalykají smíchy.

Ted' odpočívají ve svých postýlkách a jejich hlavy září radostným dnem. I on sám si odpočine, napadne ho, když zkontoval všechny postýlky a jde směrem ke své velké čalouněné židli, která stojí uprostřed ložnice. U ní se ještě jednou ohlédne. Do svého pohledu zachytí všechny ty kousky malých životů, které leží kolem něho. Jsou mírné a tiché. Sedne si na svou židli, cítí své tělo, jak se do něj uvelebí, a připadá mu, jako by cítil svou krev, která pulzuje žilami, pomalu, pomalinku. Pak si využuje boty a zahýbá prsty

na nohou, aby je rozhybal od dlouhého dne. Pak poslouchá. Teď slyší, jak někdo z dětí v hloubi ložnice zakaše, pak zaskřípe železná mříž pod matrací, potom zas slyší měkké a nepatrné pochrupování. Odpočine si, uvažuje, nakloní hlavu přes opěradlo staré židle a zavře oko, druhé jen přimhouří, takže přes víčka stále ještě vidí postýlký dětí.

Pojednou ho probudí dívčí pláč. Lejla, pomyslí na plavovlasé děvče, s trhnutím se zvedne ze židle, vezme kapesní svítilnu, kterou má vždycky u sebe, a bosý vykročí směrem k posteli, na níž spí malá Lejla. Vidí ji, jak sedí na kraji posteče a pláče. Okrajem prostěradla, který mačká mezi prsty, si zakrývá ústa, aby ztišila hlasitost svého pláče, protože ví, že nesmí vzbudit ostatní, kterých se zlé sny nebo smutné myšlenky nedotkly. On zasvítí na bělostné peřiny, aby ji svítilna neoslnila, a pohladí ji po zpocených plavých vlasech. Proč pláčeš, maličká, zeptá se jí potichu. Měla jsi špatné sny? Lejla si okrajem peřiny utře slzičky a sotva zřetelně zavzlyká. Ano, řekne po chvíli. Neboj, řekne, teď je chytím, vidíš, řekne a pozvedne svou dlouhou ruku ke stropu. Ano, řekne dívence a ohledne se vzhůru. Pochytám je a odnesu ven, aby se ztratily ve tmě a nevrátily se, řekne. Ano, řekne Lejla. Chceš mi říct, o čem se ti zdálo? zeptá se jí pak a pořád ještě drží ruku zvednutou vysoko ke stropu, takže se ho téměř dotýká. Nevím, řekne holčička. Bojíš se? zeptá se. Ano, odpoví Lejla. No tak to nic, tak já je jenom chytím a odnesu ven do tmy, aby se nevrátily zpátky, jo? Zdálo se mi o mamince, rozopovídá se nakonec Lejla, když už se on mezitím chystal, že odejde do tmy s jejími špatnými sny. Vážně? zeptá se a posadí se na její postýlku. A co na tom bylo tak špatného? zeptá se ještě a posvítí kapesní svítilnou do své tváře, aby Lejla zahlédla jeho úsměv. Dívence se rozmýslí, ale nakonec se přeci jen rozopovídá. Zdálo se mi, že mě maminka držela za ruku a že druhou rukou držela Anu, moji starší sestřičku. A pak? zeptá se. Pak jsme se procházeli podél řeky, pokračuje Lejla, a řeka byla plná vody. Ano, a potom? zeptá se klidně. Pak jsme se zastavily u řeky a máma řekla, ať se posadíme do trávy. Měly jsme hlad, protože maminka už několik dní nenašla nic, co bychom mohli sníst. I nohy nás bolely, protože jsme šli už třetí den. A pak? zeptá se. Lejla popadne okraj peřiny, vmačkne si ho do úst a znova začne potichu plakat. V slzách pokračuje ve vyprávění, zlomeně a přidušeně. Když jsme pak seděli u vody, stalo se něco ošklivého, řekne. Chceš mi to povědět? zeptá se. Nevím, řekne dívence s dušeným nářkem. Jen do toho, Lejlo, jen do toho, řekne jí nakonec, protože ví, že jí bude líp, když se zbaví vzpomínky na své sny. Jen to pověz, pak to všechno schovám tady vevnitř, řekne a sleduje děvčátko, které je celé propocené a vlasy se jí lepí na čelo. Jen pomalu, řekne a rukou jí otře orosené a studené čelo. Pak se stalo, řekne dívence, že mě maminka najednou vzala do náruče, objala mě a začala mě pusinkovat, mačkala mě k sobě, pusinkovala a plakala, sotva slyšitelně povídá dívence. Pusinkovala mě a šla se mnou v náručí k řece, která byla plná vody. Držela jsem se jí. Maminka šla pořád k řece, dokud do ní nevstoupila a zase mi dala pusu. Pak mě chytila za ruce, abych pustila její krk, abych se odlepila od jejího těla. Nechtěla jsem se jí pustit, držela jsem se jí ještě pevněji kolem krku. Líbila se mi její vůně, líbila se mi vůně její kůže na obličeji a na krku, moje maminka vždycky krásně voněla, i teď ve snech voněla, řekne. Pak mě ještě víc zatahala za ruce, aby se vymnila z obětí, dokud se mě nezbavila, otočila mě a ruku mi dala kolem pasu a druhou mi chytila hlavu. Promiň, maličká, promiň, moje malá, křičela a plakala a zničehonic mi strčila hlavu pod vodu, pak i tělo a zase hlavu, kterou jsem zvedla, abych se nadechl, a zase tělo a hlavu a všechno, dokud jsem už nemohla ven. Pod ledovou vodou jsem nemohla dýchat, ale viděla jsem svoji maminku, jak pláče venku u řeky a křičí, promiň, moje holčičko, promiň, moje holčičko, a viděla jsem i sestřičku, jak se dívá na řeku a křičí, Lejlo, Lejlo. A pak jsem byla mrtvá.

Ach, Bože! Nadechně se, doširoka otevře oči a rázem si uvědomí, že sedí ve své staré čalouněné židli. Celá ložnice je před ním. Nikdo neplakal, napadne ho, nikdo ho ve skutečnosti nevolal, k nikomu nepřišel, aby ho uklidnil. Všechno je tiché a klidné a děti spí. Usnul jsem, řekne si a trhne sebou při pomyšlení, že Lejla, kterou ve skutečnosti nikdy neviděl, vstoupila dnes se svým děsivým příběhem do jeho snů. Vstane a bos se rychlými kroky vydá k Lejlině sestře Aně, která je v sirotčinci doopravdy a leží v posteli na opačném konci ložnice. Bos dojde k její postýlce. Hledá Anino lůžko. Nemůže ho najít. Ohlídne se na druhou stranu. Jména, posteče a tváře se teď v jeho myšlenkách pletou jako ještě nikdy.

Nakonec ji zahlédne a dojde k ní. Anina drobná tvářička klidně leží na polštáři. Je stejná jako její dvojče Lejla, kterou ve skutečnosti nikdy nespatřil, napadne ho. Lejla, Anina sestra, kterou jejich matka roku 1993 utopila v řece. Tak je to zapsáno na Anině kartotéčním lístku, uchovávaném v archivu sirotčince.

Na něm je přesně napsáno: Jméno: Ana Mustafić. Místo a datum narození: Tuzla, 4. dubna 1985. Jméno matky: Azra Tanović (momentálně na léčení v psychiatrické klinice v Mnichově). Jméno otce: Izet Mustafić (zabit v Tuzle). Bratři a sestry: Lejla Mustafić (utopena v řece). Ostatní příbuzní: vzdálení příbuzní ve Slovinsku. A pak jsou v kartotéce přiloženy dvě fotografie, které měla Ana s sebou, když jí před dvěma lety do sirotčince přivedli. Lejla a Ana, jak se usmívají na kvetoucí třešni, a jejich matka a otec v objetí u řeky.

Ted' cítí, jak mu silně buší srdce. Na chvíli se zarazí při myšlence, že by jeho srdce mohlo probudit malou Anu, která tvrdě spí po krásném dni, který má za sebou.

Haló, zaslechně hlas kluka, který na něj potichu zavolá za jeho zády. Ohlédne se k postýlce, která stojí za ním. Luka, narozený v Terstu před šesti lety, nalezený jako kojenec v popelnici u autobusového nádraží. Měl jsi špatné sny? zeptá se ho Luka tiše, aby nevzbudil ostatní. Ne, ne, odpoví mu a pohlídí ho po hlavě, jen spi, spi, řekne a vydá se ke své staré židli. Hej, zase ho zavolá dítě. Otočí se směrem k němu. Víš, co budu, až budu velké? Řekne klučina. Ne, řekni! Až budu velké, bude ze mě kůň, řekne Luka. To nejde, Luko, ty jsi člověk, nejsi zvíře. Ne, bude ze mě velké bílé kůň jako tamten dneska v cirkusu, řekne a dívá se na něj svýma hnědýma očima, v nichž pojednou není místo pro sny, napadne ho. Ted' už spi, spi, řekne mu nakonec a znova se vydá na svou cestu kolem postýlek, aby ještě jednou zkontoval jejich spánek. Každého dítěte se dotkne a potichu vysloví jeho jméno: Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David a další a další až po poslední jméno: Liam, který neví, kdo mu vybral jméno, a jde ke své čalouněné židli. Ted' ho provází tušení, které v něm chladně rezonuje, tušení, jestli se náhodou neztratilo slunce...

Do posledního jména

Translated by Eliška Papcunová

Contact of the translator: elispapcunova@gmail.com

Otevřel dveře a vidí je, jak spí ve svých postýlkách. Děti v sirotčinci věří, že hlídá jejich sny, pokud jim v noci utečou ze snění. Věří, že je zachytí do své dlaně, protože je vysoký a ještě není tak starý, aby nemohl vztáhnout svoje dlaně do nebe, kde by sny chytíl nebo vypustil. Když jsou jejich sny světlé, vrátí je do jejich snění, pokud jsou smutné a temné, pak rozevře svoji velikou dlaň a pustí je, ať se ztratí ve tmě, která přebývá mezi hvězdami, aby se už nikdy nevrátily. Pěkné sny však zachytí do své dlaně a znova je vpustí jejich malými oušky, aby vklouzly do jejich snění a žily tam až do rána. On je jejich nejlepší přítel. V jejich blízkosti je od časného rána do pozdního večera, dokud neusnou. V noci pak sedí ve svém velkém čalouněném křesle uprostřed ložnice a střeží jejich sny.

Nyní potichoučku vstoupí dveřmi do veliké ložnice. Měkkými kroky, že se skoro nedotýká země, se vydá po své obyčejné cestě, která se vine mezi postýlkami, na nichž leží malá tělíčka. Proto, aby ohlídal jejich sen, aby jim srovnal prostěradlo, aby je přikryl, pokud jsou odkrytí, aby podložil polštářem malou hlavičku, která z něj sklouzla, aby zašepatal pohádku těm, kteří nemohou usnout, aby pokonejšíl ty, kteří se probudili ze zlých snů, aby nalil sklínku vody těm, kteří ji vypili a ještě mají žízeň, aby doprovodil čůrat ty, kteří potřebují, a vyměnil povlečení těm, kteří nevydrželi a pak tiše pláčou, že jsou mokří a stydí se.

Děti v sirotčinci jsou odevšad, přicházejí z východu i ze západu, a každé z nich má za sebou svůj malinký kousek života, ve kterém chybí milá vzpomínka. On zná tyto kousíčky jejich životů a o každém ví, kde v něm ještě zůstalo místo, které by naplnil radostí. A pokud jej v něm nevidí, vytvoří ho. Děti vědí, že je to tak, protože jeho oči jsou právě tak veliké, jako je on sám, a vidí hluboko do jejich přání a myšlenek. Děti věří, že to tak je, a když je v jejich blízkosti, jsou jejich myšlenky světlé a klidné, jako v teplém závětří. I v noci je to tak, protože on neusne úplně, ale zamhouří jenom jedno ze svých očí a jen málokdy se stane, že by mu sen sedl na obě víčka zároveň. Děti jsou o tom přesvědčené, protože vědí, že je má stále na očích, i v noci. Správce sirotčince se s ním vždy radí, když přijdou lidé, aby si vybrali jednoho z nich a vzali ho s sebou. Protože on zná lidi a svýma velikýma očima vidí hluboko do jejich myšlenek a ví, jestli s nimi bude mít dítě šťastný život. Když řekne, že jsou tito lidé ti praví, děti opustí sirotčinec klidně, a to také proto, že vědí, že on s nimi zůstane v myšlenkách i nadále, než vyrostou, protože taková je jeho moc, že s nimi zůstane ještě dlohu potom, co odejdou, a chrání je před zlými sny, dokud nedospějí. Před jeho velikýma očima už prošly desítky dětí, protože je sirotčinec velký, snad největší mezi východem a západem, na hranici mezi tímto a oním světem, jak občas říká dětem a vypráví jim, že tím myslí kraj, odkud vychází slunce, a také ten, kam zapadá. Doopravdy však má na mysli prostor, který je mezi hvězdami, temný a hluboký, a ze kterého není návratu, tak jako pro sny, které se v něm ztratí.

Dnes v noci se cítí unavenější než obvykle. Také děti dnes přemohl spánek mnohem dříve. Je za nimi dlouhý den, plný smíchu, veselí a bezstarostnosti, pomyslí si, když měkce našlapuje mezi jejich postýlkami a zdá se mu, že jejich drobné hlavy září od krásného dne, který je za nimi. Svou velkou dlaní se u každé postýlky dotkne dítěte,

které v ní spí, a každého zvlášť tiše jmenuje: *Alma, Petr, Jakub, Vladimír, Gabriel, Miriam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samír, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cyrila, Azren, Ljubiša, Ismail, Anna, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož* a další a další, až do posledního jména.

Jsou unavení, pomyslí si, když se jich dotýká, a vidí je ve svých myšlenkách, jak ráno v dlouhé řadě, vždy dva a dva, stoupají za ním mezi poli, která leží široko kolem sirotčince, směrem k blízkému městu, kam před několika dny přijel cirkus. Slíbil jim, že je tam vezme, aby viděli zvířata, dokonce i šelmy, akrobaty a klauny, kouzelníky a muzikanty. Vidí je ve svých myšlenkách, jak stoupají ráno za ním, zatímco zpívá pochodovou písničku a má na hlavě velký klobouk, aby v jejich očích vypadal ještě vyšší a směšnější. Zpívá a ohlíží se za sebe na dlouhou řadu svých svěřenců, kteří se v párech drží za ruce, smějí se, zpívají pochod a svými malými krůčky stoupají podél zelených pastvin po cestě, která vede do blízkého města. Slyší jejich radostné výkřiky, když před sebou v dálece zahlédnou město a cirkusový stan, a zastaví se na mýtině, která leží na mírné stráni pod bukovým lesem, aby posvátili. Vidí je, jak posedají do zelené trávy a ze svých košíků vytahují svačinu. Tehdy jim z velkých termos, které nosí on ve svém ruksaku, nalije teplý čaj. Děti žvýkají chleba se sýrem a nastavují umělohmotné kelímky před sebe, že v jeho očích vypadají jako veliká armáda malých žebráků, jež s ohromnou radostí obslouží. Slyší je, jak se hlasitě smějí, když se potom v celé své velikosti převalí přes mýtinu, zakutálí se na cestu a křikne: A ted'ka vy! a spatří drobná tělíska, jak se v tu chvíli kutálejí po mýtině, až na cestu, že vypadají jako mravenci, kteří spěšně lezou ze svého mraveniště na slunce. Vidí je, jak jsou pak umazaní od trávy a veselí, že jdou do cirkusu, kde ještě nikdy nebyli.

Měkce nyní našlapuje mezi postýlkami, u každé postojí chvilku, položí ruku na přikryté dětské tělísčko, aby ucítil jeho dech, a potom tiše pronese jméno, které mu patří. Jména se kupí jedno přes druhé a myšlenky ho zpět zanesou ke světlému ránu.

Tehdy stáli před cirkusovým stanem, ve kterém bude cirkusové představení, výjimečně ráno, pro ně ze sirotčince a pro děti z blízkých škol. Vidí jejich obličeje, jak hledí na cirkusový stan, který se před jejich očima zdvihá do ohromné výšky a do kterého dnes vstoupí s vírou, že jim přičaruje radost a údiv, které neznají ani ve svém skutečném světě, tím méně pak ve svých vzpomínkách. Plátněné dveře ve stanu se rozevřou a armáda malých obličejů se vhrne do jeho útrob. Vpravo od arény jsou sedadla, na kterých je napsáno: děti ze sirotčince. On pospíší k papíru, strhne ho a vyzve svoje svěřence, aby se usadili. Vřískání. Smích. Zhasnou světla. Křik ve tmě. Hudba: bubny a gong.

A začíná velkolepá událost. Spatří jejich oči, které široce rozevřené a blýskající se od světla a údivu nehybně hledí na bílé koně s jezdci, kteří tancují na jejich hřbetech a rukama se drží jejich hřív, na akrobaty, kteří létají vysoko do vzdachu, otáčejí se a padají zase na nohy, na akrobaty, kteří se vrhají do vzdachu a otáčejí se nad visící mříží a chytají se za ruce, aby nezuchli dolů, na žongléry, kteří žonglují s předměty, jež krouží z ruky do ruky před jejich očima jako roj včel kolem úlu, na šedé a ohromné slony, kteří se zdvihají na zadní nohy, na tygry, kteří vrčí na bič svištící před jejich skleněnýma očima, na psy na bicyklu a klauny, kteří se svými velikými červenými nosy říkají širokými ústy nesrozumitelná a směšná slova, kopou se do zadku, zakopávají a padají na hlavu, že děti smíchy sotva popadají dech.

Nyní odpočívají ve svých postýlkách a jejich hlavičky se blýskají po radostném dni. Také on si odpočine, pomyslí si poté, co obešel všechny postýlky a jde ke svému velkému čalouněnému kreslu, které stojí uprostřed ložnice. U něj se ještě jednou

rozhlédne. Svým pohledem obejme všechny ty kousíčky malých životů, které leží kolem něj. Ty jsou klidné a tiché. Usedne do svého křesla, cítí svoje tělo, jak do něj ulehá, a zdá se mu, jako by ucítil svou krev, jak protéká žilami, pomalu, pomalu. Potom si zuje boty a zahýbe prsty na nohou, aby je po dlouhém dni protáhl. Pak poslouchá. Ted' slyší, jak někdo z dětí kdesi v ložnici zakašlal, právě zaskřípalala železná mříž pod žíněnkou, ted' slyší měkké a slabé chrápání. Odpočinu si, myslí si, nakloní hlavu na opěrku starého křesla a zavře oko, druhé jenom přivře, aby zpod víčka stále viděl dětské postýlky.

Najednou ho probere dívčí pláč. Lejla, pomyslí na světlovlasou dívenku, prudce se zdvihne z křesla, vezme kapesní svítílnu, kterou má vždy při sobě, a bos se vydá k posteli, na které spí malá Lejla. Spatří ji, jak sedí na kraji postýlky a pláče. Cípem pokrývky, který svírá mezi prsty, si zakrývá ústa, aby zmírnila hlasitost svého pláče, protože ví, že nesmí vzbudit ostatní, kterých se zlé sny nebo smutné myšlenky nedotkly. Posvítil na bílou pokrývku, aby ji svítílna neoslepila, a pohladí ji po upocených světlých vláskách. Proč pláčeš, malá, ptá se jí tiše. Měla jsi zlé sny? Lejla si cípem pokrývky utírá slzy a skoro neslyšně vzlyká. Ano, řekne po chvíli. Neboj, povídá, ted' je chytím, podívej, říká a zvedne svoji dlouhou ruku ke stropu. Ano, řekne dívenka a vzhledne nahoru. Chytím je a odnesu ven, aby se ztratily ve tmě a už se nevrátily, povídá. Ano, řekne Lejla. Chtěla bys mi říct, co se ti zdálo? ptá se jí pak a stále ještě drží ruku zdviženou vysoko ke stropu, že se ho skoro dotýká. Nevím, řekne dívenka. Máš strach?, ptá se jí. Ano, řekne Lejla. Potom nic, jenom je chytím a odnesu ven, do tmy, aby už nepřišly zpátky, ano?! Zdálo se mi o mámě, promluví nakonec Lejla poté, co se on už chystal odejít do tmy s jejími zlými sny. Opravdu?, ptá se jí a usedne k ní na postel. Co tedy na tom bylo tak zlého?, vyptává se a posvítil kapesní svítílnou do svého obličeje, aby Lejla viděla jeho úsměv. Dívenka váhá, ale nakonec přece jen promluví. Zdálo se mi, že mě máma držela za ruku a že druhou rukou držela Annu, moji starší sestřičku. A potom?, ptá se jí. Potom jsme chodily kolem řeky, povídá Lejla, a řeka byla plná vody. Ano, a pak?, ptá se klidně. Pak jsme se zastavily u řeky a máma řekla, ať si sedneme do trávy. A potom jsme si sedly do trávy. Měly jsme hlad, protože máma už několik dní nenašla nic, co bychom mohly sníst. Taky nás bolely nohy, protože jsme už tři dny chodily. A potom?, ptá se. Lejla chytí cíp přikrývky, přitiskne si ho na ústa a znova začne plakat. Mezi vzlyky povídá, trhaně a přidušeně. Potom co jsme sedely u řeky, se stalo něco ošklivého, řekne. Chceš mi to říct?, ptá se jí. Nevím, povídá dívenka v přemáhaném pláči. Jen pověz, Lejlo, jen pověz, říká jí nakonec, protože ví, že jí bude lehčejí, když se zbaví vzpomínek ze svých snů. Jen pověz, pak všechno popadnu sem, řekne a rozevře svoji velkou dlaň, a odnesu tvé zlé sny do tmy, říká a dívá se na dívenku, která je celá mokrá od potu, až se jí vlasy lepí na čelo. Klidně pomalu, povídá jí a osuší jí rukou orosené a studené čelo. Potom se stalo, řekne dívenka, že mě máma najednou vzala do náruče, objala mě a začala mě líbat, tiskla mě k sobě, líbala a plakala, skoro neslyšně vypráví dívenka. Líbala mě a šla se mnou v náručí k řece, která byla plná vody. Já jsem ji objímalu kolem krku. Máma šla stále k řece, dokud do ní nohamu nevstoupila a zase mě líbala. Potom mě vzala za ruce, abych se pustila jejího krku, abych se odlepila od jejího těla. Já ji nechtěla pustit, držela jsem ji kolem krku ještě pevněji. Líbila se mi její vůně, líbila se mi vůně její kůže v obličeji i na krku, moje máma vždycky pěkně voněla, i ted' ve snu voněla, povídá. Potom mě ještě silněji chytila za ruce, aby je strhla ze sevření kolem krku, až dokud jsem se nepustila, otočila mě a popadla mě rukou okolo pasu, druhou popadla moji hlavu. Odpusť, moje malá, odpusť, moje malá, křičela a plakala, a najednou mi strčila hlavu pod vodu, potom i tělo a zase hlavu, kterou jsem zvedala, abych lapla po dechu, a zase tělo a zase hlavu, až jsem už nemohla ven. Pod ledovou vodou už jsem nedýchala, ale viděla jsem svoji mámu, která plakala venku u

řeky, a křičela, odpustí, moje malá, odpustí, moje malá, a viděla jsem taky sestřičku, která hleděla k řece a křičela, Lejlo, Lejlo. A potom jsem byla mrtvá.

O, bož! Zalapá po dechu, do široka otevře oči a najednou zjistí, že sedí ve svém starém čalouněném křesle. Celá ložnice je před ním. Nikdo neplakal, pomyslí si, nikdo ho doopravdy nevolal, k nikomu nepřistoupil, aby ho konejšil. Vše je tiché a klidné a děti spí. Usnul jsem, řekne si a trhne sebou při myšlence, že Lejla, kterou ve skutečnosti nikdy neviděl, přišla dnes do jeho snu se svým strašným příběhem. Vstane a rychlými kroky, bos, se vydá k Lejlině sestře, Anně, která je doopravdy v sirotčinci a leží v postýlce na druhé straně ložnice. Bos si pospíší k její posteli. Hledá Anninu postel. Nenajde ji. Ohlédne se na druhou stranu. Jména, postele a obličeje se nyní pletou v jeho myšlenkách jako ještě nikdy.

Nakonec ji zahlédne a přistoupí k ní. Annin drobný obličej klidně leží na podušce. Je stejná jako její dvojče Lejla, kterou ve skutečnosti nikdy neviděl, pomyslí si. Lejla, Annina sestra, kterou jejich matka roku 1993 utopila v řece. Tak je to zapsáno v Annině složce, uložené v archivu sirotčince.

V ní se přesně píše. Jméno: Anna Mustafićová. Místo a datum narození: Tuzla, 4. dubna 1985. Jméno matky: Azra Tanovićová (nyní na léčení v psychiatrické klinice v Mnichově). Jméno otce: Izet Mustafić (zabit v Tuzle). Sourozenci: Lejla Mustafićová (utopená v řece). Ostatní příbuzenstvo: (vzdálení příbuzní ve Slovinsku). A pak jsou ve složce uložené ještě dvě fotografie, které měla Anna s sebou, když ji před dvěma lety přivezli do sirotčince. Lejla a Anna, rozesmáté na kvetoucím třešňovém stromě, a jejich máma a tátá, objímající se u řeky.

Ted' cítí silný tlukot svého srdce. Na chvílku se lekne myšlenky, že by jeho srdce mohlo probudit malou Annu, která tvrdě spí po hezkém dni, který je za ní.

Hej, zaslechně hlas chlapce, který ho potichu volá za zády. Ohlédne se k postýlce za sebou. Luka, narozen v Terstu před šesti lety, nalezený jako nemluvně v popelnici u autobusové zastávky. Měl jsi zlé sny? ptá se ho Luka potichu, aby nevzbudil ostatní. Ne, ne, odpoví mu a pohlídí ho po hlavě, jen spi, spi, povídá a vydá se ke svému starému křeslu. Hej, opět ho zavolá chlapec. On se otočí jeho směrem. Víš, čím budu, až budu velký?, řekne chlapec. Ne, pověz! Až budu velký, budu kůň, řekne Luka. To nejde, Luko, ti jsi člověk, nejsi zvíře. Ne, stanu se velkým bílým koněm, jako ten dnes v cirkuse, praví s vážným výrazem ve tváři. Budeš jezdit na koni, odpoví mu, budeš jezdec, chceš říct. Ne, já budu kůň, řekne malý Luka, velký bílý kůň, jako ten dneska v cirkuse, povídá a dívá se na něj svýma hnědýma očima, ve kterých jako by najednou už nebylo místo pro sny, myslí si. Ted' spi, spi, řekne mu nakonec a znova se vydá po své cestě kolem postýlek, aby ještě jednou zkontoval jejich sny. Každého dítěte se dotkne a potichu ho jmenuje: *Alma, Petr, Jakub, Vladimír, Gabriel, Miriam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cyrila, Azren, Ljubiša, Ismail, Anna, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatána, Nina, Pavel, David* a další a další, až do posledního jména: Liam, který neví, kdo mu vybral jméno, a jde ke svému čalouněnému křeslu. Ted' ho pronásleduje černá myšlenka, která mu nedá spát, snad slunce navždy neuhaslo?

Tous les noms, jusqu'au dernier

Translated by Stéphane Baldeck

Contact of the translator: stephane_baldeck73@yahoo.com

Il entrouvre la porte et les regarde dormir dans leurs lits. Les enfants de l'orphelinat croient qu'il est le gardien de leurs rêves, au cas où ils viendraient à s'échapper de leur sommeil. Ils croient qu'il les attraperait dans son poing, car il est de haute taille et n'est pas encore assez âgé pour ne pas pouvoir étendre le poing jusqu'au ciel afin de les attraper ou de les laisser filer. Si leurs rêves sont doux, il les ramène dans leur sommeil, mais s'ils sont tristes et sombres, alors il ouvre son grand poing et les libère afin qu'ils se perdent dans l'obscurité qui demeure entre les étoiles et qu'ils ne reviennent jamais plus. Quant aux beaux rêves, il les prend dans son poing puis les lâche devant leurs petites oreilles, afin qu'ils se glissent dans leur sommeil et qu'ils y vivent jusqu'au matin. Il est leur meilleur ami. Du petit matin jusque tard dans le soir il se tient à côté d'eux, jusqu'à ce qu'ils s'endorment. La nuit, il se tient dans son grand fauteuil tapissé au milieu du dortoir et il veille sur leur sommeil.

Maintenant il franchit la porte et avance en silence dans le grand dortoir. A pas légers, presque sans toucher le sol, il avance selon son chemin habituel, en louvoyant entre les lits dans lesquels se tiennent couchés les petits corps. Afin de protéger leur sommeil, de leur retrousser le drap, de les recouvrir s'ils sont découverts, de replacer leur petite tête sur le coussin si elle a glissé, de chuchoter une petite histoire à ceux qui ne peuvent s'endormir, de consoler ceux qui se sont réveillés à la suite de mauvais rêves, de verser un verre d'eau à ceux qui l'ont vidé et qui ont encore soif, d'accompagner au petit coin ceux qui veulent faire pipi, et de changer les draps de ceux qui n'ont pu se retenir et qui pleurent ensuite en silence, tout mouillés et honteux.

Les enfants de l'orphelinat sont de partout, ils viennent de l'est comme de l'ouest, et chacun d'entre eux possède en soi un petit bout d'existence dans lequel ne subsiste pas de doux souvenir. Il connaît ces bouts d'existences et pour chacun il sait où trouver encore un espace pour le remplir de joie. Et s'il n'en trouve pas, alors il le crée. Les enfants savent que c'est ainsi car ses yeux sont tout aussi grands qu'il n'est lui-même et contemplent profondément leurs pensées et leurs désirs. Les enfants croient qu'il en est ainsi et quand il se trouve à côté d'eux, leurs pensées sont douces et calmes comme dans un abri chaleureux. Il en va de même durant la nuit, car il ne s'endort pas complètement, mais ne ferme qu'un seul de ses yeux, et le sommeil ne les referme en même temps qu'à de rares fois. Les enfants en sont persuadés car ils savent que ses yeux sont toujours posés sur eux, même la nuit. Le directeur de l'orphelinat lui demande toujours conseil lorsque viennent des gens qui voudraient choisir un enfant et l'emmener avec eux. Car il connaît les gens et comme il s'enfonce profondément avec ses grands yeux dans les pensées de ces personnes, il sait si l'enfant aura une vie heureuse avec elles. S'il dit que les gens sont les bons, alors les enfants quittent l'orphelinat en confiance, également parce qu'ils savent qu'il restera encore avec eux, en pensée, jusqu'à ce qu'ils deviennent grands, car tel est son pouvoir qu'il peut rester avec eux bien après leur départ, afin de les protéger de leurs mauvais rêves jusqu'à ce qu'ils deviennent grands. Comme l'orphelinat est vaste, peut-être le plus vaste entre l'est et l'ouest, des dizaines d'enfants se sont déjà succédé devant ses grands yeux, à la frontière entre celui-ci et l'autre monde, comme il le dit parfois aux enfants en leur expliquant qu'il pense à l'endroit où se lève le soleil puis à celui où il se couche.

Mais en vérité il pense en lui-même à cet espace profond et sombre qui se trouve entre les étoiles, d'où il n'y a pas de retour, comme pour les mauvais rêves qui s'y perdent.

Cette nuit il se sent plus fatigué qu'à l'ordinaire. Les enfants se sont également assoupis bien plus tôt. Ils ont laissé derrière eux une longue journée pleine de rires, de joie et d'insouciance, pense-t-il alors qu'il se déplace doucement entre les lits et qu'il lui semble que cette belle journée illumine leurs têtes menues. Il touche de son grand poing chaque enfant allongé dans un lit il les nomme chacun à voix basse : *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož* et encore et encore, tous, jusqu'au dernier nom.

Ils sont fatigués, pense-t-il, alors qu'il les effleure et qu'il voit en pensée comment ce matin ils marchaient derrière lui en rangs par deux, à travers les champs qui s'étendent au loin autour de l'orphelinat, vers le village voisin où s'était arrêté le cirque quelques jours plus tôt. Il leur avait promis qu'il les accompagnerait là-bas, afin qu'ils puissent voir les animaux et les bêtes féroces, les acrobates et les clowns, les magiciens et les musiciens. Il les voit en pensée, marcher derrière lui le matin alors qu'il entame une chanson joyeuse et qu'il a sur la tête un large chapeau, pour apparaître à leurs yeux encore plus grand et comique. Il chante et se retourne vers la longue colonne de ses petits protégés, qui se tiennent la main deux à deux, rient et reprennent la joyeuse chanson, et marchent de leurs petits pas sur le chemin bordé de vertes prairies qui mène au village voisin. Il entend leur ravissement, quand ils aperçoivent au loin le village et le chapiteau du cirque et s'arrêtent pour manger leur casse-croûte dans une clairière qui se trouve sur une pente légère dans un bois de hêtres. Il les voit s'asseoir sur l'herbe verte et sortir leur casse-croûte de leur petite corbeille. A ce moment il leur verse du thé chaud à partir des grands thermos qu'il porte dans son sac à dos. Les enfants mettent du fromage sur du pain et tendent devant eux leur petit gobelet en plastique, apparaissant à ses yeux comme une petite armée de mendians, qu'il sert avec une joie inaltérable. Il les entend éclater de rire lorsque, de toute sa hauteur, il dévale ensuite la clairière en se roulant par terre jusqu'à la route puis leur crie : Et maintenant à vous ! Et il regarde les petits corps se laisser rouler le long de la clairière, tous jusqu'à la route, comme des fourmis quittant précipitamment leur sombre fourmilière pour aller vers le soleil. Ils les voit ensuite, tout salis d'herbe verte, heureux de partir au spectacle du cirque, auquel nul d'entre eux n'a encore assisté.

Il se déplace maintenant avec précaution entre les lits, s'arrête un instant devant chacun d'entre eux, pose sa main sur le corps couvert de l'enfant afin d'en ressentir la respiration, puis en prononce le nom à voix basse. Les noms se succèdent l'un après l'autre et ses pensées glissent à nouveau vers le clair matin.

Ils arrivent désormais devant le chapiteau du cirque où va se dérouler, exceptionnellement le matin, le spectacle pour les enfants de l'orphelinat et des écoles voisines. Il observe leurs visages fixant le chapiteau du cirque qui, énorme, se dresse devant leurs yeux et dans lequel ils vont entrer aujourd'hui en espérant que surgissent comme par enchantement la joie et l'émerveillement qu'ils ne connaissent pas dans leur vie actuelle et encore moins dans leurs souvenirs. Les tentures de l'entrée s'ouvrent en grand et l'armada des petits visages se déverse à l'intérieur. Sur la droite de l'arène se trouvent des sièges où est écrit : pour les enfants de l'orphelinat. Il se hâte vers l'inscription, l'arrache, puis invite ses petits protégés à prendre place. Des cris de ravissement. Des rires. Les lumières s'éteignent. Des cris dans le noir. Puis le son des tambours et les trois coups frappés.

Alors commence un événement formidable. Il observe leurs yeux grand ouverts et brillants de lumière et d'émerveillement, fixés sur les chevaux blancs et les cavaliers qui leur dansent dessus et s'accrochent à leurs crinières, les acrobates qui volent haut dans les airs, font des culbutes et retombent sur leurs pieds, les acrobates qui se projettent et basculent dans l'air au-dessus d'un filet et qui s'agrippent par les mains pour ne pas s'écraser, les jongleurs qui jonglent avec des objets qui tournoient de main en main devant leurs yeux comme un essaim d'abeilles autour d'une ruche, les éléphants énormes et gris qui se dressent sur leurs pattes de derrière, les tigres, qui rugissent lorsque siffle le fouet devant leur regard d'acier, les chiens à bicyclette et les clowns qui avec leurs grands nez rouges et leurs larges bouches prononcent des paroles incompréhensibles et comiques, se frappent le derrière, font du scandale et tombent sur la tête, tant et si bien que les enfants rient à en perdre haleine.

Maintenant ils se reposent dans leurs lits et cette heureuse journée a rendu leurs têtes radieuses. Lui aussi va se reposer pense-t-il après avoir inspecté tous les lits, alors qu'il se dirige vers le grand fauteuil tapissé qui trône au milieu du dortoir. Arrivé au fauteuil, il se retourne encore une fois. Son regard embrasse tous ces bouts de petites existences couchées autour de lui. Paisibles et silencieuses. Il s'assied dans le fauteuil, sent son corps s'y installer, et il lui semble qu'il peut sentir le sang s'écouler dans ses veines, lentement, lentement. Alors il ôte ses chaussures et agite ses doigts de pied afin qu'ils se dégourdissent après cette longue journée. Puis il tend l'oreille. Il entend maintenant un enfant tousser au fond du dortoir, et puis c'est le treillis métallique d'un lit qui grince sous le matelas, et un léger ronflement. Il va se reposer, pense-t-il, il repose sa tête contre le dossier du vieux fauteuil et ferme un œil, l'autre restant mi-clos afin qu'il puisse encore apercevoir les lits des enfants.

Soudain des sanglots de petite fille le tirent de sa rêverie. Lejla, la petite fille blonde, pense-t-il en se levant rapidement, il prend la lampe de poche qu'il garde en permanence à ses côtés, et marche pieds nus vers le lit où dort la petite Lejla. Il l'aperçoit assise et pleurant sur le bord de son lit. Avec le bord du drap qu'elle presse contre sa poitrine, elle se couvre la bouche pour étouffer le son de ses pleurs, car elle sait qu'il ne faut pas réveiller les autres qui n'ont pas été touchés par de mauvais rêves ni de tristes pensées. Il éclaire la blancheur des draps afin que la lampe ne l'aveugle pas, et lui caresse ses cheveux clairs trempés de sueur. Pourquoi pleures-tu, petite, lui demande-t-il à voix basse. As-tu fait un mauvais rêve? Lejla s'essuie les larmes du coin de son drap et sanglote doucement. Oui, dit-elle après un moment. Ne t'en fais pas, dit-il, je vais l'attraper, tu vois, dit-il en étendant sa longue main vers le plafond. Oui répond la petite fille et elle regarde en haut. Je l'attrape et l'emporte dehors afin qu'il se perde dans le noir et qu'il ne revienne pas, dit-il. Oui répond Lejla. Veux-tu me parler de ce que tu as rêvé? lui demande-t-il ensuite tout en gardant la main levée bien haut vers le plafond, à le toucher presque. Je ne sais pas, dit la petite fille. As-tu peur? Lui demande-t-il. Oui répond Lejla. Et bien alors je vais seulement l'attraper, le lâcher dehors, dans le noir, afin qu'il ne puisse plus revenir, d'accord? J'ai rêvé de maman, chuchote enfin Lejla, alors qu'il s'apprêtait à partir vers l'obscurité pour y relâcher le mauvais rêve. Vraiment? Demande-t-il en s'asseyant sur le lit. Et qu'y avait-il de si terrible que ça? lui demande-t-il encore en dirigeant la lampe sur son propre visage afin qu'elle puisse l'apercevoir sourire. La petite fille hésite, mais finalement se décide à parler. J'ai rêvé que maman me tenait par la main et que de son autre main, elle tenait Ana, ma petite soeur. Et ensuite? Demande-t-il. Ensuite nous avons marché à côté de la rivière, dit Lejla, et la rivière était toute pleine d'eau. Oui, et ensuite? Demande-t-

il calmement. Ensuite nous nous sommes arrêtées près de la rivière et maman a dit qu'on allait s'asseoir sur l'herbe. Et ensuite on s'est assises sur l'herbe. On avait faim, car maman n'avait rien trouvé à manger depuis déjà plusieurs jours. On avait aussi mal aux jambes car cela faisait trois jours que l'on marchait. Et ensuite? demande-t-il. Lejla agrippe le coin du drap et se l'applique sur la bouche et commence de nouveau à pleurer en silence. Entre deux sanglots, elle dit d'une voix saccadée et contenue, près de l'eau il s'est passé quelque chose de terrible. Est-ce-que tu veux me le dire? lui demande-t-il. Je ne sais pas, dit la petite fille en contenant ses pleurs. Dis-le donc, Lejla, parle-moi lui dit-il enfin, car il sait qu'elle sera soulagée si elle parvient à se défaire des souvenirs de son rêve. Dis-moi tout, et ensuite je ramasserai le tout là-dedans, dit-il en fermant son grand poing, et j'emmènerai loin dans le noir ton cauchemar, il parle et regarde la petite fille dont les cheveux sont tellement trempés de sueur qu'ils lui collent sur le front.

Prends ton temps, dit-il tout en essuyant la sueur qui refroidit son front. Ensuite ça s'est passé comme ça : soudain maman m'a prise dans ses bras, elle m'a serré dans ses bras et a commencé à m'embrasser, elle m'a pressé contre elle, embrassé et elle a pleuré, dit la petite fille d'une voix à peine audible. Elle m'a embrassé et elle s'est dirigée vers la rivière toute pleine d'eau en me tenant dans ses bras. Moi je me tenais à son cou. Maman a continué à marcher vers la rivière jusqu'à ce qu'elle touche l'eau de ses pieds. Puis elle m'a pris les mains afin que je ne lui agrippe plus le cou et que je me détache de son corps. Moi je ne voulais pas la laisser et je m'agrippais encore plus fort à son cou. J'aimais son odeur, j'aimais l'odeur de la peau de son visage et de son cou, maman a toujours senti bon, et là dans mon rêve, elle sentait encore bon. Ensuite elle m'a tiré les mains encore plus fort afin de se défaire de l'étreinte autour de son cou, jusqu'à ce qu'elle parvienne à se libérer, à me retourner et à m'attraper par la taille, et de l'autre main elle m'a attrapé la tête. Pardon ma chérie, pardon ma petite, criait-elle en pleurant et soudain elle m'a mis la tête sous l'eau, puis le corps et de nouveau la tête que j'avais relevée pour respirer, puis à nouveau le corps et la tête et tout, jusqu'à ce que je ne puisse plus sortir. Dans l'eau glacée je ne pouvais plus respirer, mais je voyais maman qui pleurait à côté de la rivière, criait pardon ma petite, pardon, ma petite, et j'ai aussi aperçu ma petite sœur qui regardait la rivière et criait Lejla, Lejla. Et ensuite, je suis morte.

Mon Dieu! Il prend une grande inspiration, ouvre les yeux en grand et se rend compte tout de suite qu'il est assis dans son vieux fauteuil tapissé. Tout le dortoir se trouve devant lui. Personne n'a pleuré, personne ne l'a appelé, il n'est allé consoler personne. Tout est calme et silencieux, les enfants dorment. Je me suis endormi se dit-il et il tressaille à l'idée que Lejla, qu'il n'a jamais rencontrée en réalité, ait pu s'immiscer aujourd'hui dans son rêve avec sa terrible histoire. Il se lève et pieds nus, se rend à grands pas auprès de la sœur de Lejla, Ana, qui se trouve effectivement à l'orphelinat et dort dans un lit à l'autre extrémité du dortoir. Pieds nus, il se hâte vers son lit. Il recherche le lit d'Ana. Il ne le trouve pas. Se tourne dans l'autre direction. Noms, lits et visages se mélangent désormais dans ses pensées, comme encore jamais auparavant.

Enfin il l'aperçoit et s'avance jusqu'à elle. Le fin visage d'Ana repose tranquillement sur le coussin. Elle est semblable à sa jumelle Lejla, qu'il n'a jamais vue de ses yeux. Lejla, la sœur d'Ana, que sa mère a noyée en 1993 dans la rivière. C'est ce qui est inscrit dans le dossier d'Ana, conservé dans les archives de l'orphelinat.

Voici ce qui est exactement écrit. Nom : Ana Mustafić. Date et lieu de naissance : 4 avril 1985 à Tuzla. Nom de la mère : Azra Tanović (actuellement soignée dans une clinique psychiatrique de Munich). Nom du père : Izet Mustafić (tué à Tuzla). Frères et

sœurs : Lejla Mustafić (morte noyée dans une rivière). Autres parents : (famille éloignée en Slovénie). Et puis il y a ces deux photographies qui sont ajoutées au dossier, Ana les avait avec elles lorsqu'elle est arrivée à l'orphelinat il y a deux ans. Lejla et Ana, souriant devant un cerisier en fleurs, et leurs parents, enlacés près d'une rivière.

Maintenant il ressent fortement les pulsations de son cœur. Il tressaille un instant à l'idée que son cœur va réveiller la petite Ana qui dort profondément après la belle journée qu'elle a connue.

Hé, il entend la voix d'un gamin qui l'appelle à voix basse dans son dos. Il se tourne vers le lit derrière lui. Luka, né à Trieste il y a six ans, trouvé encore bébé dans une benne à ordures près de la gare routière. As-tu fait un mauvais rêve, lui demande Luka à voix basse, afin de ne pas réveiller les autres. Non, non répond-il et il lui caresse la tête, endors-toi, endors-toi donc dit-il et il se dirige vers son vieux fauteuil. Hé, l'appelle encore le petit. Il se tourne vers lui. Tu sais ce que je ferai quand je serai grand? dit le petit garçon. Non, dis-moi! Quand je serai grand, je serai un cheval, dit Luka. Tu ne peux pas, Luka, tu es un homme, pas un animal. Non, je vais devenir un grand cheval blanc, comme ceux d'aujourd'hui au cirque, dit-il avec un visage sérieux. Tu vas monter à cheval lui répond-il, tu seras un cavalier, veux-tu dire. Non, je serai un cheval, dit le petit Luka, un grand cheval blanc, comme ceux d'aujourd'hui au cirque, il parle et le regarde avec ses yeux marron, dans lesquels il lui semble soudain qu'il n'y a plus de place pour les rêves. Endors-toi maintenant, endors-toi lui répond-il enfin et il reprend son chemin entre les lits afin de vérifier encore une fois leur sommeil. Il effleure chaque enfant et les nomme à voix basse : *Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David* et encore, et encore, tous les noms jusqu'au dernier : Liam qui ne sait pas qui lui a choisi son nom, puis il avance vers son fauteuil tapissé. Et maintenant il est habité d'un pressentiment qui résonne froidement en lui, et si le soleil s'était perdu?

Bis zum letzten Namen

Translated by Daniela Kocmut

Contact of the translator: daniela_kocmut@hotmail.com

Er stößt die Tür auf und erblickt sie, wie sie in ihren Betten schlafen. Die Kinder im Waisenhaus glauben, dass er ihre Träume beschützt, wenn sie nachts ihrem Schlaf entfliehen. Sie glauben, dass er sie in seine Hand auffängt, weil er groß ist und noch nicht so alt, um seine Hände nicht zum Himmel strecken, sie fangen oder auslassen zu können. Wenn ihre Träume hell sind, bringt er sie zurück in ihren Schlaf, wenn sie traurig und dunkel sind, öffnet er seine große Hand und lässt sie los, damit sie sich in der Dunkelheit verlieren, die zwischen den Sternen herrscht, damit sie nie wieder zurückkehren. Schöne Träume dagegen fängt er wieder in seiner Hand auf und lässt sie in ihre kleinen Ohren, damit sie wieder in ihren Schlaf schlüpfen und bis zum Morgen in ihnen weilen. Er ist ihr bester Freund. Er bleibt vom frühen Morgen bis zum späten Abend in ihrer Nähe, bis sie eingeschlafen sind. Nachts sitzt er in seinem großen Tapisseriesessel inmitten des Schlafsaals und bewacht ihren Schlaf.

Nun betritt er auf leisen Sohlen die Tür des großen Schlafsaals. Mit weichen Schritten, sodass er den Boden fast nicht berührt, geht er seine gewöhnlichen Runde ab, die sich zwischen den Betten schlängelt, auf denen die kleinen Körper liegen. Um über ihren Schlaf zu wachen, um ihnen das Bettlaken zurechtzulegen, um sie zuzudecken, wenn sie abgedeckt sind, um ein Kissen unter die kleinen Köpfchen zu legen, die weggerutscht sind, um jenen ein Märchen zuzuflüstern, die nicht einschlafen können, um jene zu trösten, die aus einem bösen Traum erwacht sind, um jenen Wasser einzuschenken, die es schon ausgetrunken haben und noch immer durstig sind, um jene zum Pinkeln zu begleiten, die müssen, und jenen das Bettlaken zu wechseln, die es nicht mehr zurückhalten konnten und dann leise weinen, vor Nässe und Scham.

Die Kinder im Waisenhaus kommen von überall her, sie kommen aus dem Osten und Westen und jeder von ihnen hat ein kleines Stück Leben hinter sich, in dem es keine hellen Erinnerungen gibt. Er kennt jene Stückchen ihrer Leben und weiß von jedem, wo in ihm noch Platz übrig geblieben ist, um ihn mit Freude zu füllen. Wenn er keinen Platz finden kann, schafft er ihn. Die Kinder wissen, dass es so ist, weil seine Augen ebenso groß sind, wie er selbst und sie tief in ihre Wünsche und Gedanken blicken können. Die Kinder glauben, dass es so ist und wenn er in ihrer Nähe ist, sind ihre Gedanken hell und ruhig, wie in einem warmen Unterschlupf. Auch nachts ist es so, weil er nie ganz einschläft, sondern nur eines seiner Augen schließt und nur selten geschieht es, dass ihm der Schlaf beide zugleich zudrückt. Die Kinder sind davon überzeugt, weil sie wissen, dass er sie immer vor Augen hat, auch nachts. Der Leiter des Waisenhauses beratschlagt sich immer mit ihm, wenn Leute kommen, um sich eines von ihnen auszusuchen und es mitzunehmen. Weil er die Menschen kennt und mit seinen großen Augen tief in ihre Gedanken blicken kann und weiß, ob das Kind mit ihnen ein glückliches Leben haben wird. Wenn er sagt, dass es die richtigen Leute sind, dann verlassen die Kinder das Waisenhaus beruhigt, auch, weil sie wissen, dass er in Gedanken noch weiterhin bei ihnen sein wird, bis zu dem Zeitpunkt, wenn sie erwachsen sind, denn so groß ist seine Kraft, dass sie noch lange, nachdem sie weg sind, mit ihnen bleibt und sie vor schlimmen Träumen beschützt, bis sie ganz groß sind. Vor seinen Augen reihen sich bereits Dutzende von Kindern, weil das

Waisenhaus groß ist, vielleicht das größte zwischen Ost und West, an der Grenze zwischen dieser und jener Welt, wie er manchmal den Kindern erzählt und erklärt, dass er an den Ort denkt, an dem die Sonne aufgeht und an jenen, wo sie untergeht. Und in Wirklichkeit denkt er bei sich an jenen Ort, der zwischen den Sternen steht, dunkel und tief, von wo es kein Zurück gibt, wie für die schlimmen Träume, die sich darin verlieren.

In dieser Nacht fühlt er sich erschöpfter als sonst. Auch die Kinder wurden an dem Tag viel früher vom Schlaf übermannt als normalerweise. Hinter ihnen befindet sich ein langer Tag, voller Lachen und Sorglosigkeit, denkt er sich, als er zwischen ihren Betten schlendert und ihm scheint, als glänzten ihre winzigen Köpfe vom schönen Tag, der hinter ihnen liegt. Mit seiner großen Hand berührt er an jedem Bett das Kind, das darin schläft, und nennt leise den Namen jedes einzelnen: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož* und so weiter und so fort bis zum letzten Namen.

Sie sind müde, denkt er, als er sie berührt, und sieht sie in seinen Gedanken, wie sie am Morgen, in einer langen Reihe, zwei und zwei, hinter ihm her schritten, zwischen den Feldern, die sich weit um das Waisenhaus erstrecken, in die benachbarte Siedlung, in die vor einigen Tagen der Zirkus gekommen war. Er hatte ihnen versprochen, sie dorthin zu begleiten, damit sie die Tiere, sogar wilde Tiere, sehen konnten, die Akrobaten und Clowns, die Zauberer und Musikanten. Er sieht sie in seinen Gedanken, wie sie am Morgen hinter ihm her marschierten, während er ein lustiges Lied sang und einen breiten Hut trug, weswegen er in ihren Augen noch größer und lustiger erschien. Er sang und sah sich nach der langen Reihe seiner Schützlinge um, die sich in Paaren an den Händen hielten, lachten und das lustige Lied sangen und mit ihren winzigen Schritten über die grünen Wiesen am Pfad entlang trappelten, der in die nahegelegene Siedlung führte. Er hört ihren freudigen Ausruf, als sie vor sich in der Ferne die Siedlung erblickten und das Zirkuszelt und auf der Wiese stehen blieben, die an einem leichten Abhang unter einem Rotbuchenwald liegt, um ein Jausenbrot einzunehmen. Er sieht sie, wie sie sich ins grüne Gras setzten und aus ihren Körbchen die Brote holten. Damals schenkte er ihnen aus großen Thermosflaschen, die er in seinem Rucksack trug, warmen Tee ein. Die Kinder kauten die Käsebrote und streckten die Plastikbecher vor sich hin, dass sie in seinen Augen wie eine große Armee kleiner Bettler wirkten, die er mit einer unerschütterlichen Freude bediente. Er hört sie, wie sie laut auflachten, als er dann, in all seiner Größe, einen Purzelbaum über die Wiese machte, zur Straße rollte und rief: Und jetzt ihr! und die winzigen Körperchen sah, wie sie nun über die Wiese purzelten, bis zur Straße hin und aussahen wie Ameisen, die aus ihrem dunklen Ameisenhaufen eilig in die Sonne krochen. Er sieht sie, wie sie dann schmutzig vom Gras waren und glücklich, in den Zirkus zu gehen, den sie noch nie zuvor besucht hatten.

Weich tritt er nun zwischen den Betten umher, bei jedem bleibt er einen Augenblick stehen, legt seine Hand auf jeden einzelnen zugedeckten Kinderkörper, um seinen Atem zu spüren und sagt leise den Namen, der zu ihm gehört. Die Namen häufen sich übereinander und seine Gedanken schweifen wieder zum hellen Morgen.

Da standen sie vor dem Zirkuszelt, unter dem die Zirkusvorstellung stattfinden würde, ausnahmsweise am Morgen, für die Kinder aus dem Waisenhaus und für jene aus den Schulen der Umgebung. Er sieht ihre Gesichter, wie sie das Zirkuszelt anstarrten, das sich riesig vor ihren Augen erhob und das sie heute mit dem Glauben

betreten hatten, dass es ihnen Freude und Verwunderung herbeizaubern würde, die sie in ihrem wirklichen Leben nicht kannten und noch weniger in ihrer Erinnerung. Die Tür des Zeltes aus Leinen öffnete sich und eine Armee aus kleinen Gesichtern fiel ins Innere ein. Auf der rechten Seite der Arena befanden sich die Sitze, auf denen stand: Für die Kinder aus dem Waisenhaus. Er eilte zu diesem Zettel, riss ihn ab und lud seine Schützlinge ein, sich zu setzen. Gekreische. Lachen. Die Lichter gingen aus. Schreie im Dunkeln. Musik: Trommeln und Schlaginstrumente.

Und das hervorragende Ereignis konnte beginnen. Er erblickte ihre Augen, die weit aufgerissen, und hell vom Licht, und reglos vor Verwunderung, die weißen Pferde mit den Reitern anstarren, die auf ihren Rücken tanzten und sich mit den Händen an ihren Mähnen festhielten, die Akrobaten, die hoch in die Luft flogen, Saltos machten und auf den Füßen landeten, die Akrobaten die sich herumwarfen und in der Luft über dem Netz herumwirbelten und sich an den Händen auffingen, um nicht nach unten zu sausen, die Jongleure, die mit Gegenständen jonglierten, dass sie vor ihren Augen von einer Hand zur nächsten kreisten wie ein Bienenschwarm um einen Bienenstock, die grauen und riesigen Elefanten, die sich auf die Hinterbeine erhoben, die Tiger, die die Peitsche anknurrten, die vor ihren glasigen Augen hin und her sauste, die Hunde am Einrad und die Clowns mit ihren großen roten Nasen und breiten Mündern, die unverständliche und komische Worte sprachen, sich in die Hintern traten, stolperten und auf den Kopf fielen, dass die Kinder vor Lachen kaum Luft kriegten.

Nun ruhen sie in ihren Betten und ihre Köpfe glänzen vom freudigen Tag. Auch er selbst würde sich ausruhen, denkt er, nachdem er alle Betten überprüft hat und zu seinem großen Tapisseriesessel geht, der in der Mitte des Schlafsaals steht. Neben ihm sieht er sich noch einmal um. Er fängt in seinen Blick all diese Teilchen kleiner Leben ein, die um ihn herumliegen. Sie sind ruhig und still. Er setzt sich in seinen Sessel, fühlt seinen Körper, wie er sich hineinlegt, und ihm scheint, als fühle er sein Blut, das in den Adern fließt, langsam, langsam. Dann zieht er seine Schuhe aus und wackelt mit den Zehen, um sie vom langen Tag auszustrecken. Dann horcht er. Einmal hört er, wie eines der Kinder am Ende des Schlafsaals hustet, ein anderes mal quietscht ein Eisennetz unter einer Matratze, jetzt hört er weiches und sanftes Schnarchen. Er werde sich ausruhen, denkt er, er neigt seinen Kopf zum Kopfteil des alten Sessels und macht ein Auge zu, das andere schließt er nur teils, um durch die Lider noch immer die Betten der Kinder sehen zu können.

Plötzlich weckt ihn das Weinen eines Mädchens. Lejla, denkt er an das blonde Mädchen, er erhebt sich ruckartig aus dem Sessel, nimmt die Taschenlampe, die stets neben ihm steht und tritt barfuß ans Bett, in dem die kleine Lejla schläft. Er erblickt sie, wie sie am Bettrand sitzt und weint. Mit dem Ende des Bettlakens, das sie zwischen den Fingern drückt, verdeckt sie ihren Mund, um die Lautstärke ihres Weinens einzudämmen, weil sie weiß, dass sie die anderen nicht aufwecken darf, die nicht von schlimmen Träumen oder traurigen Gedanken berührt worden sind. Er leuchtet ins Weiß des Lakens, damit sie die Taschenlampe nicht blendete und streichelt über ihre verschwitzten hellen Haare. Warum weinst du, Kleines, fragt er sie leise. Hattest du einen bösen Traum? Lejla trocknet mit dem Rand des Lakens ihre Tränen und schluchzt kaum hörbar. Ja, sagt sie nach einiger Zeit. Mach dir keine Sorgen, sagt er, jetzt fange ich ihn ein, schau, sagt er und streckt seinen langen Arm zur Zimmerdecke aus. Ja, sagt das Mädchen und blickt nach oben. Ich fange ihn ein und trage ihn hinaus, damit er sich im Dunkeln verirrt und nicht mehr zurückkommt, sagt er. Ja, sagt Lejla. Willst du mir erzählen, was du geträumt hast? fragt er sie dann und hält seinen Arm

immer noch hoch zur Decke gestreckt, dass er sie beinahe berührt. Ich weiß nicht, sagt das Mädchen. Hast du Angst? fragt er sie. Ja, sagt Lejla. Dann nicht, ich werde ihn nur einfangen und hinaustragen, in die Dunkelheit, damit er nicht mehr zurückkommt, in Ordnung?! Ich habe von Mama geträumt, beginnt Lejla schließlich zu erzählen, nachdem er sich schon aufmachte mit ihrem bösen Traum nach draußen ins Dunkel zu gehen. Wirklich? fragt er sie und setzt sich auf ihr Bett. Und was war so schlimm? fragt er noch und leuchtet mit der Lampe in sein Gesicht, damit Lejla sein Lächeln sehen kann. Das Mädchen zögert, aber schließlich beginnt es doch zu sprechen. Ich habe geträumt, dass mich Mama an der einen Hand hält und an der anderen Hand Ana, meine ältere Schwester. Und dann? fragte er sie. Dann sind wir am Fluss entlang gegangen, sagt Lejla, und der Fluss war voll mit Wasser. Ja, und dann? fragt er sie ruhig. Dann sind wir am Fluss stehen geblieben und Mama hat gesagt, wir sollen uns in Gras setzen. Und dann haben wir uns ins Gras gesetzt. Wir waren hungrig, weil Mama schon seit einigen Tagen nichts gefunden hat, was wir hätten essen können. Auch die Beine haben uns wehgetan, weil wir schon drei Tage lang gelaufen sind. Und dann? fragt er weiter. Lejla nimmt den Rand des Bettlakens, drückt ihn auf ihren Mund und beginnt erneut leise zu weinen. Sie spricht unter Tränen, abgebrochen und gedämpft. Dann, als wir am Wasser gesessen sind, ist etwas Schlimmes passiert, sagt sie. Willst du es mir erzählen? fragt er sie. Ich weiß es nicht, sagt das Mädchen durch ihr gedämpftes Weinen hindurch. Erzähl es nur, Lejla, erzähl es nur, sagt er dann, weil er weiß, dass es ihr besser ginge, wenn sie die Erinnerung an ihren Traum loswürde. Erzähl nur, dann schaffe ich alles da rein, sagt er und öffnet seine große Hand, und ich trage deinen bösen Traum ins Dunkel, sagt er und sieht das Mädchen an, das ganz nass ist vom Schweiß, dass ihre Haare an der Stirn kleben. Langsam, sagt er und trocknet ihre taunasse und kühle Stirn. Dann ist es passiert, sagt das Mädchen, dass mich Mama plötzlich in den Arm genommen, mich umarmt und begonnen hat, mich zu küssen, sie hat mich an sich gedrückt, geküsst und geweint, sagt das Mädchen kaum hörbar. Sie hat mich geküsst und ist mit mir im Arm zum Fluss gegangen, der voll mit Wasser war. Ich habe mich um ihren Hals geklammert. Mama ist weiter zum Fluss gegangen bis sie mit den Füßen drinnen gestanden ist und hat mich wieder geküsst. Dann hat sie mich an den Händen genommen, damit ich ihren Hals loslassen würde, damit ich mich von ihrem Körper loslösen würde. Ich wollte sie nicht loslassen, ich habe noch fester ihren Hals umklammert. Mir hat ihr Duft gefallen, der Duft ihrer Haut im Gesicht und am Hals, meine Mama hat immer gut geduftet, auch jetzt, im Traum, hat sie geduftet, sagt sie. Dann hat sie mich noch fester an den Händen gezogen, damit ich sie aus der Umarmung um den Hals loslassen würde, bis sie sich aus dem Griff befreit, mich umgedreht und mit der Hand um den Bauch gepackt hat und mit der anderen Hand meinen Kopf. Vergib mir, meine Kleine, vergib mir, meine Kleine, hat sie gerufen und geweint, und plötzlich meinen Kopf unters Wasser gedrückt, dann noch den Körper und wieder den Kopf, den ich gehoben habe, um Luft zu kriegen, und wieder den Körper und den Kopf und alles, bis ich nicht mehr raus konnte. Ich habe unter dem eisigen Wasser nicht mehr geatmet, aber ich habe meine Mama gesehen, die draußen am Fluss geweint und geschrien hat, vergib mir, meine Kleine, vergib mir, meine Kleine und ich hab auch meine Schwester gesehen, die zum Fluss geschaut und geschrien hat, Lejla, Lejla. Und dann war ich tot.

Oh, Gott! Er holt Luft, öffnet seine Augen weit und im Nu wird ihm bewusst, dass er in seinem alten Tapisseriesessel sitzt. Er sieht den gesamten Schlafsaal vor seinen Augen. Es hat niemand geweint, denkt er, in Wirklichkeit hat ihn niemand

gerufen, er ist zu niemandem hingegangen, um ihn zu trösten. Alles ist still und ruhig und die Kinder schlafen. Ich bin eingeschlafen, sagt er zu sich und zuckt beim Gedanken zusammen, dass Lejla, die er in Wirklichkeit nie gesehen hat, heute mit ihrer schrecklichen Geschichte in seinen Traum gekommen war. Er steht auf und macht sich mit schnellen Schritten, barfuß, zu Lejas Schwester Ana auf, die wirklich im Waisenhaus ist und im Bett auf der anderen Seite des Schlafsaals liegt. Barfuß eilt er zu ihrem Bett. Er sucht Anas Bett. Er kann es nicht finden. Er schaut in die andere Richtung. Namen, Betten und Gesichter waren nun in seinen Gedanken ineinander verwoben, wie noch nie zuvor.

Schließlich erblickt er sie und tritt zu ihr. Anas winziges Gesicht liegt ruhig auf dem Kissen. Sie sieht gleich aus wie ihre Zwillingsschwester Lejla, die er in Wirklichkeit nie gesehen hat, denkt er. Lejla, Anas Schwester, die ihre Mutter im Jahr 1993 in einem Fluss ertränkt hat. So steht es in Anas Kartei geschrieben, im Archiv des Waisenhauses verwahrt.

Darin steht es genau geschrieben. Name: Ana Mustafić. Geburtsort und -datum: Tuzla, 4. April 1985. Name der Mutter: Azra Tanović (derzeit in Behandlung in einer psychiatrischen Klinik in München). Name des Vaters: Izet Mustafić (getötet in Tuzla). Brüder oder Schwestern: Lejla Mustafić (im Fluss ertränkt). Sonstige Verwandte: (entfernte Verwandtschaft in Slowenien). Und dann waren der Kartei noch zwei Fotos beigelegt, die Ana dabei hatte, als sie vor zwei Jahren ins Waisenhaus gebracht wurde. Lejla und Ana, lächelnd auf einem blühenden Kirschbaum und ihre Mutter und Vater, umarmt an einem Fluss.

Nun spürt er das heftige Schlagen seines Herzens. Einen Augenblick zuckt er beim Gedanken zusammen, dass sein Herz die kleine Ana wecken könnte, die nach dem schönen Tag, der hinter ihr liegt, tief schläft.

Hej, hört er die Stimme eines Jungen, der ihn leise hinter seinem Rücken ruft. Er blickt sich zum Bett um, das hinter ihm liegt. Luka, geboren in Triest vor sechs Jahren, noch als Baby in einer Mülltonne an einer Bushaltestelle gefunden. Hast du einen schlimmen Traum gehabt? fragt ihn Luka leise, um die anderen nicht zu wecken. Nein, nein, antwortet er und streichelt über seinen Kopf, schlaf nur, schlaf, sagt er und macht sich zu seinem alten Sessel auf. Hej, ruft ihn nochmals der Junge. Er dreht sich in seine Richtung. Weißt du, was ich werde, wenn ich groß bin? fragt der Junge. Nein, sag es mir! Wenn ich groß bin, werde ich ein Pferd, sagt Luka. Das kannst du nicht, Luka, du bist ein Mensch, du bist kein Tier. Nein, ich werde ein großes weißes Pferd, wie das heute im Zirkus, sagt er mit ernster Miene. Du wirst ein Pferd reiten, antwortet er ihm, du wirst ein Reiter, willst du sagen. Nein, ich werde ein Pferd sein, sagt der kleine Luka, ein großes weißes Pferd, wie das heute im Zirkus, sagt er und sieht ihn mit seinen braunen Augen an, in denen wie plötzlich kein Raum mehr für Träume ist, denkt er. Schlaf jetzt, schlaf, sagt er schließlich zu ihm und beginnt wieder seine Runde zwischen den Betten, um nochmals den Schlaf der Kinder zu überprüfen. Er berührt jedes einzelne und nennt leise seinen Namen: Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David und noch und noch weiter, alle bis zum letzten Namen: Liam, der nicht weiß, wer ihm den Namen ausgesucht hat, und geht wieder auf seinen Tapisseriesessel zu. Nun begleitet ihn die Ahnung, die kühl in ihm widerhallt, dass die Sonne vielleicht verlorengegangen sein könnte?

Bis zum letzten Namen

Translated by Sebastian Walcher

Contact of the translator: sebastian.walcher@gmx.at

Er wirft die Tür auf und erblickt sie, wie sie in ihren Betten schlafen. Die Kinder im Waisenhaus glauben fest, er beschütze ihre Träume, falls sie ihnen nachts aus ihrem Schlaf entwischen. Sie glauben fest, er fange sie mit seiner Hand, da er groß gewachsen ist und noch nicht zu alt, um seine Hand bis zum Himmel zu strecken, um die Träume zu erhaschen oder sie frei zu lassen. Sind ihre Träume hell, bringt er sie in ihren Schlaf zurück, sind sie traurig und finster, so öffnet er seine große Hand und lässt sie frei, damit sie sich im Dunkel verlieren, das zwischen den Sternen haust, und niemals wieder zurückkehren. Schöne Träume fängt er in seine Hand und lässt sie wieder in ihre kleinen Ohren, so dass sie in ihren Schlaf schlüpfen und dort bis zum Morgen weiterleben. Er ist ihr bester Freund. Von frühmorgens bis spätabends ist er in ihrer Nähe, bis sie einschlafen. Nachts sitzt er in seinem großen mit Tapisserien verziertem Sessel mitten im Schlafsaal und bewacht ihren Schlaf.

Nun tritt er leise durch die Tür in den großen Schlafsaal. Mit weichen Schritten, beinahe ohne den Boden zu berühren, folgt er seinem üblichen Weg, der sich zwischen den Betten hindurch windet, auf denen die kleinen, zarten Körper liegen. Um ihren Schlaf zu behüten, ihnen das Bettlaken hochzuziehen, um sie zuzudecken, wenn sie abgedeckt sind, um die Kissen unter ihre kleinen Köpfe zu legen, wenn sie herunter gerutscht sind, um jenen eine Geschichte zuzuflüstern, die nicht einschlafen können, um diese zu trösten, die aus schlimmen Träumen erwacht sind, um jenen Wasser in ein Glas zu füllen, die ihres ausgetrunken haben und noch immer durstig sind, um jene aufs Klo zu begleiten, die müssen und diesen ihr Lacken zu wechseln, die es nicht mehr ausgehalten haben und danach leise weinen, vor Nässe und Scham.

Die Kinder im Waisenhaus kommen von überall her, aus dem Osten und Westen, und jedes hat sein kleines Stückchen Leben hinter sich, aus dem es keine helle Erinnerung gibt. Er kennt diese Stückchen ihrer Leben und von jedem weiß er, wo noch Platz geblieben ist, um diesen mit Freude zu füllen. Sieht er ihn nicht, so schafft er diesen Platz. Die Kinder wissen, dass es so ist, da seine Augen ebenso groß sind wie er selbst und tief in ihre Wünsche und Gedanken sehen. Die Kinder glauben fest, dass es so ist, und ist er in ihrer Nähe, sind ihre Gedanken hell und ruhig, wie an einem warmen Zufluchtsort. Auch nachts ist es so, er schläft nie zur Gänze ein, er schließt nur eines seiner Augen und nur selten kommt es vor, dass ihm der Schlaf beide Lieder zugleich niedersinken lässt. Die Kinder sind davon überzeugt, da sie wissen, dass er sie immer im Auge behält, auch nachts. Der Leiter des Waisenhauses berät sich immer mit ihm, wenn Leute kommen, um eines der Kinder auszusuchen und mit sich zu nehmen. Denn er kennt die Menschen und mit seinen großen Augen blickt er tief in die Gedanken dieser Leute und weiß, ob das Kind mit ihnen ein glückliches Leben führen wird. Wenn er sagt, diese Leute sind die Richtigen, verlassen die Kinder beruhigt das Waisenhaus, auch deswegen, weil sie wissen, dass er auch weiterhin in Gedanken bei ihnen bleiben wird, zumindest bis sie erwachsen sind, denn das ist seine Macht, auch noch lange nachdem sie gegangen sind, bei ihnen zu bleiben und sie vor schrecklichen Träumen zu beschützen, bis sie erwachsen sind. Vor seinen großen Augen haben sich bereits Dutzende Kinder aufgereiht, da das Waisenhaus groß ist, vielleicht das größte

zwischen Westen und Osten, an der Grenze zwischen dieser und jener Welt, wie er manchmal den Kindern erzählt und ihnen erklärt, er denke an den Ort, an dem die Sonne aufgeht und an jenen, an dem sie untergeht. Im Stillen denkt er jedoch an jenen Ort, der sich zwischen den Sternen befindet, finster und tief, von wo es keine Rückkehr gibt, so wie für die schrecklichen Träume, die sich in ihm verlieren.

An diesem Abend fühlt er sich müder als sonst. Auch die Kinder hat der Schlaf deutlich früher als sonst übermannt. Sie haben einen langen Tag hinter sich, voller Lachen, Freude und Sorglosigkeit, denkt er, als er weich zwischen ihren Betten hindurchgeht und ihm scheint, als strahlen ihre zarten Köpfe vom schönen Tag, der hinter ihnen liegt. Mit seiner großen Hand berührt er an jedem Bett jedes Kind, das darin schläft und nennt jedes einzelne beim Namen: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Isamail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož* und noch und nöcher, bis zum letzten Namen.

Sie sind müde, denkt er, als er sie berührt und sie in seinen Gedanken sieht, wie sie morgens in einer langen Reihe, zwei und zwei zusammen, hinter ihm her gegangen sind, zwischen den Feldern, die sich weit um das Waisenhaus erstrecken, in Richtung des nahen Dorfes, wo vor ein paar Tagen ein Zirkus angekommen ist. Er hat ihnen versprochen, sie dorthin zu begleiten, damit sie die zahmen und wilden Tiere, die Akrobaten und Clowns, die Magier und Musikanten sehen würden. Er sieht sie in seinen Gedanken, wie sie morgens hinter ihm her gegangen sind, während er ein fröhliches Lied singt und einen breiten Hut trägt, so dass er ihn ihren Augen noch größer und lustiger erscheint. Er singt und blickt auf die lange Reihe seiner Schützlinge, die sich paarweise an den Händen halten, lachen und ein fröhliches Lied singen und mit kleinen Schritten über den Weg, der zum nahen Dorf führt, entlang grüner Wiesen trippeln. Er hört ihre freudigen Rufe, als sie in der Ferne das Dorf und das Zirkuszelt erblicken und auf der Lichtung halten, die an einem leichten Hang unter einem Buchenwald liegt, um dort eine Jause einzunehmen. Er sieht sie, wie sie sich ins grüne Gras setzen und aus ihren Körbchen Essen hervorziehen. Da schenkt er ihnen aus großen Thermosflaschen, die er in seinem Rucksack trägt, warmen Tee ein. Die Kinder kauen Käsebrote und halten Plastikbecher vor sich, dass sie in seinen Augen wie eine große Armee kleiner Bettler erscheinen, die er mit unerschütterlicher Freude bewirkt. Er hört sie, wie sie laut auflachen, als er sich danach, in all seiner Größe, über die Lichtung wälzt, bis zur Straße rollt und ruft: Und jetzt ihr! und sieht ihre kleinen, zarten Körper, wie nun sie über die Lichtung rollen, bis zur Straße, dass sie wie Ameisen wirken, die rasch aus ihrem dunklen Ameisenbau an die Sonne krabbeln. Er sieht sie, wie sie danach vom Gras schmutzig sind und erfreut, in den Zirkus zu gehen, den sie noch niemals besucht haben.

Sanft bewegt er sich zwischen den Betten, bei jedem hält er für einen Augenblick, legt seine Hand auf den zugedeckten Kinderkörper, um sein Atmen zu verspüren, und spricht den Namen aus, der zu diesem Kind gehört. Die Namen türmen sich auf, einer über den anderen und seine Gedanken entgleiten ihm abermals zum hellen Morgen.

Da stehen sie vor dem Zirkuszelt, unter dem die Zirkusvorstellung stattfinden wird, ausnahmsweise am Morgen, für sie, aus dem Waisenhaus und die Kinder der nahegelegenen Schulen. Er sieht ihre Gesichter, wie sie das Zirkuszelt anstarren, das sich riesig vor ihren Augen erhebt und das sie heute im Glauben betreten werden, dass es ihnen Freude und Verwunderung herbeizaubern wird, die sie in ihrer realen Welt nicht kennen und noch weniger in ihrer Erinnerung. Die Tür aus Leinen öffnet sich und

die Armee kleiner Gesichter schwärmt in sein Inneres. Auf der rechten Seite der Arena befinden sich Stühle, auf denen geschrieben steht: Für die Kinder aus dem Waisenhaus. Er eilt zu diesem Papier, zieht es ab und lädt seine Schützlinge ein, sich hinzusetzen. Jubelgeschrei. Lachen. Die Lichter erlöschen. Rufe im Dunkel. Musik: Trommeln und Schlagwerk.

Und es beginnt das grandiose Ereignis. Er sieht ihre Augen, die weit geöffnet und hell von Licht und Verwunderung regungslos auf die weißen Pferde und Reiter starren, die auf den Pferderücken tanzen und sich mit den Händen an den Mähnen festhalten, auf Akrobaten, die durch die Luft fliegen, sich drehen und auf den Füßen landen, auf Akrobaten, die sich gegenseitig hoch schleudern, sich in der Luft über einem Netz drehen und sich an den Händen fangen, damit sie nicht nach unten sausen, auf Jongleure, die mit Gegenständen jonglieren, dass diese aus einer Hand in die andere kreisen, wie ein Bienenschwarm um seinen Stock, auf graue Elefanten, die sich auf die Hinterbeine stellen, auf Tiger, die die Peitsche anknurren, die vor ihren glasigen Augen knallt, auf Hunde auf Fahrrädern und Clowns, die mit ihren großen roten Nasen und breiten Mündern unverständliche Dinge und komische Worte sagen, sich gegenseitig in den Hintern treten, stolpern und auf den Kopf fallen, so dass die Kinder vor lauter Lachen beinahe keine Luft bekommen.

Nun ruhen sie in ihren Betten und ihre Köpfe blitzen vom freudvollen Tag. Auch er werde sich ausruhen, dachte er, nachdem er alle Betten überprüft hat und zu seinem großen mit Tapisserien verzierten Sessel geht, der mitten im Schlafsaal steht. Dort sieht er noch einmal um sich. In seinem Blick fängt er all diese Teilchen der kleinen Leben ein, die um ihn herum liegen. Sie sind ruhig und still. Er setzt sich auf seinen Sessel, spürt seinen Körper, wie er sich hinein legt, ihm scheint als spüre er sein Blut, das durch seine Adern fließt, langsam, langsam. Dann zieht er seine Schuhe aus, wackelt mit den Zehen, um sie nach dem langen Tag zu lockern. Dann lauscht er. Bald hört er, wie eines der Kinder am Ende des Schlafsaals hustet, bald quietscht der Stahlrahmen unter einer Matratze, bald hört er sanftes und zartes Schnarchen. Er werde sich ausruhen, denkt er bei sich, neigt den Kopf an die Lehne des alten Sessels und schließt ein Auge, das andere nicht ganz, so dass er unter dem Lid noch immer die Betten der Kinder sieht.

Plötzlich weckt ihn das Weinen eines Mädchens. Lejla, denkt er an das hellhaarige Mädchen, erhebt sich mit einem Ruck aus dem Sessel, nimmt die Taschenlampe, die immer an seiner Seite liegt, und tritt barfüßig zum Bett, in dem die kleine Lejla schläft. Er sieht sie, wie sie am Bettrand sitzt und weint. Mit dem Lakenrand, den sie fest zwischen den Fingern hält, bedeckt sie ihren Mund, um die Lautstärke ihres Weinens zu verringern, da sie weiß, sie darf die anderen nicht wecken, die nicht von schrecklichen Träumen oder traurigen Gedanken berührt worden sind. Er beleuchtet das weiße Bettlaken, damit die Taschenlampe sie nicht blendet, und streichelt über ihre schweißnassen hellen Haare. Warum weinst du, Kleine, fragt er leise. Hast du schlecht geträumt? Lejla trocknet mit dem Rand ihres Lakens die Tränen und schluchzt kaum hörbar. Ja, sagt sie nach einer Zeit. Keine Sorge, meint er, ich fange sie jetzt, sieh her, sagt er und hebt seinen langen Arm zur Zimmerdecke. Ja, sagt das Mädchen und blickt nach oben. Ich fange sie und trage sie hinaus, damit sie sich in der Dunkelheit verlieren und nicht zurückkehren werden, meint er. Ja, sagt Lejla. Möchtest du mir erzählen, was du geträumt hast? fragt er sie und hält noch immer seinen Arm zur Zimmerdecke gestreckt, dass er diese beinahe berührt. Ich weiß es nicht, antwortet das Mädchen. Hast du Angst? fragt er. Ja, sagt Lejla. Dann eben nicht, ich werde sie nur

einfangen und nach draußen tragen, in die Dunkelheit, damit sie nicht zurückkommen, in Ordnung?! Ich habe von meiner Mutter geträumt, meldet sich Lejla schließlich, als er sich bereits daran macht, mit ihren schlechten Träumen in die Dunkelheit zu gehen. Tatsächlich? fragt er sie und setzt sich auf ihr Bett. Was war denn so schlimm? fragt er noch und leuchtet mit der Taschenlampe in sein Gesicht, damit Lejla sein Lächeln sehen kann. Das Mädchen zögert, doch schließlich spricht sie doch. Ich habe geträumt, dass mich meine Mutter an der Hand hielt, an der anderen Hand hielt sie Ana, meine ältere Schwester. Und dann? fragt er sie. Dann gingen wir am Fluss entlang, sagt Lejla, und der Fluss führt viel Wasser. Ja und dann? fragt er sie ruhig. Dann hielten wir am Fluss und Mama sagte, wir sollen uns ins Gras setzen. Und dann setzten wir uns ins Gras. Wir waren hungrig, weil Mama schon einige Tage nichts gefunden hatte, das wir essen hätten können. Auch die Beine taten uns weh, weil wir schon drei Tage gegangen waren. Und dann? fragt er sie. Lejla packt den Rand ihres Lakens, drückt ihn auf den Mund und beginnt abermals leise zu weinen. Unter Tränen spricht sie, abgehakt und gedämpft. Dann, als wir am Wasser saßen, geschah etwas Schreckliches, sagt sie. Möchtest du es mir erzählen? fragt er sie. Ich weiß nicht, antwortet das Mädchen unter gedämpftem Weinen. Erzähl nur, Lejla, erzähl nur, ermuntert er sie schließlich, da er weiß, es werde dem Mädchen besser gehen, wenn es sich von der Erinnerung an seine Träume befreite. Erzähl nur, dann werde ich alles hier hinein packen, sagt er und öffnet seine große Hand, und ich werde deine schlechten Träume in die Dunkelheit tragen, sagt und betrachtet das Mädchen, das schweißnass ist, so dass ihre Haare an der Stirn kleben. Nur langsam, sagt er und trocknet mit der Hand ihre nasse, kalte Stirn. Dann passierte es, sagt das Mädchen, Mama nahm mich plötzlich auf den Schoß, umarmte mich und begann mit zu küssen, drückte mich an sich, küsste mich und weinte, erzählte das Mädchen kaum hörbar. Sie küsste mich und ging mit mir auf dem Arm zum Fluss, der viel Wasser führte. Ich klammerte mich an ihren Hals. Mama ging noch immer Richtung Fluss bis sie ins Wasser stieg und mich wieder küsste. Dann nahm sie meine Hände, damit ich ihren Hals loslassen würde, damit ich mich von ihrem Körper lösen würde. Ich wollte sie nicht loslassen, ich umklammerte ihren Hals noch fester. Mir gefiel ihr Duft, mir gefiel der Duft ihrer Haut an Gesicht und Hals, Mama duftete immer gut, auch jetzt, im Traum, duftete sie, sagt das Mädchen. Dann zog sie noch fester an meinen Händen, um den Griff um den Hals zu lösen, bis sie sich von mir befreite, mich umdrehte, mich mit einer Hand um die Hüfte fasste, mit der anderen meinen Kopf packte. Verzeih meine Kleine, rief sie und weinte, und hielt plötzlich meinen Kopf unter Wasser und dann meinen Körper und wieder meinen Kopf, den ich hob, um Luft zu holen, und wieder den Körper und den Kopf, bis ich nicht mehr heraus konnte. Ich atmete nicht mehr im kalten Wasser, ich sah meine Mama, die draußen am Fluss weinte und schrie, verzeih meine Kleine, verzeih meine Kleine, und ich sah meine Schwester, die auf den Fluss blickte und schrie, Lejla, Lejla. Und dann war ich tot.

Oh Gott! Er holt Luft, öffnet seine Augen weit und ist sich in diesem Moment bewusst, dass er in seinem alten Sessel sitzt. Der gesamte Schlafsaal liegt vor ihm. Niemand hat geweint, denkt er, niemand hat ihn gerufen, zu niemandem ist er gekommen, um ihn zu trösten. Alles ist still und ruhig und die Kinder schlafen. Ich bin eingeschlafen, sagt er sich und erschreckt beim Gedanken, dass Lejla, die er in Wahrheit niemals gesehen hat, heute mit ihrer schrecklichen Geschichte in seine Träume gekommen ist. Er steht auf und geht bloßfüßig, mit schnellen Schritten zu Lejas Schwester, Ana, die tatsächlich im Waisenhaus ist und in einem Bett am anderen Ende des Schlafsaals liegt. Barfuß eilt er an ihr Bett. Er sucht Anas Bett. Findet es

nicht. Wendet sich in die andere Richtung. Namen, Betten und Gesichter verweben sich nun in seinen Gedanken, wie noch niemals zuvor.

Schließlich erblickt er sie und tritt zu ihr. Anas zierliches Gesicht liegt ruhig auf dem Polster. Sie ist gleich wie ihre Zwillingsschwester Lejla, die er in Wahrheit niemals gesehen hat, denkt er. Lejla, Anas Schwester, die von ihrer Mutter 1993 in einem Fluss ertränkt worden ist. So steht es in Anas Kartei, im Archiv des Waisenhauses aufbewahrt.

Darin steht es genau. Name: Ana Mustafić. Geburtsort und -datum: Tuzla, 4. April 1985. Name der Mutter: Azra Tanović (zurzeit in Behandlung an der Psychiatrischen Klinik in München). Name des Vaters: Izet Mustafić (ermordet in Tuzla). Geschwister: Lejla Mustafić (ertränkt). Weitere Verwandtschaft: (entfernte Verwandte in Slowenien). Des Weiteren waren der Kartei zwei Fotos beigelegt, die Ana bei sich hatte, als sie vor zwei Jahren in das Waisenhaus gebracht wurde. Lejla und Ana, lachend auf einem blühenden Kirschbaum, ihre Mutter und ihr Vater, in Umarmung an einem Fluss.

Nun spürt er sein Herz heftig schlagen. Für einen Moment zuckt er zusammen, beim Gedanken, sein Herz könnte die kleine Ana wecken, die fest schläft, wegen des schönen Tages, den sie hinter sich hat.

Hey, hört er die Stimme eines Jungen hinter ihm, der ihn leise ruft. Er wendet sich zum Bett, das in seinem Rücken steht. Luka, vor sechs Jahren geboren in Triest, als Baby in einer Mülltonne neben einer Bushaltestelle gefunden. Hattest du einen bösen Traum? fragt in Luka leise, um die anderen nicht zu wecken. Nein, nein, antwortet er und streichelt ihm über den Kopf, schlaf nur ein, schlaf, sagt er und wendet sich zu seinem alten Sessel. Hey, ruft ihn der Junge abermals. Er dreht sich in seine Richtung. Weißt du, was ich werde, wenn ich groß bin? fragt der Junge. Nein, sag es mir! Wenn ich groß bin, werde ich ein Pferd sein, antwortet Luka. Das geht nicht, Luka, du bist ein Mensch, kein Tier. Nein, ich werde ein großes weißes Pferd sein, wie diese heute im Zirkus, meint er mit ernster Miene. Du wirst auf einem Pferd reiten, antwortet er ihm, du wirst ein Reiter sein, möchtest du wohl sagen. Nein, ich werde ein Pferd sein, sagt der kleine Luka, ein großes weißes Pferd, wie diese heute im Zirkus, sagt er und blickt ihn mit seinen braunen Augen an, in denen plötzlich kein Platz mehr für Träume zu sein scheint, denkt er. Schlaf jetzt, schlaf, meint er schließlich und macht sich auf seinen Weg zwischen den Betten, um noch einmal nachzusehen, ob sie schlafen. Er berührt jedes Kind und nennt es beim Namen: Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Isamail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David und noch und nöcher, bis zum letzten Namen: Liam, der nicht weiß, wer seinen Namen ausgesucht hat, und geht zu seinem Tapisserie-Sessel. Nun verfolgt ihn eine Ahnung, die kalt in ihm widerhallt, ob nicht vielleicht die Sonne für immer verschwunden ist?

Az utolsó névиг

Translated by György Lukács

Contact of the translator: lukacs.gyorgy@ymail.com

Kinyitotta az ajtót és megpillantotta őket, ahogyan kis ágyaikban aludtak. A gyerekek az árvaházban úgy hiszik, ő vigyáz álmaikra, ha azok este megszöknének. Hiszik, hogy a markába fogja őket, hiszen magas és nem olyan öreg még, hogy ne tudná a kezeit az ég felé tartani, hogy elkapja vagy elengedje álmaikat. Ha az álmok derüsek, visszatessékeli őket, ha szomorúak és sötétek, kitárja a markát és elengedi azokat, vesszenek csak el a csillagok között lakozó sötétben, így soha nem is tudnak visszatérni. A szép álmokat elkapja a kezével és kis füleiken keresztül visszaengedi őket, had éljenek bennük egészen reggelig. Ő a legjobb barátjuk. A közelükben van kora reggeltől késő estig, amíg el nem alszanak. Este a hálószoba közepén leül nagy, kipárnázott székébe és vigyázza az álmukat.

Most halkan belép az ajtón a nagy hálószobába. Puha léptekkel, alig érintve a padlót járja be szokásos útját, mely a kis ágyak között vezet. Körbejár, hogy vigyázza az álmukat, hogy felhajtsa a takarójukat, hogy betakarja őket, ha kitakaróztak, hogy párnát tegyen a fejecskejük alá, ha az kicsúsztott volna, hogy mesét suttogjon azoknak, akik nem tudnak elaludni, hogy vigaszta azokat, akik rosszat álmadtak, hogy vizet töltön azoknak, akik már megítták, de szomjasak maradtak, hogy elkísérje pisilni, akinek kell, hogy lecserélje az ágyneműjét azoknak, akik nem tudták visszatartani, és ezért a nedvesség és a szégyen miatt halkan sírnak.

Az árvaház gyermekei sokféle helyről érkeztek, kelettől nyugatig, és midannyiu k mögött ott van egy kis darab élet, melyben nincs szép emlék. Ő jól ismeri kis életedarbakkákat, és mindenkiről tudja, hol maradt még benne hely, ahová egy kis örömet lehetne tölteni. Ha valamelyikükben nem lát ilyen helyet, hát megteremti. A gyerekek tudják, hogy ez így van, mert szemei éppen olyan nagyok, mint amilyen nagy ő maga, és mélyen belelátnak vágyaikba és gondolataikba. A gyerekek hiszik, hogy így van, és amikor a közelükben van, gondolataik tiszták és nyugodtak. Este is így van ez, mert ő sosem alszik el teljesen, csak az egyik szemét csukja be, nagyon ritkán fordul csak elő, hogy az álom mindkettőt elnyomja. A gyerekek ezt biztosra veszik, mert tudják, hogy mindig a szemei előtt vannak, éjszaka is. Az árvaház igazgatója mindig tárgyal vele, ha olyan emberek érkeznek, akik ki akarnak választani egy gyereket, akit magukkal vihetnek. Ő jól ismeri az embereket, és nagy szemeivel mélyen az emberek gondolataiba lát, tudja, hogy a gyermekek mellettük boldog élete lesz-e. Ha azt mondja, hogy jó emberekkel van dolguk, a gyerekek nyugodtan hagyják el az árvaházat, többek között azért is, mert tudják, hogy gondolatban velük marad, egészen addig, amíg fel nem nőnek. Mert ilyen ereje van, velük marad akkor is, ha elmentek és védi őket a rossz álmoktól, ameddig fel nem nőnek. Nagy szemei előtt felsorakozott már több tíz gyermek, mert az árvaház igen nagy, talán a legnagyobb kelettől nyugatig, az evilág és a túlvilág határáén, ahogyan azt meséli olykor a gyerekeknek, mikor azt magyarázza nekik, hogy arra a tájra gondol, ahol a nap felkel, és arra, ahol lemegy. Magában valójában arra a helyre gondol, ami a csillagok között van, sötét és mély, ahonnan nincs visszaút, mint ahogya a rossz álmok sem jönnek onnan vissza, melyek benne túnnek el.

Ma este fáradtabb, mint általában. A gyerekek is sokkal hamarabb elálmossodtak. Hosszú napot tudhatnak maguk mögött, teli nevetéssel, örömmel és gondtalansággal,

gondolja, miközben ágyaik között lépdel puha lépteivel, mintha fejcskék fénylenének a szép naptól, amit maguk mögött hagytak. Nagy tenyerével minden ábynál megéríti a gyermeket, aki abban alszik, és mindenkit halkan a nevén szólít: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož*, és így tovább, az utolsó névig.

Fáradtak, gondolja amikor hozzájuk ér és gondolatban látja, ahogyan reggel hosszú sorban, kettesével lépdelnek utána, a mezőkön, melyek az árvaház körül terülnek el, a közelű településig, ahol a néhány napja megérkezett a cirkusz. Megígérte nekik, hogy elviszi őket oda, hogy láthatassák az állatokat és a vadállatokat, az akrobatákat és bohócokat, a varázslókat és a zenészeket. Gondolatban látja őket, ahogyan lépkednek utána, miközben indulót énekel, a fején széles karimájú kalappal, hogy a szemükben még magasabb és vicces legyen. Énekel és hátra tekintget, védencei hosszú sorára, akik kettesével, kézen fogva haladnak, nevetnek és éneklik az indulót, kicsiny lábaikkal lépdelnek a zöld legelő melletti úton, mely a szomszédos településre vezet. Hallja örömteli kiáltásukat, amikor a távolban meglátják a települést és a cirkuszi sárat és megállnak a tisztáson, mely a lankás területen fekszik, a bükkerdő mellett, uzsonnáznak. Látja ahogyan letelepednek a zöld fűben, és kosárkáiból előhúzzák az uzsonnájukat. Ezt követően hatalmas termoszokat vesz elő a hártyásjából és forró teát önt nekik. A gyerekek majszolják a kenyeret és a sajtot, és maguk elő tartják műanyag poharaikat, egy nagy hadseregnyi kis koldusnak tűnnék ilyenkor, akikető határtalan boldogsággal szolgál ki. Hallja, ahogyan hangosan felnevetnek, amikor teljes nagyságában átgurul a tisztáson és felkiált: most pedig utánam! és megpillantja az apró testeket, ahogyan átgurulnak a tisztáson, egészen az útig, úgy festenek, mint a kis hangyák, melyek sebesen másznak ki fekete hangyaboljuktól a nap felé. Látja őket, ahogyan fűtől piszkosan örülnek, hogy mehetnek a cirkuszba, ahol még azelőtt sosem jártak.

Puha léptekkel lépdel az ágyak között, kezét a betakart gyermeki testekre helyezi, hogy érezze lélegzetüket, és halkan mondja ki az ágyacska tulajdonosának nevét. A nevek gomolyognak, és gondolatai ismét a fényes reggelre terelődnek.

Állnak a cirkuszi sátor előtt, ahol az előadás lesz, melyet kivételesen reggel tartanak, az árvaház lakóinak és a közelű iskolák tanulóinak. Látja az arcaikat, ahogyan tekintetük a cirkuszi sátorra szegéződik, mely hatalmas, fel-alá hullámzik a szemük előtt, melybe a mai nappal be fognak lépni, abban a hiszemben, hogy nagy örööm fogja őket érni, hogy olyat fognak látni, amit a minden nap világukban nem, emlékeikben pedig még kevésbé. A sátor ajtajai kinyílnak és a kis arcokcsák armadája a belsejébe tekint. Az aréna jobb oldalán székeket helyeztek el, melyeken ez áll: az árvaház gyermekinek. Ő odasiet, letépi a papírt és odahívja védenceit, hogy üljenek le. Sikongatás. Nevetés. A fények elalszanak. Üvöltés a sötétben. Zene: dob és ütősök.

És megkezdődik a fenséges esemény. Figyeli a szemeiket, melyek szélesre nyílnak, fényesek a lámpáktól és a csodálkozástól, mozdulatlanul bámulják a fehér lovakat és a lovasokat, akik táncolnak a hártaikon és kezükkel a sörényükbe kapaszkodnak, az akrobatákat, akik magasan szállnak a levegőben, pörögnek és a talpukra esnek, az akrobatákat, akik magasban a védőhálon felett ugrálnak, és elkapják egymás kezét, hogy ne zuhanjanak a mélybe, a zsönlőröket, akik mindenféle tárgyakkal zsönglőrködnek, kézből készbe dobálják a szemük előtt, mintha egy rajt meh köörzne felettük, a hatalmas szürke elefántokat, melyek a hátsó lábukra ágaskodnak, tigriseket, melyek vicsorítanak az üveges szemeik előtt pattogó ostorra, a kutyáakra a biciklin, a bohócokra, akik nagy piros

orrukkal és széles szájukkal érthetetlen és furcsa szavakat mondanak, fenékbe rugdossák és elgáncsolják egymást, fejen állnak, a gyerekek a nevetéstől alig kapnak levegőt.

Most az ágyaikban pihennek, fejecskeik csillognak az örömteli naptról. Ő is nyugovóra tér, miután ellenőrizte az összes ágyat, és elindul a nagy kipárnázott széke felé, ami a hálószoba közepén áll. Még egyszer megnézi őket. A tekintete átfogja az összes kis életdarabkát, ami körülötte fekszik. Csendesek és nyugodtak. Leül a székébe, érzi a testét, ahogy beleül, és mintha érezné a vért, mely az ereiben csörgedezik, lassan, lassan. Aztán leveszi a cipőjét, a hosszú nap után végre átmozgatja lábujjait. Aztán hallgatózik. Arra lesz figyelmes, hogy a gyerekek közül valaki felköhög, nyikorog az ágykeret, most apró és puha horkolást hall. Lephen, gondolja magában, hátrahajta a fejét, becsukja a szemét, de teljesen csak az egyiket, a másikat résnyire nyitva hagyja, úgy figyeli a gyermekeket.

Hirtelen egy kislány sírására lesz figyelmes. Lejla, gondolja, a szőke kislány, hirtelen felemelkedik a székről, fogja a zseblámpát, ami mindig nála van és mezítláb az ágyhoz lép, melyen a kis Lejla alszik. Megpillantja a kislányt, aki az ágy szélén sír. A száját a takaró széllevel takarja el, nehogy felébressze a többieket, akiket nem kínoznak rossz álmok. Ő rávílágit a fehér takarón keresztül, nehogy elvakítsa a lányt. Miért sírsz kislány, kérdezi tőle. Lejla a takaró széllevel törli a könnyeit, és alig hallhatóan szipog. Rossz álmok, ne aggódj, most elkapom őket, látod, és a nagy kezét a plafon felé emeli. Igen, mondja a kislány és felfelé néz. Elviszem őket, elvesznek a sötétségben, eltűnnék. Igen, mondja Lejla. El akarod mondani, hogy mit álmodtál, kérdezi, miközben a kezeit még mindig a plafon felé tartja. Nem tudom, mondja a kislány. Félsz? kérdezi. Igen, mondja Lejla. Akkor semmi, akkor csak elkapom és elviszem őket, a sötétbe, hogy ne tudjanak visszajönni, jó? Végül, mikor ő már elindult volna, Lejla megszólal, az anyukámmal álmodtam. Tényleg? kérdezi és leül az ágyára. És mi volt olyan szörnyű? kérdezi és a zseblámpával a saját arcába világítva, hogy a lány jól lássa mosolyát. A kislány habozik, hogy elmondja-e, végül megszólal. Azt álmodtam, hogy az anyukám fogta a kezemet, a másik kezével pedig Ana kezét tartotta, az idősebb testvéremét. És utána? kérdezte. Aztán a folyó mellett sétáltunk, mondja Lejla, és a folyó teli volt vízzel. Igen, és utána? kérdezi nyugodtan. Aztán megálltunk a folyó mellett és anyukám azt mondta, hogy üljünk le a fűbe. Aztán leültünk a fűbe. Éhesek voltunk, mert anyukánk már néhány napja nem szerzett ennivalót. A lábaiink is fájtak, mert már három napja jártunk. És aztán? kérdezi. Lejla megragadja a takaró szélét és a szájába veszi, megint halkan sírni kezd. Könnyeivel küszködve beszél, összetörve, fulladva. Aztán, amikor a víz mellett ültünk, valami csúnya doleg történt. El akarod mondani? kérdezi. Nem tudom, mondja a kislány, keservesen sírva. Mondd csak el Lejla, mondja neki végül, mert tudja, hogy meg fog könnyebbülni, ha visszaemlékszik az álmára. Mondd csak el, utána mindenget bepakolom ide, mutat hatalmas tenyerére, utána elviszem a sötétbe a rossz álmaidat, mondja a kislánynak, aki erősen izzad, a haja a homlokára tapad. Csak lassan, mondja neki és a kezeivel megtörli nyirkos és hideg homlokát. Aztán az történt, mondja a kislány, hogy anyukám hirtelen az ölébe vett és átölte, megcsókolt, magához szorított, csókolgatott és sírt, mondja alig hallhatóan a kislány. Csókolgatott és a folyó felé vezetett, ami tele volt vízzel. Én a nyakába akaszkodtam. Anyukám tovább haladt a folyó felé, amíg bele nem lépett és ismét megcsókolt. Aztán megfogta a kezeimet, hogy elengedjem a nyakát, hogy elszakadjak a testétől. Én nem akartam elengedni, még erősebben tartottam magamat. Szerettem az illatát, finom volt a bőre illata, anyukám mindenget illatos volt, most, az álmomban is illatos volt. Aztán még erősebben húzott a kezemnél fogva, hogy letépjen a nyakából, ameddig meg nem szabadult tőlem,

megfordított és a kezével megfogta a derekamat, a másikkal pedig a fejemet. Bocsáss meg, kicsikém, bocsáss meg, üvöltötte és sírt, és hirtelen a víz alá nyomta a fejemet, aztán a testemet és a megint a fejemet, amit felemeltem, hogy levegőt vegyek, és megint a testemet és a fejemet, amíg már nem tudtam kijönni. A jeges vízben már nem lélegeztem, csak anyukámat láttam, aki kint sírt a parton, azt üvöltötte, hogy bocsáss meg, kicsikém, bocsáss meg, kicsikém, és láttam a testvéremet is, aki a folyóba nézett és üvöltött, Lejla, Lejla. Aztán halott voltam.

Ó, Istenem! Nagy levegőt vesz, szélesre nyitja a szemeit és egy pillanat alatt megállapítja, hogy régi székében ül. Az egész hálószoba előtte van. Senki sem sírt, gondolja, igazából senki sem hívta, senkit sem kellett megvigasztalni. minden halk és csendes, a gyerekek alszanak. Elaludtam, mondja magában, és megremeg a gondolattól, hogy Lejla, akit sosem látott, szörnyű történetével belépett az álmaiba. Felkel és gyors léptekkel, mezitláb Lejla testvérenek ágyához lép, Anához, aki valóban az árvaház lakója. Mezitláb odasiet az ágyához. Ana ágyát keresi. Nem találja. A másik irányba néz. A nevek, az ágyak összevissza kavarognak a fejében, mint eddig soha.

Végül meglátja, és odalép hozzá. Ana kicsiny arca nyugodtan pihen a párnáján. Ugyanúgy néz ki, mint ikertestvére, Lejla, akit a valóságban sosem látott, gondolja. Lejla, Ana testvére, akit az anyukjuk 1993-ban vízbe folytott. Így szerepel Ana kartonjában, ami az árvaház irattárában van.

Abban pontosan ez áll: Ana Mustafić. Születés ideje és helye: Tuzla, 1985. április 5. Anyja neve: Azra Tanović (jelenleg pszichiátriai kezelés alatt áll Münchenben). Apja neve: Izet Mustafić (Tuzlában megölték). Testvérek: Lejla Mustafić (vízbe fulladt). Egyéb rokonság: (távoli rokonok Szlovéniában). A kartonban van még két fotó, ami Anánál volt, amikor két éve az árvaházba hozták. Lejla és Ana, mosolyogva a virágzó cseresznyefán, alattuk a szüleik, kéz a kézben.

Aztán erős szívdobbanást érez. Egy pillanatra arra gondol, hogy szívdobbanása felébresztheti a kis Anát, aki most szépen alszik az átélt gyönyörű nap után.

Hé, szólítja meg halkan a háta mögött egy kisfiú. A háta mögött lévő ágy felé tekint. Luka az, aki Trieszben született hat éve, akit egy kukában találtak meg, az autóbuszpályaudvar mellett. Rosszat álmadtál? kérdezi Luka halkan, hogy fel ne ébressze a többieket. Nem, nem válaszolja és megsimogatja a fejét, aludj csak, aludj és elindul régi széke felé. Hé, szól ismét a kisfiú. Ő felé fordul. Tudod mi leszek, ha nagy leszek? kérdezi a gyermek. Nem, mondd meg! Ha nagy leszek, ló leszek, mondja Luka. Az nem lehetsz, Luka, te ember vagy, nem ló. Nem, nagy fehér ló leszek, mint ma az a cirkuszban, mondja komoly arccal. Lovagolni fogsz, válaszolja, lovas lesszel, azt akartad mondani. Nem, én ló leszek, mondja a kis Luka, nagy fehér ló, mint ma az a cirkuszban, mondja és csak néz nagy barna szemeivel, mintha hirtelen nem lenne bennük helye az álomnak. Aludj, most aludj el, mondja végül, és elindul az ágyak között, hogy még egyszer ellenőrizze az álmukat. mindenkit megérint és halkan a nevén szólít: Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož és így tovább, az utolsó névig: Liam, aki nem tudja, hogy ki nevezte el így, majd elindul párnázott széke felé. Kétsége támad, mely hidegen visszhangzik benne, nem veszett-e el a nap?

Fino all'ultimo nome

Translated by Sabina Tržan

Contact of the translator: sabinat@libero.it

Spinge la porta e se li vede davanti mentre dormono nei loro letti. I bambini dell'orfanotrofio credono che lui sia il guardiano dei loro sogni, quando questi scappano dal loro sonno. Credono che lui li catturi nel palmo della mano perché è alto di statura e non così vecchio da non poter alzare le mani fino al cielo, per catturarli o rilasciarli. Se i loro sogni sono belli e luminosi, glieli rimette nel loro sonno, se sono tristi e bui dischiude la sua mano grande e li rilascia che si perdano nel buio che dimora tra le stelle, e non tornino mai più. I sogni belli li cattura nel palmo della mano e glieli rimette attraverso le loro piccole orecchie, così che scivolano nel loro sonno e gli rimangono dentro fino al mattino. Lui è il loro migliore amico. Gli sta vicino dalla mattina presto alla sera tardi finché non si addormentino. E durante la notte se ne sta seduto nella sua grande poltrona in mezzo al dormitorio a sorvegliare il loro sonno.

Adesso entra dalla porta piano piano nel grande dormitorio. A passo felpato, quasi senza toccare terra, prende il suo solito cammino che si snoda tra i letti dove giacciono i piccoli corpicini. Per sorvegliare il loro sonno, per rimboccare le lenzuola, per coprirli se sono scoperti, per rimettere il cuscino sotto la testolina che era scivolata giù, per sussurrare una fiaba a chi non riesce ad addormentarsi, per consolare chi si è svegliato dagli incubi, per versare l'acqua nel bicchiere a chi l'ha già bevuta e ha ancora sete, per accompagnare a fare pipì chi la deve fare e per cambiare le lenzuola a chi non ce l'ha fatta e piange, piano, per il fradiccio e per la vergogna.

I bambini dell'orfanotrofio vengono da tutte le parti, vengono dall'oriente e dall'occidente, e ognuno si porta dietro il suo pezzettino di vita in cui non c'è un bel ricordo. Lui conosce quei pezzetti della loro vita e sa di ognuno dove gli è ancora rimasto dello spazio per poterlo riempire di allegria. Se non lo vede, lo crea. I bambini sanno che è così perché anche i suoi occhi sono grandi quanto lui e vedono nella profondità dei loro desideri e pensieri. I bambini ci credono e quando lui si trova vicino a loro, i loro pensieri sono leggeri e tranquilli, come in un caldo rifugio. Anche di notte è così, perché lui non si addormenta del tutto, chiude soltanto uno dei suoi occhi, raramente succede che il sonno glieli chiuda tutti e due insieme. I bambini ne sono certi perché sanno che lui li tiene sempre davanti agli occhi, anche durante la notte. Il direttore dell'orfanotrofio si consiglia sempre con lui quando arriva la gente per sceglierne uno e portarlo con sé. Perché lui conosce la gente e con i suoi occhi grandi vede nel fondo dei pensieri di quelle persone e sa se il bambino avrà una vita felice con loro. Se dice che le persone sono giuste allora i bambini lasciano l'orfanotrofio tranquillizzati, anche perché sanno che lui nel pensiero continuerà a rimanere con loro fino a che non cresceranno, perché tale è il suo potere che lui rimane con loro per molto tempo ancora dopo che se ne sono andati, e li protegge dai brutti sogni finché non crescono. Decine di bambini sono passati davanti ai suoi occhi, l'orfanotrofio è grande, forse il più grande tra l'occidente e l'orientale, sul confine tra questo mondo e quello, come dice a volte ai bambini e gli spiega che si tratta del luogo dove sorge il sole e dove tramonta. Dentro di sé invece pensa a quello spazio tra le stelle, buio e profondo e da dove non c'è ritorno, come per i brutti sogni che ci si perdonano.

Stasera si sente più stanco del solito. Anche i bambini sono caduti dal sonno molto prima. Hanno passato una lunga giornata piena di risa, allegria e serenità, pensa lui, mentre passa tra i loro letti e gli sembra come se le loro teste minute brillassero per la bella giornata trascorsa. Con la sua grande mano, accanto a ogni letto sfiora il bambino che ci dorme, e uno per uno dice piano i loro nomi: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luca, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož* e ancora e ancora, fino all'ultimo nome.

Sono stanchi, pensa mentre li sfiora e li vede nei suoi pensieri come la mattina, in una lunga fila a due, lo seguono, tra i campi che si estendono in largo intorno all'orfanotrofio, verso il paese vicino dove giorni fa era arrivato il circo. Gli aveva promesso di accompagnarceli, per fargli vedere animali e fiere, acrobati e clown, maghi e musicisti. Li vede nei suoi pensieri come lo seguono la mattina e lui gli canta una canzone allegra e porta un cappello a falde larghe, così che ai loro occhi sembra ancora più alto e buffo. Canta e si gira indietro a guardare la lunga fila dei suoi pupilli che a coppie si tengono per mano, ridono e cantano una canzone allegra mentre a passi piccini camminano sul sentierino lungo i prati verdi, che porta verso il paese vicino. Sente il loro urlo di gioia quando in lontananza scorgono davanti a sé il paese e la tenda da circo, si fermano su una radura che si trova su una leggera pendenza, sotto un querceto, per fare merenda. Li vede come si mettono a sedere sul prato verde e tirano fuori dai loro cestini la merenda. Allora lui, dai grandi termos che porta nello zaino, versa del tè caldo. I bambini masticano il pane col formaggio e tendono davanti a sé i bicchierini di plastica, e ai suoi occhi sembrano una grande armata di piccoli mendicanti che lui serve con un piacere infinito. Sente la loro forte risata quando lui in tutta la sua grandezza attraversa la radura facendo le capriole, si rotola fino alla strada e chiama: E adesso anche voi! E vede i corpicini minimi come rotolano attraverso la radura, fino alla strada, gli sembrano delle formiche che avanzano dal loro formicaio buio verso il sole. Li vede dopo, sporchi di erba e felici di andare al circo dove non erano mai stati.

Adesso cammina delicato tra i letti, si ferma un attimo accanto a ognuno, posa la mano sul corpo ricoperto del bambino per sentire il suo respiro, e poi dice piano il nome che gli appartiene. I nomi si accumulano uno sopra l'altro e i pensieri di nuovo gli scivolano verso quella bella mattina.

In quel momento si trovano di fronte alla tenda del circo dove ci sarà lo spettacolo circense, una replica straordinaria di mattina, per loro dell'orfanotrofio e per i bambini delle scuole vicine. Vede i loro volti assorti fissare la tenda del circo che si erge enorme davanti ai loro occhi e dove oggi entreranno con la certezza che lì vedranno apparire per magia la felicità e lo stupore che non conoscono né nel loro mondo reale e ancora meno nei loro ricordi. L'entrata della tenda si spalanca e l'armata di piccoli visi si riversa al suo interno. Alla destra dell'arena ci sono i posti con la scritta: per i bambini dell'orfanotrofio. Lui si affretta verso quel foglio, lo strappa e invita i suoi pupilli a sedersi. Le grida. Le risa. Le luci si spengono. Le urla nel buio. La musica: tamburi e percussioni.

E il magnifico evento ha inizio. Lui vede i loro occhi che spalancati e illuminati dai fari e dallo stupore fissano immobili i cavalli bianchi coi cavalieri che danzano sulle loro schiene e con le mani si reggono alle loro criniere, gli acrobati che volano in alto, fanno i salti mortali e atterrano in piedi, gli acrobati che si buttano e fanno i salti mortali in aria sopra la rete sospesa, acchiappandosi per le mani per non

volare giù, i giocolieri che lanciano in aria gli oggetti facendoli passare da una mano all'altra davanti ai loro occhi come uno sciame d'api intorno all'arnia, gli elefanti grigi ed enormi che si alzano sulle zampe posteriori, le tigri che ringhiano alla frusta svolazzante davanti ai loro occhi vitrei, i cani sulle biciclette e i clown che coi loro grossi nasi rossi e bocche larghe dicono parole incomprensibili e buffe, si danno dei calci nel sedere, si fanno gli sgambetti e cadono sulla testa, così che i bambini dalle risate quasi non hanno più fiato.

Adesso riposano nei loro letti e le loro teste brillano per la giornata felice. Anche lui si riposerà, pensa, dopo aver controllato tutti i letti e dirigendosi verso la sua grande poltrona in mezzo al dormitorio. Lì accanto di nuovo si gira. Col suo sguardo abbraccia tutti quei pezzetti di piccole vite che giacciono intorno a lui. Che sono tranquille e silenziose. Si siede nella sua poltrona, sente il corpo abbandonarsi, ha la sensazione di sentire il proprio sangue scorrere nelle vene, molto lentamente. Poi si toglie le scarpe e muove le dita dei piedi per sgranchirle dalla lunga giornata. Poi si mette ad ascoltare. Ora sente un bambino tossire in fondo al dormitorio, ora scricchiola la rete metallica sotto il materasso, ora sente un russare morbido e leggero. Si riposerà, pensa, appoggia la testa allo schienale della vecchia poltrona e chiude un occhio, l'altro lo socchiude soltanto per poter comunque vedere tra le palpebre i letti dei bambini.

All'improvviso lo destà il pianto di una bambina. Lejla, gli viene in mente la bambina dai capelli biondi, si alza di colpo dalla poltrona, prende la pila che tiene sempre con sé e scalzo va verso il letto dove dorme la piccola Lejla. La vede, è seduta sull'orlo del letto e piange. Con il lembo del lenzuolo che stringe tra le dita si copre la bocca per attutire il suo pianto, sa che non deve svegliare gli altri che non sono stati toccati dai brutti sogni e pensieri. Per non farla accecare dalla pila, indirizza il fascio di luce sul lenzuolo bianco, e le accarezza i capelli biondi sudati. Perché piangi, piccola, le chiede piano. Hai avuto dei brutti sogni? Lejla si sta asciugando le lacrime con il lembo del lenzuolo e il suo singhiozzo è appena percettibile. Sì, risponde dopo un po'. Non ti preoccupare, adesso li acchiappo, vedi, dice alzando il suo lungo braccio verso il soffitto. Sì, dice la bambina e guarda insù. Li acchiappo e li porto fuori, per farli disperdere nel buio e non farli tornare mai più, dice. Sì, dice Lejla. Mi vuoi raccontare che cosa hai sognato? le chiede poi con il braccio ancora alzato in alto verso il soffitto, quasi a toccarlo. Non lo so, dice la bambina. Hai paura? le chiede. Sì, dice Lejla. Allora niente, li acchiappo soltanto e li porto fuori, nel buio, per non farli tornare più, d'accordo?! Ho sognato la mamma, dice finalmente Lejla, quando lui stava già per andare nel buio con i suoi brutti sogni. Davvero? le chiede sedendosi sul suo letto. E che cosa di così terribile c'era? aggiunge e con la pila si illumina il viso per far vedere a Lejla il suo sorriso. La bambina tentenna ma alla fine comincia a parlare. Ho sognato che la mamma mi teneva per mano e con l'altra mano teneva Ana, la mia sorellina più grande. E poi? le chiede. Poi camminavamo lungo il fiume, dice Lejla, e il fiume era pieno d'acqua. Sì, e poi? le chiede con calma. Poi ci siamo fermate al fiume e la mamma ha detto di sederci nell'erba. E poi ci siamo sedute nell'erba. Avevamo fame perché la mamma da qualche giorno non aveva trovato niente da mangiare. Ci facevano anche male le gambe perché era da tre giorni che camminavamo. E poi? le chiede. Lejla afferra il lembo del lenzuolo, se lo preme sulla bocca e si rimezza a piangere piano piano. Racconta tra le lacrime, con la voce rotta e fioca. Mentre eravamo sedute vicino all'acqua è successo qualcosa di brutto. Vuoi raccontarmelo? le chiede. Non lo so, dice la bambina tra il pianto soffocato. Racconta, Lejla, su, racconta, le dice alla fine perché sa che starà meglio una volta sbarazzatasi del ricordo del suo sogno. Racconta, su, e io

metterò tutto qua dentro, dice e schiude la sua mano grande, e li porterò nel buio, i tuoi brutti sogni, dice e guarda la bambina, tutta bagnata dal sudore con i capelli incollati alla fronte. Stai tranquilla, dice e con la mano le asciuga la fronte umida e fresca. E poi è successo, dice la bambina, che la mamma mi ha preso su, mi ha abbracciata e ha cominciato a baciarmi, mi stringeva a sé, mi baciava e piangeva, racconta la bambina con un filo di voce. Mi baciava e camminava con me in braccio verso il fiume che era pieno d'acqua. Io le stavo attaccata al collo. La mamma continuava a camminare verso il fiume finché non ci è entrata coi piedi e mi baciava di nuovo. Poi mi ha preso per le mani, per liberarsi il collo, per farmi staccare dal suo corpo. Io non volevo lasciarla, le cingevo il collo ancora più forte. Mi piaceva il suo odore, mi piaceva l'odore della pelle del suo viso e del suo collo, mia mamma aveva sempre un buon odore, anche adesso, nel sogno, il suo odore era buono, dice. E poi mi ha tirato ancora più forte per le mani, per strapparle dalla presa intorno al suo collo, finché non si è liberata di me, mi ha girato, con una mano mi ha afferrato per la vita e con l'altra mi ha preso la testa. Perdonami, piccola mia, perdonami, piccola mia, gridava e piangeva, e all'improvviso mi ha spinto la testa sott'acqua, e poi anche il corpo, e di nuovo la testa che io ho alzato per prendere l'aria, e di nuovo il corpo e la testa e tutto, finché non potevo più uscire. Non respiravo più sotto l'acqua gelida, ma vedeva mia mamma che piangeva fuori in riva al fiume, e gridava, perdonami, piccola mia, perdonami, piccola mia, e vedeva anche la sorellina che guardava nel fiume e gridava, Lejla, Lejla. E poi ero morta.

Oh, Dio! Lui inspira, spalanca gli occhi e di colpo si rende conto di essere seduto nella sua vecchia poltrona. Tutto il dormitorio è davanti a lui. Nessuno ha pianto, pensa, nessuno lo ha chiamato realmente, non è andato da nessuno per consolarlo. Tutto è calmo e tranquillo e i bambini dormono. Mi sono addormentato, si dice e trasale al pensiero che Lejla, mai vista da lui in verità, è venuta oggi nei suoi sogni con la sua terribile storia. Si alza e a passo svelto, scalzo va verso la sorella di Lejla, Ana, che sta realmente nell'orfanotrofio e giace nel suo letto dall'altra parte del dormitorio. Scalzo si affretta verso il suo letto. Cerca il letto di Ana. Non lo trova. Si gira dall'altra parte. I nomi, i letti, i volti si intrecciano nei suoi pensieri come non mai.

Finalmente la scorge e le si avvicina. Il volto minuto di Ana giace tranquillo sul cuscino. È uguale alla sua sorella gemella Lejla che in realtà lui non ha mai visto, pensa. Lejla, la sorella di Ana che la loro mamma ha affogato nel fiume nel 1993. Così sta scritto nella sua cartella custodita nell'archivio dell'orfanotrofio.

Lì sta scritto puntualmente. Nome e cognome: Ana Mustafić. Luogo e data di nascita: Tuzla, 4 aprile 1985. Madre: Azra Tanović (attualmente in cura nella clinica psichiatrica a Monaco, Baviera). Padre: Izet Mustafić (ucciso a Tuzla). Fratelli o sorelle: Lejla Mustafić (annegata nel fiume). Altri parenti: (parenti lontani in Slovenia). Allegate alla cartella ci sono anche le due foto che Ana aveva con sé quando, due anni fa, la portarono all'orfanotrofio. Lejla e Ana, sorridenti, su un albero di ciliegio, e la mamma e il papà abbracciati in riva al fiume.

Adesso sente il forte battito del suo cuore. Per un attimo trassale al pensiero che il suo cuore potrebbe svegliare la piccola Ana che dorme profondamente per la bella giornata appena trascorsa.

Ehi, sente la voce del ragazzino che lo chiama piano da dietro. Si gira verso il letto dietro di lui. Luca, nato a Trieste sei anni fa, trovato neonato nel bidone della spazzatura vicino alla stazione degli autobus. Hai fatto dei brutti sogni? gli chiede Luca a bassa voce per non svegliare gli altri. No no, gli risponde e lo accarezza sulla testa, dormi ora, dormi, dice e si dirige verso la sua vecchia poltrona. Ehi, lo chiama

il ragazzino di nuovo. Lui si gira nella sua direzione. Sai che cosa voglio essere da grande? dice il ragazzetto. No, dimmelo! Da grande sarò un cavallo. Non puoi, Luca, tu sei un uomo, non sei un animale. No, diventerò un grande cavallo bianco, come quello di oggi nel circo, dice con la faccia seria. Andrai sul cavallo, gli risponde, vuoi dire questo. No, io sarò un cavallo, dice il piccolo Luca, un grande cavallo bianco come quello di oggi nel circo, dice guardandolo con i suoi occhi castani in cui all'improvviso è come se non ci fosse più posto per i sogni, pensa. Dormi ora, dormi, gli dice finalmente e riprende il suo cammino tra i letti, per controllare ancora una volta il loro sonno. Sfiora ogni bambino e dice piano il suo nome: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luca, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David* e ancora e ancora, fino all'ultimo nome: Liam, per il quale non sa chi gli abbia scelto il nome, e va verso la sua poltrona. Adesso lo accompagna un presentimento che rimbomba freddo dentro di lui, non è che il sole si è perso?

Iki pačio paskutinio vardo

Translated by Laima Masytė

Contact of the translator: masytel@yahoo.com

Atveria duris ir pamato, kaip jie miega savo lovelėse. Vaikų namų globotiniai tiki, kad jis saugo jų sapnus, jei staiga naktį šie sugalvotų pabėgti. Vaikai tiki, kad jis pagauta sapnus į delną, nes yra aukštas ir dar ne toks senas, jog negalėtų išstiesti rankos iki pačio dangaus ir pagauti arba paleisti jų sapnus. Jei sapnai giedri, jis sugrąžina juos į miegą, o jei graudūs ir niūrūs, ištiesia į dangų savo didelį delną ir paleidžia juos klaidžioti tamšybėje, besidriekiančioje tarp žvaigždžių, kad šie daugiau niekada nebegrįžtų. Gražius sapnus jis sugauta ir pro jų ausis suleidžia atgal į miegą, ir sapnai ten gyvena iki pat ryto. Jis – geriausias vaikų draugas. Jis šalia nuo ankstyvo ryto iki velyvo vakaro, kol jie visi suminga. O naktį sėdi savo didžiuliame gobelenu aptrauktame krėslė vidury miegamojo ir sergi jų miegą.

Štai jis patyliukais įžengia į didelį miegamajį. Žingsniuoja tykiai, regis, vos liečia grindis, eina įprastu keliu, vingiuojančiu tarp lovų, kuriose miega vaikučiai. Jis ateina pasaugoti jų miegą, apkaišyti antklode, apkloti, jei kuris nors atsidengė, pataisyti pagalvę po mažą šonan nuslydusia galvele, pasekti pasaką niekaip neužmiegantiems, paguosti prabudusius iš slogaus sapno, pripilti vandens į ištuštintą stiklinių, nuvesti į tualetą reikalui prispryrus, ir pakeisti paklodę tiems, kurie neišturėjo ir dabar tyliai verkia, nuo drėgmės ir iš gėdos.

Šiuose namuose gyvena iš īvairių vietų atvykę vaikai: iš rytu ir iš vakarų, kiekvienas atsinešė dalelę gyvenimo, kuriamo nelikę šviesių prisiminimų. Jis pažįsta tas jų gyvenimo puses ir žino, kur kiekvieno vaiko širdyje dar yra vietas, kurių galima pripildyti džiaugsmo. O jei tokios vietas nežvelgia, sukuria ją. Vaikai žino, kad taip ir yra, nes jo akys tokios pat didelės kaip ir jis pats, todėl permato jų troškimus ir mintis. Vaikai tiki, kad, kai jis šalia, jų mintys šviesios ir ramios lyg jaukiame prieglobstyte. Šitaip yra ir naktį, nes jis niekada neužmiega iki galo, primerka tik vieną akį ir tik retkarčiais miegas jam užspaudžia abi akis sykiu. Vaikai tuo įsitikinę, nes žino, kad visada yra jo akiratyje. Taip pat naktį. Vaikų namų vedėjas visada su jais pasitaria, kai žmonės ateina vieno iš jų išsirinkti ir pasisiimti. Jis pažįsta žmones ir savo didelėmis akimis permato tų žmonių mintis, todėl žino, ar jų šeimoje vaikas bus laimingas. Jei pasako, jog žmonės tinkami, vaikai palieka našlaičių namus ramūs dar ir todėl, kad žino: jis ir toliau mintimis liks drauge su jais, kol jie užaugas, nes jis toks galingas, kad gali pasilikti su jais dar ilgai po to, kai jie paimti iš vaikų namų, jis sergi juos nuo sloganų sapnų, kol jie užauga. Jo didelės akys regėjo dešimtis vaikų, nes našlaičių namai dideli, galbūt didžiausi tarp Rytų ir Vakarų, šio ir ano pasaulio paribyje, kaip jis kartais sako vaikams ir paaiškina, kad turi omenyje tašką, kur saulė pateka ir kur nusileidžia. Vienumoje jis mąsto apie erdvę, plytinčią tarp žvaigždžių, tamsią ir gelmingą, iš kurios nesugrįžtama, kaip kad nebegrįžta sloganas sapnai, pranykstantys toj erdvėj.

Šivakar jis jaučiasi labiau pavargęs nei paprastai. Šiandien ir vaikus miegas įveikė gerokai anksčiau. Užnugary liko ilga diena, kupina juoko, linksmybės ir nerūpestingumo, pagalvojo jis, tyliai žingsniuodamas tarp lovų, ir jam pasidingojo, kad vaikiški jo globotinių veideliai švyti po smagiai praleistos dienos. Savo dideliu delnu jis paliečia kiekvieną miegantį vaiką ir tyliai ištaria kiekvieno varda: *Alma, Peteris, Jokūbas, Vladimiras, Gabrielius, Miriam, Ivanas, Azra, Aramas, Martinas,*

Matas, Džovana, Lukas, Samiras, Barbora, Borisas, Valentina, Agimas, Kirila, Azremas, Liubiša, Izmailas, Ana, Ivas, Alina, Magdė, Omaras, Primožas ir taip toliau iki pačio paskutinio vardo.

Pavarge, pagalvojo jis, paliesdamas kiekvieną, staiga mintyse išvydo, kaip šiyrėt išsirikiavę ilga eile po du, jie žengė paskui ji plāčiai aplink vaikų namus besidriekiančiais laukais link artimiausios gyvenvietės, kur prieš keletą dienų atvyko cirkas. Jis pažadėjo vaikams, kad nusives juos pasižiūrėti įvairių gyvūnų, net plėšrių žvérių, akrobatų ir klounų, fokusininkų ir muzikantų. Įsivaizdavo, kaip ryte vaikai žingsniuoja jam iš paskos, o jis dainuoja smagią dainą ir eina užsimaukšlinęs plāčiabrylę skrybėlę, šitoks vaikų akyse jis atrodo dar didesnis ir juokingesnis. Dainuodamas grežiojasi į ilgą vorą savo globotinių, kurie tipena poromis ir laikosi už rankų, krykštauja ir dainuoja smagią dainą, žengia mažais žingsniukais tarp žolynų takučiu, vedančiu į artimiausią gyvenvietę. Jis išgirsta džiaugsmingą vaikų šūksmą, kai toluoje suboluoja gyvenvietę ir cirko palapinę, tada jie sustoja priešpiečių pievutėje, nuožulniai besileidžiančioje žemyn nuo bukų giraitės. Jis stebi, kaip vaikai susėda ant žolės ir iš krepšelių išsitraukia priešpiečius. Tada iš didelių termosų, kuriuos nešesi kuprinėje, jis įpila šiltos arbato. Vaikai kramto duoną su sūriu ir laiko ištiesę plastikinius puodelius, jam jie atrodo lyg didžiulė kariauna mažų valkatėlių, kuriems jis kuo mieliausiai įpila arbato. Girdi, kaip jie skardžiai prajunka, kai jis visas tokis didelis nusirita nuolydžiu, nužingsniuoja iki kelio ir surinka: „Oabar jūs!“, ir stebi, kaip maži kūneliai pradeda ridentis iki pat kelio, jie atrodo it skruzdės, mikliai lendenčios iš savo tamsaus skruzdėlyno į saulę. Mato, kokie jo globotiniai paskui žolėti ir laimingi, kad eina į cirką, kuriame dar niekada néra buvę.

Dabar jis tykiai žingsniuoja tarp lovų, akimirką prie kiekvienos stabtelėdamos, padeda ranką ant apkloto vaikiško kūnelio, kad pajautų jo kvėpavimą, paskui tyliai ištaria jo vardą. Vardai vis kaupiasi ir jo mintys vėl nukrypsta į džiaugsmingą rytmę.

Štai stovi jie prie cirko palapinės, kurioje vyks rytinis artistų pasirodymas, skirtas vaikų namų globotiniams ir aplinkinių mokyklų mokiniams. Jis regi jų veidus, kaip jie spitrėjasi į cirko palapinę, didžiule, iškylančią jiems prieš akis, į kurią šiandien jie įžengs tikėdami, jog jis suteiks jiems džiaugsmo ir atneš stebuklą, kokio néra patyre tikrame gyvenime, o ką jau kalbėti apie praeities prisiminimus. Medžiaginės palapinės durys atsilapoja ir būrys vaikučių suguža į vidų. Iš dešinės arenos pusės ant kėdžių padėtas užrašas „Vaikų namų globotiniams“. Jis pribėga, čiumpa tą popierių su užrašu ir kviečia savo globotinius sėstis. Spygavimai. Juokas. Šviesos užgėsta. Tamsoje nuskamba šūksmai. Muzika: būgnai ir timpanai.

Pagaliau prasideda didingasis veiksmas. Jis pažvelgia į vaikų akis, plāčiai atmerktas ir pašviesėjusias nuo rampų ir nuostabos, jos neatsiplėšdamos stebi baltus žirgus su raiteliais, šokančiais ant jų nugarą ir besilaikančiais už karčių, akrobatus, skriekančius aukštyn į orą, apsiverčiančius ir nukrintančius ant kojų, akrobatus, vienas kitą métančius ir besivartančius ore virš ištieso tinklo ir besigaudančius už rankų, kad nenuskrietų žemyn, žonglierius, žongliruojančius daiktais, skriekančiais iš rankos į ranką jiems prieš akis lyg bičių spiečius aplink avilį, vaikų akys stebi pilkus, didžiulius dramblius, atsistojančius ant užpakalinį kojų, tigrus, riaumojančius į jiems prieš pat žibancias akis pliekiamą rimbą, stebi šunis ant dviračių ir klounus didelėmis raudonomis nosimis ir placiomis burnomis, kurie vapa nesuprantamus ir juokingus žodžius, spardo vieni kitiems į užpakalius, kliuvinėja ir plojas i stačiai ant galvos, kad iš juoko mažyliai vos beatgauna kvapą.

Dabar vaikai ilsi i lovose ir net švyti po tokios džiaugsmingos dienos. Jis irgi pailsės, pagalvojo, apžiūrėjės visas loveles ir eidamas prie savo didžiojo gobelenu aptraukto krėslo, pastatyto miegamojo vidury. Priėjės prie krėslo, dar sykį apsižvalgo. Jo žvilgsnis aprépia visą kiekvieno kambarysteje miegančio vaiko gyvenimą. Vaikai ramūs ir tylūs. Jis atsisėda į savo krėslą, junta, kaip kūnas išsitiesia, jam pasidingoja, kad ima jausti, kaip kraujas cirkuliuoja gylomis, létai, létai. Paskui nusiauna batus ir pajudina kojų pirštus, kad pramankštintų po ilgos dienos. Tada suklūsta. Štai girdi, kaip miegamojo gilumoje kažkuris vaikas sukosejo, o dabar sugirgždėjo geležinis tinklas po čiužiniu, nugirsta švelnų, trūkčiojantį alsavimą. Pailsėsiu, pagalvojo, padėjo galvą ant seno krėslo atlošo ir užmerkė vieną akį, kitą vos primerkė, kad pro voką galėtų stebeti lovas su miegančiais vaikais.

Ūmai ji prižadino mergaitės verksmas. Leila, pagalvojo jis apie šviesiaplaukę mergytę, mikliai pakilo nuo krėslo, čiupo visada po ranka padėtā kišeninį žibintuvėlį ir basas nuskubėjo prie lovos, kurioje miegojo mažoji Leila. Pamatė, kad ši sėdi ant lovos krašto ir verkia. Antklodės kampu, kurį spaudžia tarp pirštų, mergytė prisdengia burną, kad nuslopintų garsų verksmą, ji žino, jog nevalia prižadinti kitų vaikų, kurių neapniko sloganas sapnai ir liūdnos mintys. Jis nukreipė žibintuvėlį į patalyne, kad šviesa neapakintų mergytęs, ir paglostė jos sudrékusius šviesius plaukus. Kodėl verki, mažyle, tyliai paklausė. Susapnavai kažką baisaus? Leila antklodės kampeliu šluostési ašaras ir vos girdimai kükčiojo. Taip, pagaliau pratarė. Nusiramink, tarė jis, štai aš tą sapną pagavau, matai, ir jis iškélė savo ilgą ranką į lubas. Taip, pratarė mergytė ir pažvelgė aukštyn. Aš juos visus sugaudysiu ir išnešiu, kad pasiklystu tamsoje ir nebegrįžtų pas tave, tarė jis. Taip, linktelėjo Leila. Ar papasakosi, ką susapnavai, paklausė jis, vis dar laikydamas aukštyn iškėlęs ranką, kuri mažne siekė lubas. Nežinau, pasakė mergaitė. Tau baisu, paklausė jis. Taip, atsakė ji. Na nieko, aš juos sugausiu ir išnešiu į lauką, į tamsą, kad nebegrīžtų atgal, ar geraid?! Sapnavau mamą, galiausiai tarė Leila, kai jis jau buvo beišeinąs į tamsą, nešinas jos sloganais sapnais. Tikrai, paklausė ir atsisėdo šalia jos. Kas ten buvo tokio baisaus, paklausė ir nukreipė žibintuvėlio šviesą sau į veidą, kad Leila pamatytu jo šypsena. Mergytė dvejojo, bet galiausiai prabili. Sapnavau, kad mama mane laiko už rankos, o kita ranka laiko Aną, mano vyresnę sesutę. O paskui, paklausė jis. Paskui vaikščiojom prie upės, toliau pasakojo Leila, upėje buvo daug vandens. Taip, o paskui, paklausė jis ramiu balsu. Paskui mes sustojome prie upės ir mama pasakė, kad atsiséstume ant žolės. Mes buvome alkanos, nes mama jau kelias dienas nerado maisto. Mums skaudėjo kojas, nes jau tris dienas ėjome. Kas nutiko paskui, paklausė jis Leilos. Mergytė sugriebė antklodės kraštą ir prisispaudė sau prie lūpų, vėl ēmė tyliai verkti. Ji kalbėjo pro ašaras, palūžusi, prislopintu balsu. Kai sédėjome prie vandens, nutiko baisus dalykas, pasakė ji. Papasakosi man, drąsino jis. Nežinau, pratarė mergytė pro slopinamą verksmą. Papasakok, Leila, papasakok, galiausiai ištarė jis, nes žinojo, atsikračius sloganų prisiminimo, jai atlėgs širdis. Papasakok, tada tavo sloganus sudėsiu čia, ištiesė savo didelį delną, ir išnešiu į tamsą, ir pažvelgė į mergaitę, ši buvo taip suprakaitavusi, kad plaukai prilipo prie kaktos. Pamažėle, padrąsino jis ir nušluostė sukaitusią, šaltą mergytės kaktą. Paskui, pratarė ji, mama staiga paėmė mane ant rankų, apkabino ir pradėjo bučiuoti, spaudė prie save, bučiavo ir verkė, vos girdimai pasakojo mergytė. Mama mane bučiavo ir laikė glėbyje, ējo prie upės, kurioje buvo daug vandens. Aš laikiausi apsikabinusi jos kaklą. Mama vis artejo prie upės, tada įbrido į vandenį ir vėl ēmė mane bučiuoti. Paskui patraukė mane už rankų, kad paleiščiau jos kaklą, kad atsilipinciau nuo jos. Aš nenorėjau jos paleisti, laikiau dar stipriau apsikabinusi jos kaklą. Man patiko

jos kvapas, man patiko jos veido ir kaklo odos kvapas, mano mama visada maloniai kvepėjo, ji kvepéjo ir dabar, sapne, pasakė Leila. Tada ji émé dar stipriau plésti mano rankas, kad paleisčiau jos kaklą, kol išsilaisvino, tada apsuko mane ir sugriebé per liemenį, o kita ranka griebé mano galvą. Atleisk, mano mažyle, atleisk, mano mažyle, šauké ji ir verké, ir staiga įmerké mano galvą po vandeniu, paskui kūną, tada vél galvą, nes aš išnériau įkvépti oro, tada vél įmerké mano kūną, paskui galvą, kol nebegaléjau išnirti. Po lediniu vandeniu nebegaléjau kvépuoti, bet mačiau savo mamą, ji verké prie upės ir šauké: atleisk, mano mažyle, atleisk, mano mažyle, mačiau ir sesutę, ji žiūrėjo į upę ir rékė: Leila, Leila. Paskui aš numiriau.

O, Dieve! Jis įkvépė oro, pläčiai atmerké akis ir išsyk suvoké, kad sédii savo sename gobelenu aptrauktame krésle. Prieš akis – miegamasis. Niekas neverké, pagalvojo jis, iš tiesų niekas jo nesišauké, prie nieko jis nebuvo prięjes paguosti. Aplink tylu ir ramu, vaikai miega. Buvau užmigęs, taré sau ir nusipurté pagalvojės, kad Leila, kurios iš tiesų niekada néra matęs, šiąnakt aplanké ji ir pasidalijo savo kraupia istorija. Jis atskélé ir basas kuo greičiau nužingsniavo prie Leilos sesers Anos, kuri gyveno vaikų namuose, jos lova kitoje miegamojo puseje. Basas nuskubéjo prie jos lovos. Jis ieškojo Anos lovos. Vis niekaip negaléjo rasti. Émé žvalgytis po kitą puse. Vardai, lovos ir veidai kaip niekad émé maišytis galvoje.

Pagaliau išvydo ir priéjo prie mergytés lovos. Štai smulkus Anos veidas, ji ramiai guli padéjusi galvą ant pagalvės. Atrodo lygiai taip pat kaip jos sesuo dvynė Leila, kurios jis niekada néra matęs, pagalvojo jis, Leila, Anos sesuo, kurią jūdvieju motina 1993 metais paskandino upéje. Štie duomenys apie Aną įrašyti kartotekoje, saugomoje vaikų namų archyve.

Kartotekoje viskas parašyta tiksliai. Vardas: Ana Mustafič. Gimimo vieta ir data: Tuzla, 1985 metų balandžio 5 diena. Motinos vardas: Azra Tanovič (šiuo metu gydoma Miuncheno psichiatrijos klinikijoje). Tėvo vardas: Izetas Mustafičius (nužudytas Tuzloje). Broliai, seserys: Leila Mustafič (paskandinta upéje). Kiti giminaičiai: (tolimi giminaičiai Slovénijoje). Prie duomenų pridétos dvi nuotraukos, kurias Ana turėjo su savimi, kai prieš dvejus metus buvo atvežta į vaikų namus. Vienoje – Leila ir Ana, besišypsančios ant žydinčio vyšnios medžio, kitoje – jų motina su tévu, apsikabinę prie upės.

Jaučia, kaip stipriai plaka jo širdis. Úmai virpteli nuo minties, kad jo širdies plakimas gali prižadinti mažają Aną, kuri saldžiai miega po smagiai praleistos dienos.

Ei, už nugaros pasigirdo tylus berniuko balsas. Jis atsisuko į berniuko lovą. Tai Lukas, prieš šešerių metus gimes Trieste, dar kūdikis būdamas buvo rastas šiukšliu konteineryje prie autobusų stoties. Susapnavai baisu sapną, paklausé jo berniukas patyliukais, kad neprižadintų kitų vaikų. Ne, ne, atsaké jis ir paglosté Luko galvą, miegok, miegok, taré ir émė žingsniuoti prie savo seno kréslo. Ei, vél pašauké berniukas. Jis atsigréžė. Žinai, kuo būsiu, kai užaugsiu, taré Lukas. Ne, kuo? Kai užaugsiu, būsiu arklys, pasaké Lukas. Nebūsi, Lukai, tu esi žmogus, o ne gyvūnas. Ne, aš tapsiu dideliu Baltu arkliu, kaip tas šiandien cirke, rimitai pasaké berniukas. Jodinési ant arklio, patikslino jis, būsi jojikas, tai nori pasakyti? Ne, aš būsiu arklys, neatlyžo mažylis, didelis baltas arklys, kaip tas šiandien cirke, pažvelgė rudomis akimis, kuriose staiga lyg nebeliko vietos sapnams, dingtelėjo jam. Na, miegok, miegok, atsaké berniukui ir pasisuko pereiti tarp lovų ir dar kartą patikrinti, kaip vaikai miega. Paglosté kiekvieną vaiką ir tyliai pašauké vardu: *Alma, Peteris, Jokūbas, Vladimiras, Gabrielius, Miriam, Ivanas, Azra, Aramas, Martinas, Matas, Džovana, Lukas, Samiras, Barbora, Borisas, Valentina, Agimas, Kirila, Azremas, Liubiša, Izmailas, Ana, Ivas,*

Alina, Magdė, Omaras, Primožas, Romina, Maja, Sandoras, Janas, Tatjana, Nina, Pavelas, Dovydas ir taip toliau iki pačio paskutinio vardo: Liamas, šis mažylis nežino, kas jam išrinko šį vardą, ir nužingsniavo prie savo kréslo. Dabar jo nepalieka įkyrus įtarimas, šaižiai gaudžiantis širdyje, ar kartais saulė nebus pasiklydusi?

Până la ultimul nume

Translated by Eva Georgeta Catrinescu

Contact of the translator: eva.catrinescu@gmail.com

Deschide ușurel ușa și se uită la ei cum dorm în pătuțurile lor. Copiii de la orfelinat cred că el este păstrătorul viselor lor, că le oprește să evadeze noaptea din somn. Sunt încredințați că le prende în căușul palmelor, că doar e înalt de statură și încă nu-i chiar atât de bătrân încât să nu-și poată înălța palmele până la cer, ca să le prindă, sau să le dea drumul. Dacă visele lor sunt luminoase, le trimită înapoi, în somnul lor, dacă sunt triste și întunecate, își desface palmele sale cele mari și le lasă să se piardă în întunericul care domnește între stele, de unde să nu se mai întoarcă niciodată. Iar visele frumoase le prinde în căușul palmelor și apoi le slobozește în urechile lor mici, lăsându-le să se strecoare în somnul lor și să dăinuiască înălăuntrul lor până la venirea dimineții. El este cel mai bun prieten al lor. E mereu prin preajmă, din zori de zi și până-n noapte, nepierzându-i din ochi până nu adorm. Noaptea stă pe scaunul său tapițat din mijlocul camerei, veghindu-le somnul.

Acum intră tiptil în dormitorul cel mare. Mergând cu pași ușori, aproape fără să atingă pământul, o apucă pe traseul său obișnuit, care șerpuiște printre paturile în care sunt culcate trupușoarele celor mici. O face ca să le vegheze somnul câteva clipe, să le îndrepте așternutul, să-i învelească pe cei dezveliți, să le aşeze căpsorul la loc pe pernă, dacă le alunecase cumva în somn, să le șoptească o poveste la ureche celor care nu pot să doarmă, să-i aline pe cei care s-au trezit din vreun vis urât, să reumple paharele copiilor care-și băuseră deja apa și pe care-i apucase iar setea, să-i ducă să facă pipilică pe cei care nu se mai puteau ține, să le schimbe cearșafurile celor care făcuseră pe ei, și plângăreau pe înfundate de rușine și pentru că erau uzi.

La orfelinat sunt copii de pretutindeni, veniți din est și din vest, și fiecare dintre ei poartă cu sine o particică de viață în care nu există nici o amintire luminoasă. El cunoaște aceste părțicile din viețile lor și știe unde se află acel colțisor din sufletul fiecăruia dintre ei, pe care el îl mai poate însenina. Iar dacă nu-l află înălăuntrul lor, îl plăsmuiește. Copiii știu că aşa stau lucrurile, căci ochii lui, care sunt la fel de mari ca el, pătrund până în străfundurile dorințelor și gândurilor lor. Copiii cred că lucrurile stau într-adevăr astfel, iar atunci când el e prin preajmă, gândurile lor sunt luminoase și liniștite, ca și cum s-ar afla într-un adăpost primitor. Și noaptea e la fel, căci el nu adoarme de-a binele, ci închide doar un ochi, și doar rareori se întâmplă ca somnul să-i închidă pe amândoi deodată. Copiii sunt convinși de asta, fiindcă ei știu că e mereu cu ochii pe ei, chiar și noaptea. Directorul orfelinatului se consultă cu el ori de câte ori vin niște oameni să aleagă un copil și să-l ia cu ei. Fiindcă el știe să citească oamenii, iar privirea sa scormonitoare, care pătrunde până în străfundurile cugetului lor, îi dezvăluie dacă acel copil va avea o viață fericită alături de ei. Dacă el spune că persoanele cu pricina sunt potrivite, atunci copiii părăsesc orfelinatul liniștiți; dar asta și pentru că știu că-i va purta mereu în gând, până când se vor face mari. Prin fața ochilor săi mari s-au perindat deja zeci de copii, căci orfelinatul este mare, poate cel mai mare dintre apus și răsărit, aflându-se la granița dintre lumea aceasta și lumea cealaltă, cum le spune uneori copiilor, explicându-le că e vorba de locul de unde răsare soarele și de acela unde apune. Dar în sinea lui el se gândește, de fapt, la spațiul dintre

stele, întunecat și adânc, de unde nu mai există întoarcere, aşa cum se întâmplă și cu visele urâte și apăsatore, care se pierd în el.

În noaptea asta se simte mai obosit ca de obicei. Și pe copii i-a furat somnul mult mai devreme azi. Au avut parte de o zi lungă, plină de râsete, veselie și lipsită de griji, se gândește, păsind în vîrful picioarelor printre paturile lor, și i se pare că miciile lor capete radiază de bucuria zilei pe care tocmai au lăsat-o în urmă. Cu palma lui mare, atinge ușor fiecare copil adormit pe lângă patul căruia trece, rostind încetisoară numele fiecărui în parte: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož* și tot aşa, tot aşa, până la ultimul nume.

Sunt obosit, se gândește el în timp ce-i atinge ușor, văzând-i, în gând, cum se încolonau, doi câte doi, în spatele lui, de dimineață, și cum străbăteau câmpurile care se întind de jur împrejurul orfelinatului, îndreptându-se spre așezarea din vecinătate, unde, în urmă cu câteva zile, sosise un circ. Le promisese că-i va duce acolo, ca să vadă animalele și fiarele sălbaticice, acrobații și clovnii, magicienii și muzicanții. Îi văzu, în gând, cum pășeau de dimineață în urma lui, în timp ce el cânta o melodie săltăreață și purta o pălărie cu boruri largi, care să-l facă să pară și mai înalt și mai caraghios în ochii copiilor. Cânta și se uita în urmă, la lungul șir al pupililor săi, care se țineau de mână doi câte doi, râzând și cântând o melodie săltăreață, și mergeau cu pașii lor mici pe cărăruia care străjuiește pajiștile verzi, ce duce la așezarea din apropiere. Auzi strigătul lor de bucurie, când zăriră, în depărtare, cătunul și cortul circului – și se opriră în luminișul de pe coasta ușor înclinată, de sub pădurea de stejari, ca să ia o gustare. Îi văzu cum se așezau pe iarba verde și-si scoteau merindele din panere. Iar el începu să le toarne ceai cald din termosurile mari pe care le căra în rucsac. Copiii mestecau pâinea cu brânză și își trăgeau paharele de plastic în față, dându-i impresia că sunt o mare armată de mici cerșetori, pe care el îi servea cu o nemărginită placere. Apoi îi auzi cum râdeau în hohote când s-a dat peste cap cât era de mare, în luminiș, ducându-se de-a rostogolul până la marginea drumului, de unde le-a strigat: Acum e rândul vostru! și zări trupușoarele firave, cum se rostogoleau atunci pe coasta luminișului, ajungând tocmai până la marginea drumului, părând a fi niște furnici care încep să se târască brusc din mușuroiul lor întunecat, ieșind la lumina soarelui. Apoi îi văzu cu hainele pătate de iarbă, dar bucuroși că se duceau la circ, unde nu mai fuseseră niciodată.

Acum păsește ușor printre paturi, se oprește o clipă la căpătâiul fiecărui, pune mâna pe trupul învelit al copilului, ca să-l simtă cum respiră, iar apoi rostește încet numele care îi aparține. Numele se înghesuie unele peste altele, iar gândurile îi zboară iarăși la ziua de mâine.

Atunci stăteau în fața cortului circului, sub cupola căruia se va desfășura, în mod excepțional la matineu, spectacolul de circ rezervat lor, celor de la orfelinat, și copiilor de la școlile din vecinătate. Le vede chipurile holbate la cortul circului, care se înalță, uriaș, în fața ochilor lor și în care vor păsi astăzi, încredințați că acesta le va redeștepta, ca prin farmec, acel simțământ de bucurie și de uimire pe care, în realitate, nu l-au cunoscut și de care nici nu au cum să-și aducă aminte. Ușa de pânză a cortului se dechise larg și armata de chipuri mititele se năpusti înăuntru. În stânga arenei se aflau niște scaune pe care scria: pentru copiii de la orfelinat. El se repezi la bucata aia de hârtie, o făcu bucatele și-i invită pe pupilii săi să ia loc. Strigăte de bucurie. Râsete. Luminile se stinseră. Tipete în beznă. Muzică: tobe și instrumente de percuție.

Și mărețul eveniment era pe cale să înceapă. El le zări ochii, larg deschiși de uimire și strălucind în întuneric, care stăteau ațintiți asupra cailor albi și a călăreților care făceau acrobații pe cai, ținându-se cu mâinile de coama lor, asupra acrobaților care se înălțau în aer, se dădeau peste cap și cădeau în picioare, a acrobaților care se aruncau și se învârteau în aer, deasupra plasei suspendate și cătau să se prindă de mâini, ca să nu zboare jos, asupra scamatorilor care jonglau cu obiecte ce se roteau sub ochii lor ca un roi de albine în jurul stupului, asupra elefanților cenușii uriași, care se ridicau pe picioarele dinapoi, a tigrilor care răgeau la biciul care le zbura, șuierând, prin fața ochilor sticloși, asupra câinilor pe bicicletă și a clovnilor cu nasuri mari și roșii și cu gurile până la urechi, care bălmăjeau niște cuvinte caraghioase, își trăgeau șuturi în fund, se împiedicau și cădeau grămadă, făcându-i pe copii să leșine de râs.

Acum se odihnesc în paturile lor, iar capetele le strălucesc de bucuria zilei pe care au trăit-o. Am să mă duc și eu să mă odihnesc, se gândește, după ce inspecteză toate paturile, și se îndreaptă spre scaunul său cel mare, tapițat, din mijlocul dormitorului. Ajuns lângă el, se mai uită încă odată înapoi. Îmbrățișează cu privirea toate acele părțicele ale micilor existențe care îl îinconjoară. Sunt liniștite și tăcute. Se asează pe scaunul său, simte cum trupul i se afundă în el, și i se pare că începe să simtă cum i se scurge sângele prin vene, încet, încet. Apoi își scoate pantofii și-și mișcă-n sus și-n jos degetele de la picioare, ca să și le dezmorțească după o zi atât de lungă. Apoi își ciulește urechile. Acum aude cum unul din copiii de la capătul dormitorului tușește, acum aude cum scârțâie arcurile de fier de sub saltea, acum aude un sforăit ușor și firav. O să se odihnească, se gândește, sprijinindu-și capul de spătarul vechiului scaun, închizând un ochi și ținându-l întredeschis pe celălalt, ca să poată vedea în continuare, printre gene, paturile copiilor.

Un plânset de fetiță îl trezește brusc. Lejla, își zise, gândindu-se la fetița blondă, și se ridică fulgerător de pe scaun, își luă lanterna de buzunar pe care o poartă mereu cu sine și o porni desculț spre patul în care doarme micuța Lejla. O zărește cum stă pe marginea patului și plânge. Cu marginea cearceafului, pe care o mototolește între degete, își astupă gura, ca să-și înbăube hohotele de plâns, fiindcă știe că n-are voie să-i trezească pe ceilați, pe care visele urâte și gândurile triste nu i-au atins. El îndreaptă lanterna spre albeața cearceafului, pentru ca lumina ei să n-o orbească, și o mângâie pe părul bălai, umed de sudoare. De ce plângi, micuțo, o întrebă încet. Ai visat urât? Lejla își șterge lacrimile cu marginea cearșafului și suspină în surdină. Da, rostește ea după câteva clipe. Fii fără grijă, îi spune, acușica le prind, ia uite, spune, și își înalță mâna sa cea lungă spre tavan. Da, zice fetița și se uită în sus. Le prind și le scot afară, ca să se piardă în întuneric – și n-au să se mai întoarcă, spune. Da, rostește Lejla. Vrei să-mi spui ce-ai visat? o întrebă apoi, ținând în continuare mâna ridicată atât de sus, încât aproape că atinge tavanul. Nu știu, spune fetița. Ti-e teamă? o întrebă. Da, spune Lejla. Nu-i nimic, o să le prind și o să le scot afară, în întuneric, ca să nu mai vină înapoi, bine?! Am visat-o pe mama, începu Lejla în cele din urmă să vorbească, tocmai când el se pregătea să iasă afară, în beznă, cu visele ei urâte. Serios? o întrebă și se asează pe patul ei. Dar ce era atât de groaznic? o iscodi el, luminându-și chipul cu lanterna, pentru ca Lejla să-i poată vedea zâmbetul. Fetița se codește, dar în cele din urmă începe să vorbească. Am visat că mama mă luase de mână, iar cu cealaltă mână o ținea pe Ana, surioara mea mai mică. Și pe urmă? o întrebă. Pe urmă am mers de-a lungul râului, spune Lejla, iar râul era plin de apă. Da, și pe urmă? o întrebă el, cu blândețe. Pe urmă ne-am oprit pe malul râului și mama a zis să ne aşezăm pe iarbă. Și pe urmă ne-am aşezat pe iarbă. Ne era foame, fiindcă, în ultimele zile, mama nu mai avusese ce

să ne dea de mâncare. Ba ne mai dureau și picioarele, că mergeam de vreo trei zile. Și pe urmă? o întreabă. Lejla însfăcă marginea cearceafului, și-l îndeașă în gură și începe să plângă iar, pe-nfundate. Vorbește printre lacrimi, cu glas întretăiat și scăzut. După ce ne-am aşezat pe iarbă, s-a întâmplat ceva rău, zice. Vrei să-mi spui? o întreabă. Nu știu, rostește fetița, plângând înăbușit. Hai, spune Lejla, spune, îi zice el în cele din urmă, pentru că știe că îi va fi mai ușor dacă se va descotorosi de amintirea viselor sale. Hai, spune, și pe urmă am să le îngrițesc pe toate aici, înăuntru, zice el și-i deschide larg mâna sa cea mare, și-am să scot afară, în beznă, visele tale urâte, zice, și o privește pe fetiță care e atât de nădușită, că i se lipește părul de frunte. Ia-o încetișor, zice, și-i zvântă cu mâna fruntea rece și îmbrobonată de sudoare. După aia s-a întâmplat, spune fetița, că mama m-a luat deodată în brațe, m-a îmbrățișat și a început să mă sărute, mă strânea la piept, mă săruta și plângea, începu fetița să vorbească, cu glas stins. Mă sărute, îndreptându-se, cu mine-n brațe, spre râu, care era plin de apă. Eu mă ținem strâns de gâtul ei. Mama mergea înainte spre apă, și până la urmă a intrat în ea și a început iar să mă sărute. Pe urmă m-a apucat de mâini, ca să nu mă mai agăț de gâtul ei, ca să mă dezlipescă de trupul ei. Eu nu voiam să-i dau drumul, mă agățam și mai tare de gâtul ei. Îmi plăcea miroslul ei, îmi plăcea să simt cum îi miroseau fața și gâtul, mama mea mirosea întotdeauna frumos, chiar și acum, în vis, mirosea, spuse. Pe urmă m-a tras și mai tare de mâini, ca să se smulgă din brațele mele, care-i strâneau gâtul ca o menghină, până când s-a descotorosit de mine, m-a întors și m-a însfăcat de mijloc cu o mâncă, iar cu cealaltă m-a apucat de cap. Iartă-mă, micuța mea, iartă-mă, micuța mea, striga și plângea, și apoi mi-a împins pe neașteptate capul sub apă, după aia și trupul și din nou capul, pe care-l ridicase ca să trag aer în piept, și din nou trupul, și capul și totul, până când n-am mai putut ieși la suprafață. Nu mai respiram sub apa rece ca gheata, dar o vedeam pe mama cum plângea pe malul râului, strigând iartă-mă, micuța mea, iartă-mă, micuța mea, și am văzut-o și pe surioara mea, care se uită la râu și tipă Lejla, Lejla. Și pe urmă am fost moartă.

O Doamne! El trage aer în piept, deschide ochii larg și-i dă numai decât seama că stă pe vechiul lui scaun tapițat. În fața lui se află dormitorul, neatins. Nu plângea nimeni, se gândește, nu s-a dus la nimeni, ca să-l aline. Totul este calm și liniștit, iar copiii dorm netulburați. Adormisem, își spune, tresăring la gândul că Lejla, pe care în realitate nu o văzuse niciodată, s-a strecurat azi în visele lui, împreună cu povestea ei cumplită. Se scoală și se îndreaptă, desculț, cu pași repezi, către sora Lejlei, Ana, care se află într-adevăr la orfelinat, și stă în patul din celălat capăt al dormitorului. Desculț, se grăbește să ajungă la patul ei. Caută patul Anei. Nu-l găsește. Își aruncă privirea în partea opusă. Numele, paturile și fețele se învârtejesc în mintea lui, ca niciodată până acum.

În cele din urmă, o zărește și se apropie de ea. Fața ei mititică se odihnește liniștită pe pernă. Arată exact ca sora ei geamănă, Lejla, pe care, de fapt, el n-o văzuse niciodată, se gândi. Lejla, sora Anei, pe care, în 1993, mama lor o încasează în râu. Așa scria în fișa dosarul Anei, păstrat în arhiva orfelinatului.

Acolo sunt înscrise date precise. Numele: Ana Mustafić. Locul și data nașterii: Tuzla, 4 aprilie 1985. Numele mamei: Azra Tanović (actualmente internată la clinica de psihiatrie din München). Numele tatălui: Izet Mustafić (ucis la Tuzla). Frați sau surori: Lejla Mustafić (înecată în râu). Alte rude: (rude îndepărtate în Slovenia). La dosar mai sunt anexate și două fotografii, pe care Ana le avea la ea atunci când a fost adusă, cu doi ani în urmă, la orfelinat. Lejla și Ana, surâzătoare, cocoțate într-un cireș înflorit, și mama și tatăl lor, îmbrățișați, pe malul râului.

Acum simte cum inima îi bate cu putere. Pentru o clipă, îl trec fiorii la gândul că bătăile inimii sale ar putea s-o trezească pe micuța Ana, care doarme tun, după ziua minunată pe care o petrecuse.

Hei, aude el glasul băiețelului din spatele lui, care îl striga încetîșor. Își aruncă privirea spre patul din spatele lui. Luka, născut acum șase ani la Trieste, găsit, pe când era sugar, într-o pubelă de lângă o stație de autobuz. Ai visat urât? îl întreabă Luka încetîșor, ca să nu-i trezească pe ceilalți. Nu, nu, îi răspunde și-l mânghâie pe cap, hai, dormi, dormi, îi spune, îndreptându-se către scaunul său cel vechi. Hei, îl strigă iar puștiul. El se întoarce spre el. Știi ce-am să mă fac, când o să fiu mare? zice băiețelul. Nu, ia spune-mi! Când o să fiu mare, o să mă fac cal, zice Luka. Nu se poate, Luka, tu ești om, nu animal. Ba da, am să mă fac un cal mare alb, precum cel de azi, de la circ, spune el cu o figură serioasă. Ai să călărești un cal, îi răspunde, ai să fii călăreț, vrei să zici. Nu, eu am să fiu cal, spune micuțul Luka, un cal mare alb, precum cel de azi, de la circ, zice, privindu-l cu ochii săi căprui, în care, dintr-o dată, pare că nu mai e loc pentru vise, se gândi el. Culcă-te acum, culcă-te, îi zice în cele din urmă, și o pornește iar pe drumul său de pe lângă paturi, ca să vadă încă o dată cum dorm. Atinge ușor pe fiecare copil în parte, rostindu-i numele: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David* și tot aşa, tot aşa, până la ultimul nume: Liam, care nu știe cine i-a ales numele, și apoi se îndreaptă spre scaunul său tapițat. Acum îl însoțește o presimțire neagră care îl înfioară: oare nu cumva soarele s-a rătăcit?

Do poslednjeg imena

Translated by Jelena Budimirović

Contact of the translator: jelena.buda@gmail.com

Odgurne vrata i ugleda ih kako spavaju u svojim krevetićima. Deca u sirotištu veruju da čuva njihove snove ako im tokom noći pobegnu iz sna. Veruju da ih on hvata u svoj dlan, jer je visoke građe i još uvek nije tako star da ne bi mogao da pruži svoj dlan do neba, da ih uhvati ili pusti. Ako su njihovi snovi svetli, on ih vraća u njihov san, a ako su tužni i mračni, on otvorí svoj veliki dlan i pusti ih da se izgube u tami, koja boravi među zvezdama, da se više nikada ne vrate. A lepe snove uhvati u svoj dlan i ponovo ih pusti kroz njihove male uši, da skliznu u njihov san i nastave da žive u njima sve do jutra. On je njihov najbolji prijatelj. U njihovoј je blizini od ranog jutra do kasne večeri, sve dok ne zaspе. A noću sedi u svojoj velikoj tapaciranoj stolici nasred spavaonice i čuva njihov san.

Sada tiho uđe kroz vrata u veliku spavaonicu. Mekim koracima, skoro i ne dotičući pod, prolazi svoj uobičajeni put, koji se vije između krevetâ gde leže mala telašca. Da osmotri njihov san, da im podavije čaršav, da ih pokrije ako su se otkrili, da položi na jastuk malu glavicu koja je skliznula sa njega, da utesi one koji su se probudili iz ružnog sna, da dolije vodu u čašu onima koji su je već popili a još uvek su žedni, da odvede da piške one koje je pritislo, i da zameni čaršave onima koji nisu izdržali, i sada tiho plaću, zbog mokrote i stida.

Deca u sirotištu su od svakuda, dolaze sa istoka i zapada, i svako od njih ima za sobom svoje malo parčenice života, u kome nema svetlih sećanja. On poznaje te komadiće njihovih života i za svakog zna gde je u njemu ostalo još prostora koji može da napuni radošću. Ako ga u njemu ne vidi, on ga stvori. Deca znaju da je tako, jer su njegove oči velike koliko i on sam, i vide duboko u njihove želje i misli. Deca veruju da je tako, i kada je u njihovoj blizini, njihove misli su svetle i mirne, kao u toploj zavetrini. I noću je tako, jer on nikada ne zaspi sasvim, već sklopi samo jedno oko, i tek retko se desi da mu san pritisne oba oka. Deca su u to uverena jer znaju da ih on uvek ima pred svojim očima, čak i noću. Upravnik sirotišta se uvek posavetuje sa njima kada dođu ljudi da bi izabrali jednog od njih i odveli ga sa sobom. Jer on poznaje ljude i svojim velikim očima vidi duboko u njihove misli, i zna da li će dete sa njima imati srećan život. Ako kaže da su ljudi dobri, onda deca sirotište napuštaju mirna, zato što znaju da će on ostati sa njima u mislima i dalje, sve dok ne odrastu, jer takva je njegova moć, da ostane sa njima još dugo nakon što odu, i da ih čuva od njihovih ružnih snova, dok ne odrastu. Pred njegovim velikim očima se izređalo već na desetine dece, jer je sirotište veliko, možda najveće između zapada i istoka, na granici između ovog i onog sveta, kao što ponekad kaže deci, i objašnjava im da misli na mesto gde sunce izlazi, i na ono gde zalazi. A sam u sebi zapravo misli na onaj prostor koji lebdi među zvezdama, mračan i dubok, i iz koga nema povratka, baš kao što ga nema za ružne snove koji se u njemu izgube.

Noćas se oseća umornije nego obično. I decu je danas san savladao mnogo ranije. Za njima je dug dan, pun smeha, radosti i bezbrižnosti, pomisli dok meko korača između njihovih kreveta, i učini mu se da se njihove sitne glave svetle od lepog dana koji je za njima. Kraj svakog kreveta svojim velikim dlanom dodirne dete koje u njemu spava, i tiho izgovori ime svakog ponaosob: *Alma, Petar, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Mateo, Đovana, Luka, Samir, Barbara, Boris,*

Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož i još i još, sve do poslednjeg imena.

Umorni su, pomisli dok ih dodiruje i vidi ih u svojim mislima kako izjutra, u dugom redu, dvoje po dvoje, koračaju za njim, među poljima koja leže široko oko sirotišta, ka obližnjem naselju u koje je pre nekoliko dana došao cirkus. Obećao im je da će ih odvesti tamo, da vide životinje i zveri, akrobate i klovbove, čarobnjake i muzikante. Vidi ih u svojim mislima kako stupaju izjutra za njim, dok on peva poskočnu pesmu, a na glavi ima širok šešir, pa u njihovim očima izgleda još viši i smešniji. Peva i osvrće se za sobom pogledajući u dug red svojih štićenika, koji se u parovima drže za ruke, smeju se i pevaju poskočnu pesmu i svojim sitnim koracima gaze po putiću koji uz zelene travnike vodi ka obližnjem naselju. Čuje njihov radostan uzvik kada pred sobom u daljini ugledaju naselje i cirkusku šatru, a onda se zaustavljaju na proplanku koji leži pod bukovom šumom na blagoj padini, da bi pojeli užinu. Vidi ih kako poséduju u zelenu travu i iz svojih korpica vade užinu. Tada im on iz velikih termosa koje nosi u svom rancu nalije toplog čaja. Deca žvaću hleb sa sirom i pružaju svoje plastične lončice pred sebe, tako da u njegovim očima izgledaju kao velika armija malih prosjaka, koju uslužuje s nepokolebljivim zadovoljstvom. Čuje ih kako se glasno zasmeju kada se on u svoj svojoj veličini prevali preko proplanka, otkotrlja do ulice i poviče: A sada vi! i ugleda sitna telašca kako se zatim zakotrljavaju niz poljanu, sve do ulice, kao mravi koji naglo izmili iz svog mračnog mravinjaka prema suncu. Vidi ih kako su potom umazani od trave i veseli što idu u cirkus, koji još nikada nisu posetili.

Sada meko korača između kreveta, kod svakog zastane na trenutak, položi ruku na pokriveno telo deteta da oseti njegovo disanje, i potom tiho izgovori ime koje mu pripada. Imena se gomilaju jedno za drugim, a njegove misli iznova klize prema svetlom jutru.

Vidi ih kako stoje ispred cirkuska šatre, pod kojom će se odigrati cirkuska predstava, samo ovog puta izjutra, za njih iz sirotišta i decu iz obližnjih škola. Vidi njihova lica kako zapanjeno gledaju u cirkusku šatru, koja se ogromna uzdiže pred njihovim očima i u koju će danas ući sa verom da će im dočarati radost i čuda kakva ne postoje u njihovom stvarnom svetu, a još manje u njihovom sećanju. Platnena vrata na šatri se otvaraju i armija malih lica uleće u njenu unutrašnjost. Sa desne strane su sedišta na kojima piše: za decu iz sirotišta. On požuri do tog papira, pocepa ga i pozove svoje štićenike da posedaju. Usklici. Smeđ. Svetla se gase. Vikanje u mraku. Muzika: bubenjevi i činele.

I počinje veličanstveni događaj. On gleda u njihove oči, koje široko otvorene i sjajne od svetlosti i začuđenosti nepomično gledaju u bele konje s jahačima koji poplesuju na njihovim leđima držeći se rukama za njihove grive, u akrobate koji lete visoko u vazduh, prevrću se i padaju na noge, u akrobate koji se bacaju i prevrću u vazduhu nad visećom mrežom i hvataju se za ruke da ne odlepršaju nadole, u žonglere koji žongliraju predmetima koji pred njihovim očima kruže iz ruke u ruku, kao roj pčela oko panja, u sive i ogromne slonove koji se dižu na zadnje noge, u tigrove koji reže na bič što proleće ispred njihovih staklenih očiju, u pse na biciklu i klovbove koji svojim velikim crvenim nosevima i širokim ustima govore nerazumljive i smešne reči, koji se šutiraju u zadnjicu, sapliču se i padaju na glavu, da od smeha deca skoro ne mogu do daha da dođu.

Sada odmaraju u svojim krevetima i njihove glave blistaju od radosnog dana. I on će da se odmori, pomisli nakon što je pregledao sve krevete, i krene prema svojoj velikoj tapaciranoj stolici, koja stoji nasred spavaonica. Kada stigne do nje, još jednom se osvrne. Svojim pogledom zahvati sve one delice malih života koji leže oko njega. Oni

su tihi i mirni. Seda u svoju stolicu, oseća svoje telo kako uleže u nju, i čini mu se da oseća svoju krv koja teče kroz vene, polako, polako. Potom se izuje i promeškolji prste na nogama, da ih razmrda od dugog dana. Zatim osluškuje. Čas čuje kako se neko dete u dnu spavaonice nakašlje, čas zavcili gvozdena mreža pod dušekom, čas čuje meko i sitno hrkanje. Odmoriće se, pomisli, nagne glavu na uzglavlje stare stolice i zatvori oko, a drugo samo pritvori, da između kapaka još uvek može da vidi dečije krevete.

Iznenada ga probudi dečiji plač. Lejla, pomisli na svetlokosu devojčicu, hitro se digne sa stolice, uzme džepnu lampu koja je uvek uz njega, i bos se uputi prema krevetu na kome spava mala Lejla. Ugleda je kako sedi na ivici kreveta i plače. Rubom čaršava, koji stiska između prstiju, pokriva usta da bi ublažila glasnoću svog plača, jer zna da ne sme da probudi ostale, koje nisu dotakli ružni snovi ili tužne misli. On lampu usmeri u belinu čaršava, da je svetlost ne bi zaslepela, i pomazi je po svetloj kosi. Zašto plačeš, mala, tiho je upita. Imala si ružne snove? Lejla rubom čaršava briše suze i jedva čujno grca. Da, reče nakon nekog vremena. Ne brini, kaže, sad ih ja hvatam, vidiš, kaže i digne svoju dugu ruku ka plafonu. Da, kaže devojčica i pogleda gore. Hvatom ih i iznosim napolje, da se izgube u mraku i da se ne vrate, kaže. Da, kaže Lejla. Da li želiš da mi kažeš šta si sanjala? pita je zatim, još uvek držeći ruku visoko podignutu ka plafonu, tako da ga skoro dodiruje. Ne znam, kaže devojčica. Da li te je strah? pita je. Da, kaže Lejla. Onda ništa, samo ču ih uhvatiti i odneti ih napolje, u mrak, da se više ne vrate, važi? Sanjala sam mamu, progovorila je napokon Lejla, kada se on već spremao da ode u mrak sa njenim ružnim snovima. Stvarno? pita je i sedne na njen krevet. A šta je bilo tako strašno? upita još i džepnom lampom osvetli svoje lice da bi Lejla mogla da vidi njegov osmeh. Devojčica okleva, ali na kraju ipak progovori. Sanjala sam da me mama drži za ruku i da drugom rukom drži Anu, moju stariju sestricu. I onda? pita je. Onda smo hodali pored reke, kaže Lejla, i reka je bila puna vode. Da, i onda? pita je mirno. Onda smo se zaustavile pored reke i mama je rekla da sednemo u travu. I onda smo sele u travu. Bile smo gladne, jer mama već nekoliko dana nije našla ništa što bismo mogli da pojedemo. I noge su nas bolele, jer smo već tri dana hodale. I onda? pita je. Lejla zgrabi rub čaršava, pritisne ga na usta i ponovo počne tiho da plače. Plaćući govori, iseckano i prigušeno. I onda dok smo sedele pored vode, desilo se nešto ružno, kaže. Hoćeš da mi kažeš? pita je. Ne znam, kaže devojčica kroz prigušen plač. Slobodno reci, Lejla, slobodno reci, najzad joj kaže, jer zna da će joj biti lakše ako se otrese sećanja na svoj san. Slobodno reci, a onda ču ja sve da stavim ovde unutra, kaže i otvori svoj veliki dlan, i odneću u mrak tvoje ružne snove, kaže i gleda devojčicu sasvim mokru od znoja, od kog joj se kosa lepi na čelo. Samo polako, kaže i rukom joj obriše rosno i hladno čelo. Onda se desilo da me je mama odjednom uzela u naručje, obuhvatila i počela da me ljubi, pritiskala me je uz sebe, ljubila i plakala, jedva čujno progovori devojčica. Ljubila me je i hodala sa mnom u naručju prema reci, koja je bila puna vode. Ja sam je obuhvatila oko vrata. Mama je i dalje hodala prema reci, dok nije nogama ušla u nju i ponovo počela da me ljubi. Onda me je uhvatila za ruke da bih pustila njen vrat, da bih se odlepila od njenog tela. Ja nisam htela da je pustim, držala sam se još čvrše za njen vrat. Sviđao mi se njen miris, sviđao mi se miris njene kože na licu i na vratu, moja mama je uvek lepo mirisala, čak i sada u snu je mirisala, kaže. Onda me je još jače povukla za ruke da bi ih istrgla iz okova oko svog vrata, sve dok me se nije oslobođila, okrenula me i zgrabila rukom oko struka, a drugom je zgrabila moju glavu. Oprosti, moja mala, oprosti, moja mala, vikala je i plakala, i iznenada mi gurnula glavu u vodu, a onda i telo, i ponovu glavu kada sam je podigla da uhvatim vazduh, i ponovo telo i glavu, i tako sve dok više nisam mogla gore. U ledenoj vodi više nisam disala, ali sam videla svoju mamu, koja je

plakala pored reke, i vikala, oprosti, moja mala, oprosti, moja mala, i videla sam sestricu, koja je gledala u reku i vikala, Lejla, Lejla. I onda sam bila mrtva.

O, Bož! On uhvati vazduh, široko otvori oči i u trenutku shvati da sedi u svojoj staroj tapaciranoj stolici. Cela spavaonica je pred njim. Niko nije plakao, pomisli, niko ga zapravo nije zvao, nikome nije prišao da ga uteši. Sve je tiho i mirno i deca spavaju. Zaspao sam, kaže sebi i trgne se pri pomisli da je Lejla, koju u stvarnosti nikada nije video, došla danas u njegove snove sa strašnom pričom. Ustane i brzim koracima, bos, uputi se ka Lejlinoj sestri, Ani, koja je zapravo u sirotištu i koja leži u krevetu na drugoj strani spavaonice. Bos požuri ka njenom krevetu. Traži Anin krevet. Ne nalazi ga. Osvrne se u drugom pravcu. Imena, kreveti i lica se sada prepliću u njegovim mislilma, kao nikada pre.

Najzad je ugleda i priđe do nje. Anino malo lice mirno leži na jastuku. Ista je kao njena bliznakinja Lejla, koju on u stvarnosti nikada nije video. Lejla, Anina sestra, koju je njena mama 1993. godine udavila u reci. Tako je zapisano u Aninoj kartoteci zavedenoj u arhivi sirotišta.

U njoj detaljno piše. Ime: Ana Mustafić. Mesto i vreme rođenja: Tuzla, 4. april 1985. Ime majke: Azra Tanović (trenutno na lečenju na psihijatrijskoj klinici u Minhenu). Ime oca: Izet Mustafić (ubijen u Tuzli). Braća i sestre: Lejla Mustafić (udavljena u reci). Ostala rodbina: (dalja rodbina u Sloveniji). U kartoteci su priložene i dve fotografije koje je Ana imala kod sebe kada su je pre dve godine doveli u sirotište. Lejla i Ana, nesmajane na procvetalom trešnjinom drvetu, i njihovi majka i otac, zagrljeni pored reke.

Sada oseća jako udaranje svog srca. Za trenutak se trgne pri pomisli da bi njegovo srce moglo da probudi malu Anu, koja čvrsto spava nakon lepog dana koji je za njom.

Hej, začuje glas dečaka, koji ga tiho pozove iza njegovih ledā. Osvrne se prema krevetu iza sebe. Luka, rođen u Trstu pre šest godina, nađen još kao odojče u kanti za smeće na autobuskoj stanici. Imao si ružne snove? pita ga Luka tiho, da ne probudi ostale. Ne, ne, odgovori mu i pomazi ga po glavi, samo spavaj, spavaj, kaže i uputi se ka svojoj staroj stolici. Hej, ponovo ga pozove dečak. On se okrene ka njemu. Znaš šta će da budem kada porastem? kaže dečak. Ne, kaži! Kada porastem, biću konj, kaže Luka. Ne možeš, Luka, ti si čovek, nisi životinja. Ne, postaću veliki beli konj, kao onaj danas u cirkusu, kaže ozbiljnog lica. Jahačeš konja, odgovori mu, bićeš jahač, hoćeš da kažeš. Ne, ja će biti konj, kaže mali Luka, veliki beli konj, kao onaj danas u cirkusu, kaže i gleda ga svojim smeđim očima, u kojima kao da odjednom nema više prostora za san, pomisli. Sada spavaj, spavaj, kaže mu najzad i ponovo krene svojim putem uz krevete, da još jednom proveri njihov san. Svako dete dotakne i tiho izgovori njegovo ime: *Alma, Petar, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Mateo, Đovana, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavle, David* i još i još, sve do poslednjeg imena: Liam, koji ne zna ko mu je dao ime, i krene prema svojoj tapaciranoj stolici. Sada ga prati slutnja koja hladno odzvanja u njemu, da se nije sunce možda izgubilo?

Hasta el último nombre

Translated by María Florencia Ferre

Contact of the translator: mariafferre@gmail.com

Entreabre la puerta y los mira dormir en sus camas. Los niños del orfanato creen que vigila sus sueños, por si se les escapan del sueño mientras duermen. Creen que los atrapa en la palma de su mano, porque es de gran estatura y aún no tan viejo como para no poder extender sus manos hasta el cielo y atraparlos o soltarlos. Si sus sueños son bellos, se los devuelve; si son tristes y sombríos, los deshace y dispersa para que se pierdan en la oscuridad que habita entre las estrellas y que nunca vuelvan. Pero a los buenos sueños los atrapa en la palma de su mano y los vuelve a meter por sus pequeñas orejas, para que reflen al sueño y vivan en ellos hasta la mañana. Es el mejor amigo de los niños. Está a su alcance desde la primera hora del día hasta la última hora de la noche, hasta que se duermen. De noche se sienta en su gran sillón tapizado en medio del dormitorio y vigila el sueño de los niños.

Ahora entra sin hacer ruido por la puerta del gran dormitorio. Con pasos suaves, casi sin tocar el suelo, entra por el camino de costumbre, que serpentea entre las camas donde están los pequeños cuerpos. Para vigilar su sueño, acomodar la sábana, taparlos si están descubiertos, para poner la almohada bajo la cabecita que se ha deslizado fuera de ella, para susurrar un cuento a los que no pueden dormirse, para consolar a los que se han despertado de un mal sueño, para servir agua en el vaso de los que se la tomaron y aún tienen sed, para acompañar a hacer pis a los que casi se hacen y cambiar las sábanas de los que no pudieron contenerse y lloran en silencio, mojados y avergonzados.

Los niños del orfanato eran de todas partes, llegaban desde el Este y desde el Oeste, y cada uno de ellos tenía tras de sí su pequeño trozo de vida, en la que no había recuerdos bellos. Él conocía esos trozos de sus vidas y de cada uno sabía dónde quedaba un lugar que pudiera llenar de alegría. Y si no lo veía, lo creaba. Los niños lo sabían porque sus ojos eran tan grandes como él mismo y veían en lo profundo de sus deseos y sus pensamientos. Los niños creían que era así, y cuando él estaba cerca, sus pensamientos eran bellos y calmos como en un cálido refugio. También de noche era así, pues él no dormía del todo: cerraba sólo uno de sus ojos y sólo de vez en cuando ocurría que el sueño le cerrara los dos a la vez. Los niños estaban convencidos de esto, pues sabían que los tenía siempre ante sus ojos, también de noche. El director del orfanato siempre le pedía consejo cuando llegaba gente que quería elegir a uno de ellos y llevárselo. Porque él conocía a las personas, y con sus grandes ojos veía en lo profundo de los pensamientos de esas gentes, y sabía si el niño tendría con ellos una vida feliz. Si decía que era la gente correcta, entonces los niños abandonaban el orfanato tranquilos, porque sabían que él seguiría con ellos, en sus pensamientos, hasta cuando fueran adultos, porque ese era su poder: se quedaba con ellos mucho después de que se fueran y los protegía de los malos sueños hasta que eran adultos. Ante sus grandes ojos han pasado ya decenas de niños, pues el orfanato es grande, tal vez el más grande entre el Este y el Oeste, en la frontera entre este mundo y aquél, como a veces decía a los niños, y les explicaba que se refería al lugar por donde sale el sol, y al otro, por donde se pone. Aunque en realidad y para sí, pensaba en ese espacio entre las estrellas, oscuro y profundo, y del que no hay vuelta, como para los malos sueños que se pierden en él.

Esta noche se siente más cansado que de costumbre. También a los niños hoy los venció el sueño mucho más temprano. Atrás dejaron un día largo, lleno de risas, alegría y despreocupación, piensa al pasar suavemente entre sus camas, y le parece que sus cabezas diminutas se iluminan por el lindo día que dejan atrás. Junto a cada cama, toca con su gran mano al niño que duerme en ella, y nombra a cada uno en voz baja: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož* y sigue, y sigue hasta el último nombre.

Están cansados, piensa cuando los toca y en sus pensamientos los ve esa mañana en una larga fila de a dos, van detrás de él por el campo que está alrededor del orfanato, hacia el predio vecino donde hace unos días llegó el circo. Les había prometido que los llevaría allá para ver a los animales y las fieras, a los acróbatas y los payasos, a los magos y a los músicos. En sus pensamientos, los ve caminar detrás de sí mientras canta una canción alegre con un gran sombrero en la cabeza. A los ojos de los niños, luce aún más alto y gracioso. Canta y se vuelve sobre sí hacia la larga fila de sus protegidos que se toman de las manos por pares, sonríen y cantan la alegre canción, y con sus pasos diminutos van junto a las verdes praderas por el caminito que lleva hacia el predio vecino. Oye sus gritos de regocijo cuando tienen a lo lejos ante sí el predio y la carpa del circo y se detienen a merendar en el claro que está en una suave pendiente bajo el bosque de hayas. Los ve sentarse en el pasto verde y sacar la merienda de sus canastitos. Entonces él les sirve té caliente de los grandes termos que lleva en su mochila. Los niños mastican el pan y el queso y extienden los vasitos de plástico que tienen ante sí, y él los ve como un gran ejército de pequeños mendigos a los que él sirve con imperturbable alegría. Oye cómo empiezan a reírse después, cuando con todo su porte cae rodando por el claro, rueda hasta el camino y los llama: ¡Ahora ustedes! Y mira rodar entonces los pequeños cuerpos por el claro hasta el camino, y se ven como hormigas que reptan rápido de su oscuro hormiguero hacia el sol. Después los ve sucios de pasto y contentos, porque van al circo, y nunca antes visitaron un circo.

Ahora va suavemente entre las camas, se queda un momento junto a cada una, apoya la mano sobre el cuerpo infantil tapado para sentir su respiración, y luego en voz baja pronuncia el nombre que le corresponde. Los nombres se agolpan uno tras otro y los pensamientos se le van resbalando hacia la luz de la mañana.

Entonces los ve parados frente a la carpa del circo, donde iba a ser la función extraordinaria por la mañana, para ellos, los niños del orfanato, y para los de las escuelas vecinas. Ve sus rostros, que miran fijamente la carpa del circo, que se alza enorme ante sus ojos y en la cual entrarán hoy con fe en que los hechizará la alegría y el asombro que no han conocido ni en su mundo real ni menos en su memoria. Las puertas de lona de la carpa se abren y el ejército de pequeños rostros se aprieta para entrar. Del lado derecho de la arena están los asientos en los que dice: para los niños del orfanato. Él se apura a romper ese papel e invita a sus protegidos a sentarse. Júbilo. Risas. Luces que se apagan. Griterío en la oscuridad. Música: bombos y platillos.

Y comienza el gran evento. Él mira los ojos de los niños, bien abiertos, iluminados por la luz y el asombro. Observan inmóviles caballos blancos con jinetes que bailan sobre sus lomos y se agarran con las manos de sus crines, acróbatas que vuelan alto por el aire, dan vueltas carnero y caen sobre sus pies, acróbatas que se lanzan y dan vueltas carnero en el aire sobre la red colgante y se toman de las manos para no caer hacia abajo, malabaristas que hacen malabares con objetos que cruzan de una mano a la otra ante sus ojos como un enjambre de abejas alrededor del panal, elefantes enormes y

grises que se paran sobre las patas traseras, tigres que gruñen al látigo que zumba ante sus ojos helados, perros en bicicleta y payasos que con sus grandes narices rojas y sus anchas bocas dicen palabras incomprensibles y graciosas, se dan patadas en el trasero, trastabillan y caen de cabeza, y los niños rién a más no poder.

Ahora descansan en sus camas y sus cabezas destellan por el día gozoso. También él descansará, piensa luego, cuando ya ha revisado todas las camas y va hacia su gran sillón tapizado que está en medio del dormitorio. Junto a él se da vuelta una vez más. Con su mirada abarca todos esos trocitos de pequeñas vidas que yacen a su alrededor. Están en calma y en silencio. Se sienta en su sillón, siente cómo su cuerpo va cayendo en él y le parece como si sintiera que su sangre decanta en las venas, despacio, despacio. Luego se descalza los zapatos y mueve los dedos de los pies para desperezarlos después del largo día. Luego escucha. Ahora oye que uno de los niños en el fondo del dormitorio tose, ahora el elástico metálico bajo el colchón se queja, ahora oye un suave y mínimo ronquido. Descansará, piensa, reclina la cabeza sobre el respaldo del viejo sillón y cierra un ojo, el otro sólo lo entorna, para seguir viendo entre los párpados las camas de los niños.

De pronto lo despierta el llanto de una nena. Leila; piensa en la nena rubia, se levanta bruscamente del sillón, toma la linterna de bolsillo que tiene siempre a su lado y va descalzo hacia la cama en la que duerme la pequeña Leila. La mira, sentada en el borde de la cama, llorando. Con el borde de la sábana agarrado entre los dedos se cubre la boca para que apacigüe el volumen de su llanto, porque sabe que no debe despertar a los demás, a quienes no han tocado los malos sueños ni los pensamientos tristes. Él alumbría la sábana blanca para que la linterna no la enceguezca, y le acaricia los cabellos rubios empapados de sudor. Por qué lloras, le pregunta en voz baja. ¿Tuviste malos sueños? Leila se enjuga las lágrimas con el borde de la sábana y casi se oye su sollozo. Sí, dice después de un tiempo. No te preocupes, dice, ahora los atrapo, ves, dice y levanta su largo brazo hacia el techo. Sí, dice la nena y mira hacia arriba. Los atrapo y me los llevo afuera, para que se pierdan en la oscuridad y no vuelvan, dice. Sí, dice Leila. ¿Querés contarme lo que soñaste? Le pregunta después, y sigue sosteniendo el brazo levantado en alto hacia el techo, casi tocándolo. No sé, dice la nena. ¿Te asusta? Le pregunta. Sí, dice Leila. Entonces nada, sólo los voy a atrapar y llevarlos afuera, a lo oscuro, para que no vuelvan más, ¿está bien? Soñé con mamá, comienza a decir entonces Leila, cuando él ya se preparaba para irse a lo oscuro con sus malos sueños. ¿De veras? Le pregunta y se sienta sobre su cama. ¿Qué fue tan terrible? Vuelve a preguntar, y alumbría con la linterna su propio rostro, para que Leila pueda ver su sonrisa. La nena titubea, pero al final sin embargo habla. Soñé que mamá me tomaba de la mano y que con la otra mano tomaba a Ana, mi hermanita mayor. ¿Y luego? Le pregunta. Luego caminábamos junto al río, dice Leila, y el río estaba lleno de agua. Sí, ¿y luego? Le pregunta tranquilamente. Luego nos detuvimos junto al río y mamá dijo que nos sentáramos en el pasto. Y luego nos sentamos en el pasto. Teníamos hambre, porque mamá no encontraba nada que pudiéramos comer desde hacía unos días. Y nos dolían las piernas, porque hacía tres días que caminábamos. ¿Y luego? Le pregunta. Leila se aferra al borde de la sábana, se la mete en la boca y de nuevo empieza a llorar en silencio. Habla entre lágrimas, con la voz quebrada, apagada. Luego cuando estábamos sentadas junto al agua, ocurrió algo horrible, dice. ¿Querés contármelo? Le pregunta. No sé, dice la nena en el llanto sofocado. Contalo, Leila, contalo, le dice al fin, porque sabe que la aliviará deshacerse del recuerdo de sus sueños. Contalo; después voy a guardar todo aquí adentro, dice y extiende la palma de su gran mano, y me voy a

llover a lo oscuro tus malos sueños, dice y mira a la nena, que está empapada de sudor con el cabello pegado a la frente. Despacio, dice y con la mano le seca la frente mojada y fría. Luego ocurrió, dice la nena, que de pronto mamá me puso sobre su falda, me abrazó y me empezó a besar, me apretaba contra ella, me besaba y lloraba; casi podía oírse hablar a la nena. Me besaba y caminaba conmigo en brazos hacia el río, que estaba lleno de agua. Yo me aferré a su cuello. Mamá seguía caminando hacia el río, hasta que sus piernas se metieron en el agua, y me besaba de nuevo. Luego me agarró las dos manos, para que soltara su cuello, para que me despegara de su cuerpo. Yo no quería soltarme, me agarré de ella más fuerte alrededor del cuello. Me gustaba su olor, me gustaba el olor de su piel en el rostro y el cuello, mi mamá siempre olía bien, también ahora, en los sueños, olía, dice. Luego tiró de las dos manos aún más, para arrancarse el cepo alrededor del cuello, hasta que se deshizo de mí, me dio vuelta y me atrapó con un brazo por la cintura y con el otro agarró mi cabeza. Perdón, mi pequeña, perdón, mi pequeña, gritaba y lloraba, y de pronto me hundió la cabeza bajo el agua, luego también el cuerpo y de nuevo la cabeza, que yo había levantado para tomar aire, y de nuevo el cuerpo y la cabeza y todo, hasta que ya no pude salir. Bajo el agua helada ya no pude respirar, pero veía a mi mamá que lloraba afuera, junto al río, y gritaba, perdón, mi pequeña, perdón, mi pequeña, y veía también a mi hermanita, que miraba al río y gritaba Leila, Leila. Y luego yo estaba muerta.

¡Oh, Dios! Él toma una gran bocanada aire, abre grandes los ojos y en ese momento se da cuenta de que está sentado en su viejo sillón tapizado. El dormitorio entero está frente a él. Nadie lloró, piensa, nadie en realidad lo llamó, no fue a consolar a nadie. Todo está tranquilo y en silencio y los niños duermen. Me quedé dormido, se dice, y se deja llevar por los pensamientos: Leila, a quien en realidad nunca vio, llegó hoy a sus sueños con su historia de espanto. Se pone de pie y con pasos ligeros, descalzo, se encamina hacia la hermana de Leila, Ana, que está de verdad en el orfanato tendida en la cama al otro lado del dormitorio. Descalzo se apresura hacia su cama. Busca la cama de Ana. No la encuentra. Se da vuelta en otra dirección. Los nombres, las camas y los rostros se entrelazan en sus pensamientos como nunca antes.

Por fin la ve y va hacia ella. El rostro diminuto de Ana yace en calma sobre la almohada. Es igual a su melliza Leila, a quien en verdad él nunca vio, piensa. Leila, la hermana de Ana, a quien su madre ahogó en el río en el año 1993. Así está anotado en la carpeta de Ana, guardada en el archivo del orfanato.

Ahí dice exactamente. Nombre: Ana Mustafić. Lugar y fecha de nacimiento: Tuzla, 4 de abril de 1985. Nombre de la madre: Azra Tanović (actualmente internada en una clínica psiquiátrica en Munich). Nombre del padre: Izet Mustafić (asesinado en Tuzla). Hermanos o hermanas: Leila Mustafić (ahogada en el río). Familiares restantes: (pariente lejano en Eslovenia). Y luego hay en la carpeta dos fotografías agregadas que Ana tenía consigo cuando hace dos años la trajeron al orfanato. Leila y Ana, sonrientes en un cerezo en flor, y su mamá y papá, abrazados junto al río.

Ahora siente el fuerte palpitación de su corazón. Por un momento se deja pensar que su corazón podría despertar a la pequeña Ana, que duerme profundamente después del bello día que ha quedado atrás.

¡Eh! Oye la voz de un nene que lo llama en voz baja a sus espaldas. Se vuelve hacia la cama que está detrás de él. Luka, nacido en Trieste hace seis años, encontrado cuando aún era un bebé en un basurero en la estación de autobuses. ¿Tuviste malos sueños? Le pregunta Luka en voz baja, para no despertar a los otros. No, no, le responde y le acaricia la cabeza, dormite, dormite, le dice, y se encamina hacia su viejo sillón.

¡Eh! Lo llama de nuevo el nene. Él se vuelve en dirección al nene. ¿Sabés qué voy a ser cuando sea grande? Dice el nene. No, decime. Cuando sea grande voy a ser caballo, dice Luka. No podés, Luka, vos sos un ser humano, no un animal. No, voy a ser un gran caballo blanco, como ése de hoy en el circo, dice con cara seria. Vas a montar a caballo, le contesta, vas a ser un jinete, querrás decir. No, yo voy a ser caballo, dice el pequeño Luka, un gran caballo blanco, como ése de hoy en el circo, dice y lo mira con sus ojos castaños, en los que de pronto parece que no hay más lugar para los sueños, piensa. Ahora dormí, dormí, le dice por fin, y de nuevo se encamina por su camino junto a las camas, para comprobar una vez más el sueño de los niños. Toca a cada uno de los niños y los nombra en voz baja: *Alma, Peter, Jakob, Vladimir, Gabriel, Mirjam, Ivan, Azra, Aram, Martin, Matteo, Giovanna, Luka, Samir, Barbara, Boris, Valentina, Agim, Cirila, Azren, Ljubiša, Ismail, Ana, Ivo, Alina, Magda, Omar, Primož, Romina, Maja, Sandor, Jan, Tatjana, Nina, Pavel, David*, y sigue y sigue hasta el último nombre: Liam; no sabe quién le habrá elegido el nombre, y va hacia su sillón tapizado. Ahora lo acompaña el helado presentimiento que reverbera en él, ¿Y por ahí el sol no se habrá perdido?

List of Translators

STÉPHANE BALDECK (France)

Stéphane Baldeck studied Philosophy, Literature and History in Paris before passing an exam to teach Philosophy in secondary schools in France. Of Slovenian origin, he started translating Slovenian literature into French in 2011, initially focusing his work on the classic Slovenian author Ivan Cankar. He translated many of Cankar's short stories, as well as his famous drama *Hlapci (Les valets)* and short novel *Hlapec Jernej in njegova pravica (Le valet Jernej et son droit)*. He is also interested in children's literature and has already translated such classic Slovenian children's books as *Zvezdica Zaspanka (Dormette la petite étoile)* by Fran Milčinski-Ježek, *Kako so si Butalci omislili pamet (Comment les Nigaudains ont acquis du bon sens)*, *Laž in njen ženin (Mensongette et Fabulard)* by Fran Milčinski and *Škrat Kuzma dobi nagrado (Le lutin Tignon et sa récompense)* by Svetlana Makarović. He is currently translating Dušan Šarotar's novel *Biljard v Dobrayu (Billard à Dobray)*.

Contact: stephane_baldeck73@yahoo.com

BOŽIDAR BREZINŠČAK BAGOLA (Croatia)

Božidar Brezinščak Bagola was born in 1947 in Vrbišnica, in the district of Hum na Sutli, Republic of Croatia. He is a professor, poet, writer of prose fiction, an essayist and a translator. He attended high school in Zagreb, and the Faculties of Theology in Ljubljana, Zagreb, and Munich, as well as the Faculties of Philosophy in Munich and Belgrade. He has translated many significant texts from Slovenian and German. His literary work is in many ways determined by his bilingualism, or even trilingualism. He has capitalized on the communication gap between Slovenian and Croatian, using it as a poetic source for obsessive pursuit of self-consciousness. Bagola analyzes subjective gnoseology with its ultimate consequence being a perpetual, closed process of searching for one's own personality and existential nausea as a result of that process. Bagola has managed to build an entirely new autonomous poetics in the field of contemporary Croatian literature.

Contact: bozidar.brezinscak.bagola@kr.t-com.hr

JELENA BUDIMIROVIĆ (Serbia)

Jelena Budimirović graduated in Serbian language and literature from the Philological Faculty at the University of Belgrade, and is currently enrolled in an MA programme at the Slovenian Academy of Sciences and Arts. Her thesis is about political language in Serbian and Slovenian newspapers during socialism. She works in the translation sector at the Serbian Government's European Integration Office. Budimirović has many years of experience in translating from Slovenian and English into Serbian. She translates literature (*Nekropolja* by Boris Pahor), works from the humanities (*Zgodovina historične misli* by Dr. Oto Luthar, *Enciklopedija SOVA*, *Sodobna vegetarijanska kuhinja* by Nicola Graimes) and from economics and other sciences (*Ekonomija in kultura* by Dr. Milan Zver, *Inovacijski management* by Dr. Peter Stanovnik, *Poslovni moral* by Dr. Šime Ivanjko, etc.). She also works as a lecturer in Petnica Science Center and as a linguist-journalist on Radio Belgrade 2.

Contact: jelena.buda@gmail.com

AHMED BURIĆ (Bosnia and Herzegovina)

Well known as a poet and journalist, Ahmed Burić is also a translator from Slovenian: he has published the books *Oprosti, poezijo* with selected poems by Esad Babačić, *Namesto koga roža cveti* with selected poems of Vlado Kreslin, the novel *Čefuri, napolje* by Goran Vojnović, and the drama *Goli piganist* by Matjaž Zupančič. He is currently working on Tadej Golob's novel *Svinjske nogice*. He collaborated with the Slovenian Book Agency and Traduki, promoting Slovenian literature in Bosnian-, Croatian- and Serbian-speaking countries. He is a columnist for www.radiosarajevo.ba, and he writes for several publications across South Eastern Europe. He lives and works in Sarajevo.

Contact: ahmedburic@gmail.com

EVA GEORGETA CATRINESCU (Romania)

Eva Georgeta Catrinescu was born in Bucharest. She studied Yugoslavistics and French philology at the Faculty of Foreign Languages and Literatures at the University of Bucharest. She is a teacher of Croatian, Serbian, and French language and literature. She works as a proof-reader and simultaneous and consecutive interpreter. She translates scientific, technical, legal, and literary texts, and used to be employed by the Mladinska knjiga Publishing House as its head editor in Bucharest. She also writes theatre and movie essays. Among other things, she has also translated works by Slovenian authors such as Boris Pahor, Katja Pegan, Milan Dekleva, Katarina Marinčič, Suzana Tratnik, Berta Bojetu, Dušan Šarotar, Marko Sosič, Peter Svetina, Ela Peroci, Desa Muck, Maja Novak, and Anja Štefan, as well as subtitles for Slovenian movies.

Contact: eva.catrinescu@gmail.com

MARÍA FLORENCIA FERRE (Argentina)

Born in 1965 in La Plata, María Florencia Ferre is a trained educator and primary school teacher. She studied Linguistics and Literature at the National University of La Plata in Buenos Aires. For quite a few years, she has been engaged in editorial work and translating sociological, humanistic, and literary texts. As a poet, she has published *El río* (1997) and Poems 2000-2010 (to be published). She translates from English, French, and Slovenian. She has translated works of various Slovenian authors into Spanish, among them Aleš Šteger, Dane Zajc, Edvard Kocbek, Alojz Ihan, Suzana Tratnik, Mojca Kumerdej, Miha Mazzini, and Dušan Jovanović.

Contact: mariafferre@yahoo.com

ARIANA KLIER (Croatia)

Klier currently teaches basic grammar of the Slovenian language (morphology and morphosyntax) at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb. She collaborated in the project Slovenian- and Croatian-Slovenian dictionary. With her colleagues she translated Feri Lainšček's book of fairy tales *Mislice* (2007). She is involved in other kinds of translations as well – she has translated some theoretical and scholarly articles about Slovenian literature, Slovenian recipes in the book called *Nostalgična kuharica* (2011), and other texts.

Contact: arianaklier@gmail.com

DANIELA KOČMUT (Austria)

Born 1980 in Maribor. She went to primary school in Maribor and Šmohor/Hermagor in Austrian Carinthia, where she also graduated from secondary school. She studied Translatology and Interpreting in Graz and Dublin. She is a translator and proof-reader for German and Slovenian, and also teaches Slovenian evening classes for adults at the University of Graz. She stages literary evenings with Slovenian and Austrian authors and writes poetry. She has translated works by Slovenian authors such as Drago Jančar, Maruša Krese, Milan Dekleva, Stanka Hrastelj and Katarina Marinčič.

Contact: daniela_kocmut@hotmail.com

ALEŠ KOZÁR (Czech Republic)

Aleš Kozár teaches Slovenian language and literature at the University of Pardubice. He has translated several novels from Slovenian language, e.g. Lojze Kovačič's *Zgodbe s panjskimi končnicami* (*Příběhy z malovaných úlů*) and *Kristalní čas* (*Křišťálová doba*), Polona Glavan's *Noč v Evropě* (*Noc v Evropě*), Goran Vojnović's *Čefurji raus* (*Proč na tebe každej sere*), Feri Lainšček's *Namesto koga roža cveti* (*Halgato*) and *Nedotakljivi* (*Nedotknutelní*), Vladimir Bartol's *Alamut*, and many more texts for literary journals. He was also a co-editor and co-translator of anthology of contemporary Slovenian poetry *Krajiny za slovy*. He also writes scholarly articles about Slovenian literature.

Contact: ales.kozar@upce.cz

GYÖRGY LUKÁCS (Hungary)

György Lukács was born in 1984 in Budapest. His mother is of Raba Slovenian descent. He finished the first primary school grade in Ljubljana 1991, where his family lived for four years because his father taught Hungarian as a foreign language at the Faculty of Arts. In 2008, he graduated from the Eötvös Loránd University in Budapest, where he is currently finishing a doctoral course at the Eastern European History of the 19th and 20th Century Department. He is concerned particularly with the history of the communist Yugoslavia and especially Slovenia. He has written several articles and papers on the history of the Slovenians. In addition to his studies, he has been engaged in translating for the past ten years.

Contact: lukacs.gyorgy@ymail.com

LAIMA MASYTĖ (Lithuania)

Born in 1975 in Belozerskoye, Ukraine, Laima Masytė studied Bulgarian and Slovenian at Vilnius University (1994-2000), where she also worked as a teaching assistant at the Department for Slavic Languages. Since 1998 she has been publishing translations from Bulgarian, Slovenian, Croatian, Serbian, and Macedonian in various Lithuanian periodicals, poetry almanacs, and books. She became a member of the Literary Translators' Society of Lithuania in October 2010. In 2009, she edited and translated an anthology of contemporary Slovenian short fiction.

Contact: masytel@yahoo.com

ELIŠKA PAPCUNOVÁ (Czech Republic)

Papcunová graduated in Slovenian Language and History at the Masaryk University in Brno. She translates mostly scholarly texts on history or literature, e.g. for *Slavica Litteraria*, the Tolmin museum (Slovenia) and others, and her main focus within belles-lettres is children literature. Papcunová is a member of the Porta Balkanica association.

Contact: elispapcunova@gmail.com

SABINA TRŽAN (Italy)

Sabina Tržan was born in Slovenia but has lived in Italy since 1984. She studied French literature at the Università di Firenze. Until 2012 she worked at the publishing house Barbès Editore as the editor of *Nikita-Series*, the edition of eastern European literature. Now a free-lance translator, her published translations include the novels: *Smrt slovenske primadone* (*Morte di una primadonna slovena*, 2007) written by Brina Svit, which she translated together with Simonetta Calaon, *Nedotakljivi* (*La storia di Lutvija e del chiodo arroventato*, 2009) by Feri Lainšček, and *Telesni čuvaj* (*Mi chiamavano il cane*, 2011) by Miha Mazzini. For the Italian publisher Atmosphere Libri she is currently translating the short stories *Saj razumeš?* and the novel *Spremeni me*, both written by Andrej Blatnik and planned to be published in 2014.

Contact: sabinat@libero.it

SEBASTIAN WALCHER (Austria)

Born in 1981 in Graz, Sebastian Walcher studied Slavic Studies at the Karl-Franzens-Universität in Graz. He has translated literary and technical texts from the areas of culture, pharmacy, linguistics, civil engineering, and others. He also works as an interpreter from German and Slovenian. He has translated works by such authors as Andrej Blatnik, Matej Bogataj, Nino Flisar, Lidija Gačnik Gombač, Stanka Hrastelj, Marko Samec, and Andrej E. Skubic.

Contact: sebastian.walcher@gmx.at

Co-financing for Publishing Slovenian Authors in Foreign Languages

Slovenian Book Agency (JAK)

Founded in 2009, the Slovenian Book Agency (JAK) is a government institution that deals with all actors in the book publishing chain, from authors to publishers and readers.

Subsidies to translator for the translation of Slovenian authors

The main form of international promotion is the co-financing of translations from Slovenian into other languages. JAK annually publishes a call for applications for co-financing translations of Slovenian authors' books into other languages, including adult fiction, children's and young adult fiction, and essayistic and critical works on culture and the humanities, theatrical plays and comics. Applicants can be publishing houses, theatres, and individual translators. In each case, a contract is concluded with the translator, and therefore all funding goes directly to him or her. The subsidy covers up to 100 % of the translation costs. Grants cannot be awarded retroactively.

Mobility grants for Slovenian authors

The call for applications is published once a year. The applicant can be a Slovenian author who has been invited to a literary event abroad. The application must be enclosed with the invitation and the program of the event. The subsidy covers up to 100 % of eligible travel expenses.

Contact

Javna agencija za knjigo Republike Slovenije / Slovenian Book Agency

Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

Phone: +386 1 369 58 20

Fax: +386 1 369 58 30

Email: gp.jakrs@jakrs.si

Webpage: <http://jakrs.si/eng>

Trubar Foundation

The Trubar Foundation is a joint venture of the Slovene Writers' Association, Slovenian PEN and the Center for Slovenian Literature. The aim of the Trubar Foundation is to subsidize publications of Slovenian literature in translation.

Subsidies to publishers for the printing costs of books translated from Slovenian

Foreign publishers can apply for subsidies to publish unpublished translations of Slovenian authors in their native languages. The Trubar Foundation contributes up to 50 % of printing costs. It does not subsidize translation. Priority is given to the works of living authors who are already established in Slovenia. However, the Board will take all applications for works of fiction, poetry, drama, or literary essays into account, as long as they are originally written in Slovenian. The Board consists of seven equal members, including the Presidents of Slovene Writers' Association and Slovenian PEN. They convene at least twice a year, usually in March and October. Therefore, applications received by the end of February and the end of September will be considered.

Contact

Društvo slovenskih pisateljev / Slovene Writers' Association

Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana, Slovenia

Phone: +386 1 251 41 44

Fax: +386 1 421 64 30

Email: dsp@drustvo-dsp.si

Webpage: <http://www.drustvopisateljev.si>

MARKO SOSIČ

From Earth and Dreams

Short stories

SAMPLE TRANSLATIONS

Bosnian

Croatian

Czech

French

German

Hungarian

Italian

Lithuanian

Romanian

Serbian

Spanish

